సాహిత్య

ప్రస్థానం

నవంబర్ 2010

వెల రూ. 10

సాహితీ స్రవంతి

ఫొటో: గుడిపూడి విజయరావు

సాహిత్య
ప్రస్థానం
సంపుటి : 10 నవంబర్ 2010 సంచిక : 59

సాహిత్య ప్రస్థానం...

కార్పొరేట్ కళాతోరణమా?

ప్రపంచీకరణ యుగంలో ప్రజావరణం కుదించుకుపోయి ప్రైవేటీకరణం తారకమంత్రమైంది. దాంతో పాటుగానే విశాల ప్రజారాశుల కళాభిరుచికి ఆసక్తికి గ్రహణం పట్టించే కార్పొరేటీకరణ కాటేస్తున్నది. రాష్ట్ర రాజధాని నడిబొడ్డున పబ్లిక్ గార్డెన్స్‌లోని తెలుగు లలితా కళా తోరణం పేరు మార్పు ఉదంతం కూడా ఈ తరహాకు చెందిన వైపరీత్యమే. ఎన్‌టిఆర్ ప్రభుత్వ హయాంలో అంతర్జాతీయ చలన చిత్రోత్సవాల నేపథ్యంలో ప్రజలందరికీ అందుబాటులో వుండే బహిరంగ ప్రదర్శనశాలగా ఏర్పరచిన ఈ లలిత కళా తోరణం దాతృత్వం పేరుతో కార్పొరేట్ బాట పట్టడం దారుణమైన విషయం. మొదట రాజీవ్ కళాతోరణం అని పేరు మార్చినట్టు జీవో విడుదల చేశారు. నేటి రాష్ట్ర పరిస్థితులలో తెలుగు అన్న మాటను తొలగించడం ఏమిటన్న ఆగ్రహావేశాలు భగ్గుమన్న మీదట రాజీవ్ పేరుకు తెలుగును కూడా జోడిస్తూ సవరణ విడుదలైంది. ఇది ఎంత కృతకంగా వుందో చెప్పనవసరం లేదు. ఇంతకంటే కూడా తీవ్రమైంది ఆరుబయట ప్రజలందరికీ అందుబాటులో వున్న ఈ రంగస్థలాన్ని సదుపాయాల కల్పన హంగు దర్పాల పేరిట బందీకృతం చేయడం. పైకి ఏమి చెప్పినా దాని ఆడంబరాలతో పాటే దాని అందుబాటు తగ్గి జన బాహుళ్యానికి తలుపులు మూసుకుపోవడం ఖాయం. ఇది ఎంత మాత్రం సహించరాని అనుమతించరాని విషయం. సవరణలు వివరణలు కాక సమూలంగానే ఈ ప్రయత్నాలను మానుకోవాలి. లక్ష కోట్ల బడ్జెట్ గురించి చెప్పుకునే రాష్ట్రం లలిత కళాతోరణం మరమ్మత్తులు చేయించుకోలేక దాతలకు ధారాదత్తం చేయవలసిన అవసరం ఏ మాత్రం లేదు, రాకూడదు.

ముఖచిత్రం: జ్యోతిభట్ రూపొందించిన సెరిగ్రాఫ్

బొమ్మలు : శివాజీ, వెంకటేష్, కె. శ్రీనివాస్

ఈ సంచికలో...

వరదాయిని (కథ) 2
కవితలు 6
వేదనా, సంవేదనా దళిత సాహిత్యం 7
ఆఫ్ఘన్ జీవితాలకు
అద్దంపట్టిన "ది కైట్ రన్నర్".......... 10
కవితలు 14
"రావి శాస్త్రీయం" రచనా మార్గదర్శకం.... 15
ఆరని మంటలు (కథ) 19
కవితలు 23
14 భాషల తెలుగు రచయిత 24
ప్రజాస్వామ్యానికి ముప్పుతెచ్చే తీర్పు 25
రాం గోపాల్ వర్మ 'రక్త చరిత్ర'............. 27
కవితలు 29
అడ్డుగోడ (కథ) 30
శ్రీశ్రీ సాహిత్య సారాన్ని
ప్రతిబింబించిన దీర్ఘకవిత.............. 32
చారిత్రక ఉద్యమ సజీవ చిత్రణ 33
అభ్యుదయ దర్శక తిలకుడు 36
కొత్త పుస్తకాలు............................. 38
కవితలు 40
నాటక రంగాన్ని పరిరక్షించుకోవాలి 41
సాహిత్య 'మెరుగు'......................... 42
డైరీ 43

సంపాదకవర్గం

తెలకపల్లి రవి (సంపాదకుడు)
కె.ఆనందాచారి
వొరప్రసాద్
హిమజ్వాల

కె. లక్ష్మయ్య, మేనేజర్

చిరునామా

సాహిత్య ప్రస్థానం
ఎం.హెచ్.భవన్, ప్లాట్ నెం. 21/1, అజామాబాద్, ఆర్‌టిసి
కళ్యాణమండపం దగ్గర, హైదరాబాద్-500 020,
ఫోన్ : 27660013, 9490099059
ఫ్యాక్స్, 040-27635136,
ఇ.మెయిల్ : Prasthanam_ss@yahoo.co.in

కథ

వరదాయిని

జి. వెంకటకృష్ణ

డియర్ ఫ్రెండ్ సునీతా! కొన్ని క్షమాపణలతో నీకీ ఉత్తరం. మా వూరికి వరదొచ్చి సంవత్సరమవుతాంది గదా, కొందరిని వరద వూడ్చుకుని పోతే మరికొందరికేమో సంపద వరదలా వచ్చి యింట్లో పడింది. ఆ వరదాయిని కల్పించిన కొన్ని బాధలూ, ప్రలోభాలూ సృష్టించిన కొన్ని పాపాలూ నీతో పంచుకుందామనీ యీ వుత్తరం.

వరదల్లో బాగా నష్టపోయిన గ్రామం సుంకేసుల నుంచీ వచ్చేటప్పటికి రాత్రి బాగా పొద్దుపోయింది. యిప్పుడే స్నానం చేసి, అన్నం తినీ, చాలా రోజులుగా నీకు రాద్దామనుకుంటున్న వుత్తరం గుర్తొచ్చి యిట్లా మొదలుపెట్టాను. నిజానికి యీ వుత్తరం రాస్తున్న పెన్నూ, అన్నం తిన్న కంచమూ, స్నానానికి వాడిన సబ్బుపెట్టె, మగ్, బకెట్ అన్నీ వరదల్లో మా యింట్లోకి వచ్చి పడినవే తెలుసా. ఇట్లా రాశానని తెలిస్తే మా అమ్మ కోపగించుకుంటుంది.

“ఏరా మనమేమన్నా కావాలని మిగిలించుకున్నామా యివన్నీ అట్లా మిగిలిపోయి మనింట్లో వుండిపోయాయి గానీ, ఎంతమందికి ఎన్ని ఇచ్చాము, ఎన్ని దినాలు కష్టపడ్డాం.. అన్నీ తెలిసీ ఆరోపణలు చేస్తావు కదరా...” అంటుంది గానీ నాకు మాత్రం వాటిని ముట్టుకున్నప్పుడంతా వరద నాతో సంభాషిస్తున్నట్లే వుంటుంది. ఎందరివో ఏడుపుల్ని నాకు విన్పిస్తున్నట్లే వుంటుంది. మరీ ముఖ్యంగా సుంకేసుల కురవ మద్దమ్మ గొంతు వరదలా నా గుండెల్లో హోరుమంటున్నట్లే వుంటుంది.

“ఏందిరా ఆ పెన్ను కల్ల అట్లా చూస్తా నోరు మెదపవు, యీ మాత్రం దానికే యింత ఆలోచిస్తావు గానీ, పెద్ద పెద్ద కాంట్రాక్టర్లూ, గవర్నమెంటు ఆఫీసర్లూ తింటూంటే దానిముందు యిదెంతరా... అసలు ఫ్యాక్టరీ మునగకపోయినా, ఆ పైపులరెడ్డి ఫ్యాక్టరీ మునిగినట్లు క్లెయిమ్ చేసుకొని రెండుకోట్లు తిన్నాడంటనే... అట్లాంటివి రాయరా నీ ఫ్రెండ్‌కు” అంటుంది అమ్మ.

వెంటనే మా నాన్న అందుకొని,

“బురదా, చెత్తా ఎత్తేసే కాంట్రాక్టు తీసుకొని మీ అన్నెంత సంపాయించినాడో కూడా చెప్పవే వాడికి, తోలిన ట్రిప్పులెన్నో, క్లెయిమ్ చేసిన ట్రిప్పులెన్నో...” వ్యంగ్యంగా అంటాడు.

“అవుమల్లా, మాయన్న వొగడే అగపన్యాడు మీ కండ్లకి, మాయన్న సంపాయించిందెంత, శతకోటి లింగాల్లో బోడిలింగమంత, మాయన్న వొద్దని చెప్పినా ఆఫీసర్లు రాసుకున్నారు, దిగమింగేది మింగి కొద్దిగా చేతిలో పెట్టినారు. ఆ యింత దానికే మాయన్న రెండు బంగారు గాజులన్నా చేయిచ్చినాడు, అవి కనబడలా మీకు, మీరు సంపాయిచ్చలేరూ, సంపాయిచ్చుకొనే వాళ్ళని చూసి వోర్చుకోరు....”

“నువ్వు పైపులరెడ్డి గురించి మాట్లాడితే, నేను మీ అన్న సంగతి చెప్తినబ్బా, అంత కోపమైతే యెట్లా... సంపాయీనీకె మాకు శాతగాదని వొప్పుకుంటాం...” అంటూ నాన్న జారుకుంటాడు.

“అదే మల్లా తండ్రీ కొడుకులు ఎబ్బుడూ వుద్దరొల్లని అనుకునేదే గానీ మీరు బాగుపడేది మాత్రం వుండదు...” అమ్మ ముక్తాయిస్తుంది.

తినేవాళ్ళు ఎప్పుడూ వుంటారు. అయితే పెట్టేవాళ్ళు వుండాలి కదా. ఏ మాటకు ఆ మాటే చెప్పుకోవాలి సునీతా, వరదల్లో బాధితుల మీద ప్రజల దయకూడా వరదలాగే పారింది. కరువు జిల్లా అని అంటాం గానీ అనంతపురం జిల్లావాసులు స్పందించిన తీరు చాలా గొప్పది. అక్రమంగా సంపాయించిన వాళ్ళనీ, సక్రమంగా సంపాయించిన వాళ్ళని తేడా లేకుండా, పాపభీతో మరేదో మరి దయగా ప్రవహించింది మాత్రం

నిజం. వీళ్ళ మధ్య వరదసాయం పేరుతో చందాలు వసూలు చేసుకున్న వాళ్ళు వుండే వుంటారు. అయితే ఆశ్చర్యంగా మీలాంటి ఐ.టీ. సెక్షన్ వాళ్ళు, యు.ఎస్. నుంచీనూ, దేశం నలుమూలల్నుంచీనూ గొప్ప మనసుతో రియాక్టయి బాధితులకు సాయం జేస్తిరి. మా అమ్మ లాంటి వాళ్ళను స్వచ్ఛంద కార్యకర్తల్ని చేస్తిరి. 'నిజమే డబ్బూ, మెటీరియలూ అంతా వాళ్ళవే అయినా మన చేతులతో యిప్పించారు గదా, మనకూ అంతో యింతో పేరూ సంతృప్తీ వొచ్చినాయని' మా అమ్మ చాలా హేపీ హేపీ. మీలాంటి వాళ్ళు యిచ్చిన సాయంతో పదిపదహైదు గ్రామాల్లో మేమూ కిట్లు పంచాం, అబ్బా అదో గొప్ప రిలీఫ్. ఎవరికీ అని అడొగద్దు..

మొదట పంచిన గ్రామంలో మా వ్యాన్ చుట్టూ జనాలు ఎగబడుతూంటే చూసి ఎంత బాధపడ్డానో, అందరూ అర్హులే... అయితే అందులో బలమున్నోళ్లే అందుకుంటూంటే, అందుకున్నోళ్లే మళ్లీ మళ్లీ అందుకుంటుంటే, ఎంత కోపమొచ్చిందో. అయినా మనమిస్తున్నదెంతా, ఎవరన్నా అందుకోనీలే అనుకోలేక, ఆపలేకా తిప్పలు పడ్డాము.

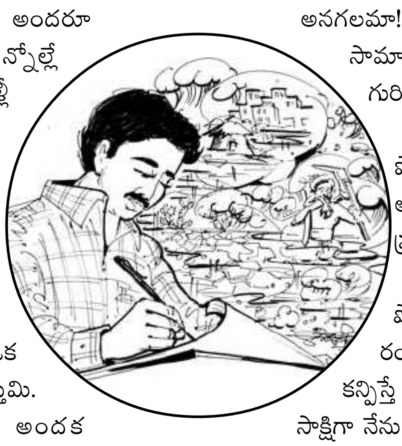

ఇక యిలా కాదని రెండో గ్రామం నుంచీ, ముందే గుర్తించిన బాధితులకు కూపన్లు యిచ్చి, వాళ్ళని మాత్రమే ఒక దగ్గరకుప్పేసి ఒక చోటామోటా నాయకుణ్ణి పట్టుకొని యిప్పిస్తిమి. అప్పుడు కూడా, రానివాళ్ళూ కూపన్లు అందక మిగిలిపోయిన నిజమైన అర్హులు మమ్మల్ని తిట్టిరనుకో.

"సినిమాస్టార్లు డబ్బులు పంపుతాంటే మీ పంచేవాళ్ళు పంచకుండా మిగిలిచ్చు కుంటాండారు..." అంటూ వ్యాను మీదికి రాళ్లు కూడా వేసిరనుకో.

"అయ్యా యివి సినిమా వాళ్ళు పంపినవి కాదు, అమెరికాలోనూ, మన దేశంలోనూ వుంటున్న సాఫ్ట్‌వేర్ వాళ్ళు యిచ్చినవి" అని చెప్తూ, 'యెనకాల వేరే టీం వస్తాందనీ, లేదా మేమే యింకోసారి వొస్తామనీ' చెప్పి తప్పించుకుంటిమి.

అట్లా ఆ తర్వాత రెండుసార్లు బాగానే జరిగినా మా పంపిణీ కార్యక్రమం, ఐదోసారి దారి మధ్యలో వంక దగ్గరే మమ్మల్ని ఆపేసి, ఒక గుంపు నాయకుడు, మా దగ్గరున్న ప్యాకెట్లన్నీ గుంజకపాయ.

'యివ్వమని' గింజుకుంటే మమ్మల్ని కిడ్నాప్ చేస్తామనిరి. అంతకు ముందురోజు ఒక టీంకు ఒక వూర్లో అట్లా చేసారని మాకు వర్తమానమున్నింది. ఇంకేం చేస్తాం, వాళ్ళే బాధితులనుకొని, అన్ని ప్యాకెట్లూ యివ్వకుండా, కొన్ని మిగిల్చుకొని, 'వుఫ్'మంటూ వూపుకుంటూ వెనక్కొస్తిమి.

ప్రతి ట్రిప్‌కూ ఎన్నో కొన్ని విడి విడి వస్తువులు మిగుల్తూ వుండేవి. (అవి అట్లా మా స్టోర్ రూంలోకి వెల్తూవుండేవి) 'ప్రలోభ్' అని ఒక కుక్కపిల్లని మా అమ్మ పెంచుతూ వుంది. అది వస్తువుల్ని లాక్కెళ్ళి చాలా తమాషాగా స్టోర్‌రూంలో కుప్పేస్తూ వుంటుంది.

ఇక యిట్లా కాదని చివరి ట్రిప్పులన్నీ పోలీసుల్ని సంప్రదించి వాళ్ళు చెప్పిన వూర్లలో, వాళ్ల ఆధ్వర్యంలో పంచాంలే, అవన్నీ బాగా జరిగినట్లే లెక్క. ఎందుకంటే అప్పటికే బాధితులకు మేమిస్తుండే సాయం, ఏ మూడవదో, నాలుగవదో వూర్లల్లో పరిస్థితి ఎట్లుందంటే. ఇల్లు మునిగిపోయి వుంటుంది. వూరి బయట గుడారాల్లో వుంటారు. వాళ్ళకు యింట్లోకి కావాల్సిన సామాన్లు, స్టౌలూ, రగ్గులూ, బియ్యం బ్యాగుల ప్యాకెట్లూ కుప్పలు కుప్పలు వుంటాయి. ఆ పరిస్థితిని ఏమనాలో అర్థం కాదు. ఇప్పుడు మళ్ళా వర్షాలొస్తే వీళ్ళగతేమి? అనుకొని చాలా యిబ్బందిపడేది నా మనసు.

ఊర్ల గురించి ఎంత రాసినా తక్కువేగానీ, మరీ ముఖ్యంగా పొలాల గురించి రాయాలంటే మనసొప్పదు. వాటిని చూస్తే పొలాలని అనగలమా! మనమంతా మనుషులకు తిండీతిప్పలూ, సామాన్లు గురించి ఆలోచించాంగానీ, భూముల గురించి ఆలోచించలా.

సునీతా సుంకేసుల చుట్టుపక్కల పొలాల్లో రైతులు ఏడుస్తుంటే విన్నాను నేను. ఆ రోదన ఎప్పటికీ ఆగిపోదు... మన గుండెల్లో ప్రతిధ్వనిస్తూంటే మనకు అన్నం సహించదు.

పచ్చని కందిపంటతో నిగనిగలాడిన పొలం కళ్ళముందు కూతురి పెళ్ళికలలు రంగరించిన పొలం, గుంతలు బడి బండతేలి కన్పిస్తే – కురవ మద్దమ్మ ఏడ్చింది చూడూ, నా కన్నీళ్ళ సాక్షిగా నేను అక్షరాల్లో రాయలేను.

ఆమెకు మూడెకరాల పొలమంట – ఉపాధిహామీ పనులకు పోయి కూలీడబ్బులు మిగిలించుకొని, పొదుపు గ్రూపుల్లో లోన్ యిస్తే, గ్రూపువాళ్ళ కాళ్ళు కడుపులూ పట్టుకొని మొత్తం లోనంతా తానే తీసుకొని, "తీర్చుకుంటాన్లే, పంటలు పండితే ఎంత లావు యీ అప్పు" అనుకొని ధీమాగా కొనిందంట – బొంతల గడ్డ ఎర్రసెలక.

రాళ్ళూ రప్పలూ యేరేసుకొని, పుట్టలూ గుట్టలూ చదును చేసుకొని నేలను అద్దం లెక్క చేసుకొని కంది నాటిందంట.

"కందులు రేటెక్కి వుండాయి, ఎవరైనా ఎంతరేటైనా కొని తినాల్సిందే, అందుకే రాజశేఖరరెడ్డి రేట్లు యిట్లా పెంచిండేది, యీ దెబ్బతోని నా శని వొదిలి పోవల్లా" అనిందంట కంది నాటే తప్పుడు, తోటి గ్రూపు సభ్యులతో పంట కళకళలాడతావుంటే.

"నీలాగానే, నీ పొలమూ, నీ కంది పంటా బొలే బడాయి పడతాండాయ గదమ్మే..." అని పొదుపు గ్రూపులోల్లు కిలకిలమని నవ్వుతా,

"యిట్లన్నా గానీలే మన గ్రూపు అప్పు తీరిపోతుంది గదా.." అనుకున్నారంట.

కానీ సునీతా కాలమహిమ ఎంత కఠినంగా వుంటుందో మద్దమ్మ మాటలో నువ్వు వినాల. ఏమీ తెలిని మూరుమూల పల్లెటూల్లోని పొదుపు గ్రూపు లీడరు మద్దమ్మ ఏడుపులో ఎంత విశ్లేషణుందో నువ్వు వూహించలేవు. ఏడుపులోనూ పాటవుందనీ, బతుకు, మొత్తం బతుకు

ఏకరువు అవుతుందనీ మనలాంటి సోకాల్డ్ చదువుకున్నోల్లం వూహించలేం.

"..
కరుణా లేదే నా మీదా బూమమ్మా
దయాలేదే నా మీదా గంగమ్మా
ఎంత మోసం జేస్తిరమ్మ తల్లులారా
గుంతలు గుంతలు పెట్టిపోతే గంగమ్మా
బొందలగడ్డ బండనేమి జేతూ బూమమ్మా
....
...."

పిల్లను కోల్పోయిన తల్లిలాగా, తల్లిని కోల్పోయిన పిల్లలాగా మట్టి పూర్తిగా వూడ్చుకపోయిన బండల మీద పడి ఏడుస్తూ ఆమె తలను బండకు బాదుకుంటూంటే, ఆమె తమ్ముడు అక్కడ్నుంచీ లాక్కొచ్చినాడు.

''నువ్వొగదానివేనా సెడిపోయిందేది, వూరోల్లంతా కన్నెగ నాశనమయినారు, అందరూ యిట్లనే యేదుస్తాండారా... అందరికైందే మనకూ అయితూందిగాని, గమ్మునుండు...."

"అప్పు యెట్లా తీర్చల్లరా రాముడూ... ఆ బ్యాంకు సారు వూకే వుంటాడా. మా గ్రూపులోల్లు నా కొప్పు వూడబీకరా.... ఏమిగతి పట్టేతల్లీ....

కూతురు పెండ్లి కొట్టకపాయా తండ్రీ
బ్యాంకోల్ల అప్పు మిగిలిపాయా తండ్రీ
వూర్లవుండే పెద్దోల్లకేమీ తల్లీ
మూలకు మూలకు మూల్గుతాంటాయీ తల్లీ
యింట్లో వూడిస్తే బ్యాంక్లో కుప్పైతాయా తండ్రీ
నా బతుకే వూడ్చేకపాయా తండ్రీ
నా నోట్లో మన్నుపడా తండ్రీ...."

"తాయ్ వూకో..... యేడుపాపూ, యానాకొడుకొచ్చి అప్పు అడిగేది.... నిండా మునిగిపోయి సస్తూంటే, ఎవుడొచ్చి అడిగేది. అడిగినప్పుడు నాకు సెప్పు... అట్లే సెప్పు యిరిగేట్లు...."

సునీతా ఆమెకు మేం కిట్లు యిస్తే మా దిక్కు చిత్రంగా చూసి,

"సారు, నా పొలం సరిజేపీండి సారూ.... యివుట్లతోని ఏమయితుందిగానీ... మాము అడుక్కు తినేటోల్లం కాదు సారూ... యీ అన్నం పాకీట్లూ, నీళ్ళ పాకీట్లూ, యీ సామాన్లూ ఏంజేసుకోనీకె సారూ, మాము బతుక్కునేవోల్లం సారూ.... మా పొలం సరిజేపీండి సారూ, పంటలు పండించ్చుకుంటాం సారూ...."

మళ్ళీ వెంటనే ఏడుప్పాటతో

"మా బొందల గడ్డ ఎర్రసెలకా సారూ
పుట్లూ పుట్లూ పంటా పండూ సారూ
గుంతలు గుంతలు పెట్టిపోతే సారూ
యర్రనీళ్లూ బండా తేల్చే సారూ...."

వెంటనే ఆమె తమ్ముడు "థూఁ... దీనెమ్మా.... యిదేం ఏడుపు... వూకోవే అక్కా, వూకో నీ కాళ్ళు పట్టుకుంటా వూకోయే..." అతనూ యేడ్చేశాడు.

ఆ తర్వాత ఏమై వుండవచ్చో నువ్వు వూహించుకోవచ్చు సునీతా, ఇక్కడొక పెద్ద గవర్నమెంటుంది. కోట్లు కోట్లు డబ్బులు ఉపాధి హామీ కింద పంపిణీ చేస్తా వుంది. పెద్ద యంత్రాంగముంది. కాబట్టి యిట్లాంటి విపత్తుల్ని, యింత పెద్ద ప్రభుత్వం 'హాండిల్' చేయదా.... కోట్లు కోట్లు హాండిల్ అవవా?! యేడ్చే పిల్లలకి పప్పులైనా పెడతాం కదా. వరదల్లో ఏడుస్తూంటే జనాలకి ప్రైవేట్ సంస్థలే కోట్లు మీద కోట్లు యిచ్చినప్పుడు, బాధితుల యేడుపు పాటలు ఆపకుండా వుండేందుకు యిదేమన్నా చేతకాని యంత్రాంగమా... చెప్పు....

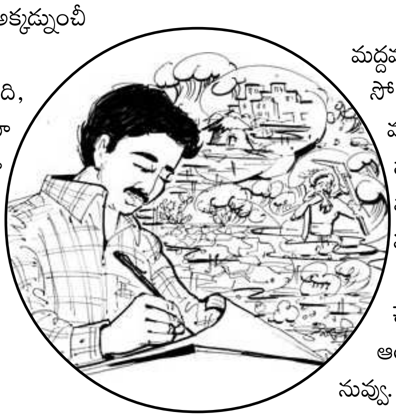

మొన్న మళ్ళీ ఆ వూరికే వెళ్ళాను. ఆ కురవ మద్దమ్మ పొలానికే. పోతూన్న రోజు మా అమ్మ మాంచి సోనామసూరీ రైస్‌తో పలావ్ అన్నం వండిన్నిందిలే.... యీ సంవత్సరం మా యింట్లోకి నాలుగు రైస్ ప్యాకెట్లు కొట్టుకొని వొచ్చాయి మరి. వాటితో ఎంతో ఇష్టంగా వండుతుంది అమ్మ. మా అమ్మ చేతులు నీకు తెలుసుగదా....

''ఆంటీ మీవి చాలా పెద్ద చేతులాంటీ... అబ్బా మీరు వడ్డిస్తే తినలేక చస్తాం ఆంటీ... అంత పెడతారు మీరు" అంటుంటావు నువ్వు.

అట్లాంటి మా అమ్మ బంగారు గాజుల చేతులు పెట్టిన అన్నం పళ్ళెంలో, పురుగుల కుప్పలాగా నా కళ్ళకు ... ఒక్కో మెతుకు కదులుతున్న పురుగు, నా చేతివేళ్ళకు అంటుకొని, అప్పటికి కొన్ని పురుగుల్ని తినేసినట్టున్నా, కడుపులో పురుగులు కదులుతున్న వికారం.... వాక్...పురుగుల్ని బయటికి కక్కేయాలా ... వాక్...

ఏందిరా.... ఎప్పుడూ యిట్లా వాంతి చేసుకుంటున్నావూ.... యీ బియ్యం నీకు వొంటుతున్నట్లే లేదు గదరా..." అమ్మ యాష్టగా అంటూంటే...

"ఏం లేదులేమ్మా కొద్దిగా తలనొప్పిగా వుంది. అందుకే యిలా..."

కడుపు నిండా నీళ్ళు తాగి మధ్యాహ్నంగా మద్దమ్మ పొలం తిరిగాను.

గుంతలు గుంతలు పడ్డ పొలం యిప్పుడు ఉపాధి హామీ పనులతో నిండిపోయి కన్పించింది. పైన ఎర్రమొరుసు మెరుస్తూ వుంది, నీకు తెలుసు గదా భూమి మీద సారవంతమైన పై పొర కేవలం కొన్ని మిల్లీ మీటర్ల మందం మాత్రమే వుంటుంది. అది తయారవడానికి ఒక మిలియన్ సంవత్సరాలు పడుతుంది. సైన్సు పాఠాలు ఏమీ తెలీని మద్దమ్మ తమ్ముడు కూడా ఆ పొలం చూసి,

"ఏం చేసుకునీకె సారూ యీ మట్టి తోలిపెడితిరి, అదేందో మా

అక్టోబర్ నెల పురస్కారాలు

అనగనగా ఓ కోడిపెట్ట	**మరో యుద్ధ స్వరం**
కథకు.......రూ.700/-	***కవితకు.......రూ.500/-***
రచయిత: పెద్దింటి అశోక్ కుమార్	**రచయిత: గేరా**

సినీ రచయిత జనార్దన మహర్షి అందిస్తున్న పురస్కార చెక్కులు ఈ రచయితలకు అందుతాయి.

కవితలు, మీరు చదివిన కథలలో నచ్చినవి కారణాలతో సూచించవచ్చు. ఒక రచయిత ఈ ఎంపిక నుంచి తనను మినహాయించాలని కోరాడు. అలాంటి అభిప్రాయాలున్న రచయితలు కూడా మాకు రాయవచ్చు.

- ఎడిటర్

గొంతులోకింత పోయగూడేదా, వూకే పని అయిపోతాండా...” నేను ఆశ్చర్యపోయా, అంతమాట ఎందుకన్నాడబ్బా, మీ ఎర్రమొరుసులో వేరుశెనగ పండించొచ్చు గదా, కరువు జిల్లా అనంతపురంలో అంతా యిట్లాంటి పొలమే గదా, అనుకొని పొలంలో కాలితో కొంచెం గుంతతోడితి,!

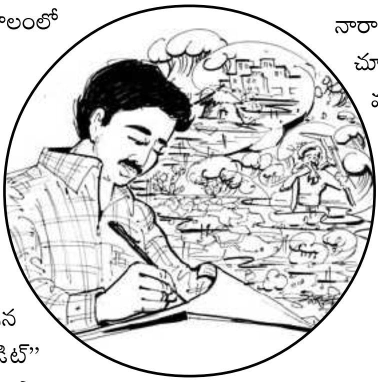

కింద అంతా యిసుక!! పైన వేలిమందంతోని ఎర్రమొరుసు. టాప్‌సాయిల్, టాప్ సీక్రెట్ అదే మరి. మనకేం పండుతుంది?!

“ఎందుకిట్లా జరిగిందంటే”

“మేబీ, జస్ట్ బై మిస్టేక్.....” అన్నారు. ఉపాధి హామీ పెద్దసారు.

నిజానికి యీ రోజు, ఆ వూర్లో జరిగిన ఉపాధిహామీ పనుల మీద “సోషియల్ ఆడిట్” జరిగింది. దానికి నేనూ హాజరయ్యాను. మద్దమ్మ పొలానికి జరిగిన అన్యాయాన్ని ఆమె తమ్ముడు నిలదీసాడు. దానికి వాళ్ళ సమాధానమేమంటే “మద్దమ్మ పొలానికి పోనీకె ట్రాక్టర్లకు అలవిగాలా, గుంతల్లో పడి యిరక్కపోతాంటే, ఏం జేసేది... అందుగ్గాను సగం గుంతల్లో దగ్గర్లో నదిగట్టు మీదుండే ఎర్రయిసక నింపి, సగంపైన ఎర్రమన్ను తోలినాం, రెండేండ్లు గడిస్తే సేను సక్కంగయతాది, బంగారం లాగుంది సేను దానికేం గానీ...”

అందరి ఎదురుగా అన్నారు ఉపాధిహామీ మండలం సార్లు.

పక్కనే వుండిన పొదుపు గ్రూపుల మహిళలు వెంటనే తగులుకున్నారు. మద్దమ్మ గ్రూపు లోను మొత్తం తీసుకొని సభ్యులని మోసంజేసా, మీరేమో మద్దమ్మను మోసం జేస్తిరి సారూ, ఆ పొలంలో పంట పండుతాదని, అప్పుతీరుస్తుందనీ ఆశపడితిమి, యిబ్బుడు మద్దమ్మ వరద దెబ్బకి బళ్ళారికి వలసెల్లిపోయింది. మీరేమో పొలాన్ని దమ్మిడీకి పనికి రాకుండా చేస్తిరి, యింగేమి పండుతుంది, సారూ, ఏమన్నా జెప్పండి గవర్నమెంటు వాళ్ళంత తప్పుడోళ్ళు ఎవురుండరు సారూ...”

సునీతా సార్లు మాత్రం ఏమెరగనట్లు,

“ఏందమ్మా అట్లంటారు మేము ఎన్ని పొలాలు బాగుజేపిచ్చినామో చూసి మాట్లాడండి, కొత్తకోట ప్రసాద్‌రెడ్డోల్లదీ, నాయకంటి నారాయణ రెడ్డోల్లదీ, కొణతం సుబ్బాచారిదీ పొలాలు చూడుపోండి వూరికే యిట్లాంటి ఒక్క పొలం జూసి మాట్లాడేది కాదు. బొట్టుకు పనికి రాని పొలాన్ని లక్షలు పలికేట్లు చేస్తే యిట్లా మాట్లాడితే ఎట్లా. మద్దమ్మకు ఏం నష్టంజేయలేదు, మద్దమ్మ అప్పు తీర్చల్లంటే పొలం అమ్మమనండి, ఆయమ్మ కొనిందానికంటే ఎక్కువ రేటుకే పోతుంది...” అన్నారు.

మంచి పరిష్కారమే గదా సునీతా...

ఇండియాలో భూమి కథ చెప్పాల్సింది చానా వుంది సునీతా, భూమికీ రక్తముంది, కన్నీళ్ళున్నాయి. చీమూ నెత్తురు కలిసున్నాయి. అవి దుఃఖంగానూ, త్యాగంగానూ, పౌరుషంగానూ మారుతుంటాయి. ఇంకా యిప్పుడు భూమికి గుంతలున్నాయి, రెక్కలున్నాయి యింకా ఎన్నెన్నో....

సునీతా! అందుకే భూమి దుఃఖాన్ని మద్దమ్మ మాటల్తోనే ముగిస్తాను.

“అయ్యో తల్లీ బూమమ్మ తల్లీ యాడుండావమ్మా... నిన్నే నమ్ముకోని వుంటినే. నీకోసం ఎంతగా అగసాట్లు పడితి, ఎన్ని ఆశలు పెట్టుకుంటితల్లీ కష్టంజేసిన సొమ్మూ, అక్క జెల్లెల్ల సొమ్మూ అంతా నీ రొమ్మున బెడితినే, నన్నిడిసి గంగమ్మతోని యెల్లిపోతివా... గంగమ్మ తల్లీ నా బతుకుమీద బండపెట్టిపోతివే నేనెట్లా బతికేదీ, సేనింగేమి పండిచ్చుకోవల్లా, వానలు రాక కరువు తల్లి మమ్మల్ని మలమల మాడుస్తుంది అనుకుంటిమి గానీ, బురదనీళ్ళొచ్చి నేల గుంజకపోతుందనుకోలేదో...............”

■

కవిత

జవాబున్న ప్రశ్నలు

- బి.సూర్యనారాయణ మూర్తి

ఈ వ్యవస్థ, రాజ్యాంగం
మనుట ఎవరి కోసం?
బడాబాబు కాళ్లు కడిగి
సాగిలబడి మొక్కనా!

కోటీశ్వరులు చట్టసభకు
పోటీపడి నెగ్గడం
స్వప్రయోజ కాంక్షగాక
పేదలనుద్ధరించనా?
సారా సంపత్తి మీద
స్వారీలో ప్రభువులు
నేరాలు, ఘోరాలకు
రారాజులు కారా?

చట్టం పని చేయకుండ
నిగళాలను తగిలించిన
తస్మదీయ తతిని ద్రుంచు
ఘటోత్కచులు ఎక్కడ?
న్యాయ విధానాలలోనే
జాప్యపు పురుగుందనే
నేతలు క్రిమి నాశనకర
చికిత్సలకు పూనరేం?

రిజర్వేషన్ రెక్కలతో
పదవి మహిళకందినా
కొంగుపట్టి మొగుళ్లంత
వెనుకకేల లాగడం

ప్రజాశ్రేయసాధనగా
చట్టం సవరించడం
తమకు చేత కాదంటే
ఏలిన వారేలను?

సర్వ కార్య నిర్వహణం
ప్రైవేటు పరంచేసే
ప్రభుత్వాలపైన పడద
ప్రైవేటు వేటు భావిలో?
నాగరికత, సంస్కారం
నిగనిగలతో మెరుస్తుంటే
అణుభూతం చెవులుబట్టి
సీసాలో దించవేం?
కేరెట్, స్టిక్ సాధనతో
మేధపైన మేకు కొట్టు
దుర్మార్గపు కర్మాగా
రాలను మూసెయ్యమేం?
తమ భద్రతకే భయపడు
ఘన నేతల శౌర్య పటిమ
మనలను రక్షింతుమన్న
చెవి పువ్వులు నవ్వవా?

వ్యాపారం, రాజనీతి
జోడెడ్లై దౌడుతీయ
అక్రమాల గడ్డిమేసి
అధికారం కుమ్మదా?

మందిరాలు, మసీదులు
బాబాలకు మొక్కులిడే
నేత చూపు ఓటుభక్తి
లౌకికతను కూల్చదా?

ఎయిడ్స్ వ్యాధి, స్వైన్‌ఫ్లూ
రహస్యాల దొంగిలింత
ఉగ్రవాద కౌగిలింత
కొరకా పర రాజ్యమైత్రి?

ఎందుకనే కందుకాలు
మేధాక్రీడా స్థలంలో
పోటీపడి ఆటాడితే
ప్రశ్నల నోడించమా?

జవాబు లేనట్టి ప్రశ్న
జగతిలోనె లేదు
యత్న క్షిపణి వెంబడిస్తే
ప్రశ్న కృంగి లొంగును!!!

మాటలు

- నవీన్

మాటల పెదాలతో ముద్దుపెట్టుకోవటం
మాటల చేతులతో కౌగిలించుకోవటం
మాటల వేలుపట్టుకుని
ముందడుగువేయటం
మాటల వెన్నెల్లో తడిసి మైమరచిపోవటం

కలిసుండటమంటే
కలబోసుకోవటం, కలిసిపోవటం
మాటల కుండపోతలో ముద్దవటం

అన్నీ చెప్పుకుని
రహస్యాల ముడులన్నీ విప్పుకుని
ఇద్దరం ఒక్కరవటం...

చీకటికి చితిపేర్చి
వేకువ ఒడికి చేర్చే మాటలు,
దగ్గరివాళ్లను దూరం చేసి
దూరమైన వాళ్లను
దగ్గరచేసే మాటలు,
పసిపాపలై పరవశింపజేసి,
పనిపాటలై ప్రవహించే మాటలు,

ఒక
మాటల మిత్రుడు తోడుంటే
వేలమైళ్ల జీవితాన్ని
ప్రయాణించొచ్చు.

మాటలున్న ప్రపంచమే
సజీవ ప్రపంచం.
మౌనాన్ని ఛేదించడానికి
నీతో నువ్వు మాట్లాడు
రేపటి కొత్త ప్రపంచం కోసం
అందరితోనూ మాట్లాడు...

పరిశీలన

వేదనా, సంవేదనా దళిత సాహిత్యం

- పంజాల జగన్నాథం

బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్ కాలంలో మరాఠీలో ఈ మార్పు ఈ వాదం శక్తివంతంగా ముందుకు వచ్చింది. వెల్లువలా పెల్లుబికింది. సాహిత్యంలో దళిత సాహిత్యం ఓపాయగా మారింది. చారిత్రాత్మకంగా దళితవాదం ఉద్భవించింది. దళితుల వేదన, సంవేదనే దళిత సాహిత్యమైంది. మానవ స్వేచ్ఛా , స్వాతంత్ర్యం, అస్తిత్వం, ఆత్మగౌరవాలకు సంబంధించిన సమస్యనే దళిత సమస్య అయింది. వాళ్లు అనుభవిస్తున్న బానిస బతుకులే వాళ్లను తిరుగుబాటుకు పురికొల్పుతున్నాయి. ఇవే దళిత సాహిత్యానికి మూల ప్రేరణ అయ్యాయి.

అనాదిగా స్వాతంత్రం సిద్ధించకముందు నుంచే నాగరిక సమాజంలో అంటరానితనం అంటువ్యాధిలా వ్యాపించి ఉంది. ఊళ్లల్లో మాల, మాదిగ, దక్కలి, బైండ్ల మిత్ర, అయ్యవార్లు, నాతకాని మొదలగు కులాలవాళ్లను అస్పృశ్యులుగా పరిగణించేవారు. వాళ్లని దళితులుగా పేర్కొన్నారు. దళితులు ఊరు మధ్య బాట గుండా పోకూడదు. అగ్ర వర్ణాల ప్రజల ముందు నుంచి చెప్పులు తొడుక్కుని నడవకూడదు. వెన్ను చూపించకూడదు. గుళ్లో ప్రవేశం లేదు. బళ్లో దళితుల పిల్లల్ని వేరుగా దూరంగా కూచ్చో బెట్టేవారు. పొరబాటున వాళ్లను తాకితే తల స్నానం చేసి ఇంట్లోకి వెళ్లాలి. గ్రామాల్లో కొన్ని పనులు దళితులు మాత్రమే చేయాల్సిందిగా నిర్దేశించారు.

ఊళ్లో వసూలయిన పన్నును తాలూకాఫీసులో చెల్లించి రావడం, ఊరి పెత్తందారు గుర్రం ఎక్కి సవారీ చేస్తుంటే దాని ముందు దౌడు తీయడం... అగ్రవర్ణాల వారి పశువులను శుభ్రం చేయడం, చెలకల్లో మేపడం, వార్తల్ని ఊళ్లోకి చేరవేయడం.., గ్రామంలో ఎవరైన చనిపోతే ఎంత దూరాన ఉన్నా ఆ శవం తాలూకా బంధువులకు సమాచారం తెలియజెప్పిరావడం.., చచ్చిన పశువుల్ని ఊళ్లో నుండి మోసుకుపోవడం.., కట్టెల్ని కొట్టడము.., ఇత్యాది పనులు దళితులతో చేయించేవాళ్లు. వాళ్ల బతుకులకు, శీలాలకు భద్రత ఉండేది కాదు.

అలాంటి తరుణంలో దళిత సమస్యలపై తీవ్రమైన సాహిత్య సృష్టి జరిగింది. సాహిత్యంలో పెనుమార్పులు సంభవించి దళిత స్పృహతో సాహిత్యం వెలుబడసాగింది. దళితవాదం ప్రత్యేకవాదంగా రూపుదిద్దుకుంది. బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్ కాలంలో మరాఠీలో ఈ మార్పు ఈ వాదం శక్తివంతంగా ముందుకు వచ్చింది. వెల్లువలా పెల్లుబికింది. సాహిత్యంలో దళిత సాహిత్యం ఓపాయగా మారింది. చారిత్రాత్మకంగా దళితవాదం ఉద్భవించింది. దళితుల వేదన, సంవేదనే దళిత సాహిత్యమైంది. మానవ స్వేచ్ఛా , స్వాతంత్ర్యాలు, అస్తిత్వం, ఆత్మగౌరవాలకు సంబంధించిన సమస్యనే దళిత సమస్య అయింది. వాళ్లు అనుభవిస్తున్న బానిస బతుకులే వాళ్లను తిరుగుబాటుకు పురికొల్పుతున్నాయి. ఇవే దళిత సాహిత్యానికి మూల ప్రేరణ అయ్యాయి.

బతుకు కోసం, స్వేచ్ఛకోసం, ఉనికికోసం, మనుగడకోసం ఆత్మగౌరవం కోసం దళితులు సృజన చేస్తున్న సాహిత్యమే దళిత సాహిత్యమని ఒక వర్గం భావిస్తోంది. ఎందుకనగా అలాంటి జీవితాలను, పరిస్థితులను వాళ్లు మాత్రమే అనుభవిస్తున్నారు. కనుక వాళ్లు మాత్రమే బలంగా రాయగలరని భావన! అంబేద్కర్ వాదం కూడా అదే. అగ్రకులాల క్రూరత్వాన్ని ప్రత్యక్షంగా అనుభవిస్తున్న దళితులు మాత్రమే తమ బాధను, భావాలను తిరుగుబాటు భాషలో, ధోరణిలో తీవ్రంగా ప్రతిబింబింప జేయగలరని వారి ఉద్దేశం. దళితేతరులు ఉత్పన్నం చేసే దళిత సాహిత్యం కేవలం వారి అనుభూతులపై ఆధారపడి ఉంటుందనీ... ఊహాజనితంగా, సెంకడ్ హాండ్ అనుభవాలుగా ఉండిపోతా యనేది అంబేద్కర్ వాదుల ప్రగాఢమైన అభిప్రాయం. అంతేకాకుండా ఎక్కడో అక్కడ వాళ్ల రచనల్లో అగ్ర కులాలకు, వర్ణాలకు సంబంధించిన సహజ సిద్ధమైన జాత్యాంహంకారం, దళితుల పట్ల, నిమ్నజాతుల పట్ల జాలి, సానుభూతి కనబడతాయనేది వారి నిర్దుష్టమైన ఉద్దేశ్యం.

అంబేద్కర్ ప్రారంభించిన దళిత విముక్తి పోరాటంతో పాటు మరాఠీలో దళిత కథ పురుడు పోసుకుంది. అన్నాభావెసాఠె లాంటి ప్రతిభా సంపన్నుడైన కథా రచయిత వల్ల దళిత కథ వేళ్లూనింది. సాఠె దళిత జీవితంలోని నికృష్ట పరిస్థితులను, క్షుద్ర మానసికతను, బానిసత్వాన్ని.... అవేకాకుండా వాళ్లలో ఉండే మానవీయ విలువలు..,

జీవితంపై గల ఆశలు, ఆకాంక్షలు, ఆదర్శాలు, తన కథల్లో చిత్రీకరించాడు.

1960 నుంచి రచనలు చేస్తూ వచ్చిన బాబూరావ్ వాగుల్ తన కథల్లో స్వతంత్ర వ్యక్తిత్వాన్ని వ్యక్తం చేసారు. సంవేదనాశీలుడిగా, తీవ్రమైన తిరుగుబాటుదారుడిగా పేరు తెచ్చుకున్నాడు. గ్రామాల నుంచి మహా నగరాలకు నెట్టి వేయబడ్డ దళితుల నరకప్రాయమైన జీవితాలను చాలా స్పష్టంగా కళాత్మకంగా చిత్రించాడు. తొలినాళ్లలోని దళిత సాహిత్యం (కథ, కవిత)లో లైంగిక అరాచకత్వానికి సంబంధించిన అంశాలను చొప్పించలేకపోయారు.

మరాఠీ నుంచి తెలుగులోకి అనువదించబడ్డ తొమ్మిది 'దళిత కథలు' హెచ్.బి.టి. వారు 1984 ఫిబ్రవరిలో ప్రచురించారు. మలిముద్రణ ఏప్రిల్ 1999లో చేసారు. ఆవేదనాపూరిత జీవితాలను అందులో రచయితలు ఆవిష్కరించారు. ఆక్రోశం, పరాన్నభుక్కులు, వల, తగవు, రెండంతస్తుల ఇల్లు, అనామత్‌పద్దు, జ్వాలావలయాలు, బలుత్, చేదు బతుకులు మొదలైన కథల్లో ఒక్కొక్క కథ దళితుల నికృష్ట, బానిస జీవితాలకు దర్పణం. మరాఠీలో వరుసగా మూల రచయితలు యోగేంద్రమేశ్రాయ్, కేసవ్‌మేశ్రాయ్, అణ్ణాబావుసాఠె, హోవాలవామన్, శ్రీరాంగుండేకర్, యోగ్‌రాజ్ వాఘ్‌మారె, దయాపవార్, బంధుమాదవ్. వీళ్ల కథల్ని పోలు శేషగిరిరావ్, నిర్మలానంద, దండమూడి మహీధర్, సాకేత్, దయాపవర్, కౌముదిలు తెలుగులోకి అనువదించారు.

'ఆక్రోశం' కథలో త్వరలో పెళ్లి చేసుకుని కన్నె చెరనుండి ముక్తిని పొందబోతున్న కన్య 'జనీ' శీలాన్ని అగ్రకులానికి చెందిన విస్తరణాధికారి అయిన సారంగ్ చెరుస్తాడు. రెండు కాళ్ల కుక్క తోకాడిస్తూ మూతి తుడుచుకుంటూ ముందుకు సాగిపోయింది. మరో కన్యను కరవడానికి... మరో అంటరాని యువతిని చెరచడానికి.

'వల' కథలో దాదాదేశ్‌ముఖ్ భవన్ ఆవరణలో ఎద్దు చచ్చి పడి ఉంటుంది. ఆత్మగౌరవం ఫీలయిన మాదిగలు దాన్ని తరలించుకుపోయి పూడ్చి పెట్టడానికి నిరాకరిస్తారు. వాళ్లపై అగ్రవర్ణాలవాళ్లు కక్ష గడతారు. వాళ్లని బహిష్కరిస్తారు. ఫలితంగా ఊరిభూముల్లో దళితుల, పశువులు, మేకలను తిరుగనివ్వరు. కొమ్మల్ని కొట్టనివ్వరు.

'తగవు' కథలో దళితులు పొయిల కట్టెలను, గుడిసెలకు చిన్న చిన్న మండలను కొట్టుకుంటే సవర్ణుల హీనాతిహీనమైన తిట్లు, హింస గురించి చిత్రించాడు. "మీ అమ్మల్ని... ఒల్లు పొగరించి పోయింది. కన్నూ, మిన్నూ కానకుండా పోతున్నార్రా...! పచ్చటి మొక్కా, మోదును ఉండనిస్తున్నార్రా... కన్నుమూస్తే ఎగురేసుకుపోతున్నారు గదరా.! ఆ ముండమోపిల్ని పెడరెక్కల్ని విరిచి కట్టెండహె.. పేద నీళ్ళు గుమ్మరించండహె...!" ఇది ఆ కథలో దళితుని మీద అగ్రవర్ణుని హూంకరింపు.!

'పరాన్నభుక్కులు' కథలో అజాబ్‌రావ్‌లంకేశ్వర్ బలహీనవర్గాల నేతగా ఎదిగాడు. ఇతనో కుట్రబాజీ. ఇతను స్వార్థం, అవినీతితో దళితుల రక్తమాంసాలను పిండుకొని డబ్బులు, ఆస్తులు పెంచుకున్నాడు. ఇతనో వ్యభిచారి, గుండా! పేదల పాలిటపిశాచి. తన అవినీతిని ప్రశ్నించేవాణ్ణి నామరూపాలు లేకుండా చేస్తాడు.

'రెండంతస్తుల ఇల్లు' కథలో ఓ మాదిగ రైల్వే ప్లాట్‌ఫామ్ కార్మికుడు రిటైరవుతాడు. రిటైర్మెంట్‌తో వచ్చిన డబ్బుతో రెండంతస్తుల ఇల్లు కట్టుకుంటాడు. ఆ ఊళ్లో ఉన్న భూస్వాములు పెత్తందార్లు 'ఓ మాదిగ రెండంతస్తుల ఇల్లు కట్టుకుంటాడా..!' అని ఆ సంతోషాన్ని నిలువనియ్యరు. ఆ ఇంటిని అగ్నికి ఆహుతి చేస్తారు. కాని ఆ 'మాదిగ' కొడుకులు అదే స్థలంలో భూస్వాములను ఎదిరించి 'రెండంతస్తుల డాబా' నిర్మాణానికి పునాది వేస్తారు.

'అనామత్ పద్దు' రంగ్‌జీ వద్ద అనామత్ ఖాతా కింద సభాదా కొంతడబ్బు అప్పు తీసుకుంటాడు. ఆ పద్దుకింద రంగ్‌జీ వద్దన్ రోజుకు రూ॥ 2.50 చొ॥న సభాదా పని చేయవలసి వస్తుంది. అనామతు పద్దు కింద కట్టుబడకపోతే బయట సబాదాకు ఆరు రూ॥ చొప్పున కూలీ దొరికేది. సభాదాల పరిస్థితి కుడితిలో పడ్డ ఎలుకలా అవుతుంది. రంగ్‌జీ పట్ల సభాదాకు ఎక్కడలేని అసహ్యాభావం ఏర్పడుతుంది. 'వీడు రాక్షసుడు కూలీల రక్తం తాగుతున్నాడు!' కసితో మనసులో అనుకుంటారు.

'జ్వాలా వలయాలు' కథా మూలాంశం తహసీలుదారు అక్కడి బౌద్ధులందరికీ ఇళ్ల స్థలాలు మంజూరు చేస్తాడు. బౌద్ధులంతా మాల,మాదిగ కులాల నుంచి మారినవారు. ఆ ఇళ్ల స్థలం విశ్వాస్ రావ్ పాటిల్ జమిందార్‌ది. 'ఇళ్లు కట్టుకునేది అయ్యేపనేనా...!!" అని లోలోన భయపడుతుంటారు బౌద్ధులు. ఏమైనప్పటికీ సర్కార్ ఆదేశాల ప్రకారం ఆ స్థలంలో బౌద్ధులు కొత్త గుడిసెలు నిర్మించుకుంటారు. బౌద్ధుల నివాసాల్లోని బావిలో ఎవరో గుర్తు తెలియని వ్యక్తులు చచ్చిన కుక్కని, పాత చెప్పుల్ని చెత్తాచెదారం వేస్తారు. దుకాణం సేటు దళితులకు కిరాణా వస్తువులు ఇవ్వడు. సవర్ణులు పొలం పనులు బందు పెడతారు. దళితుల పశువుల్నీ భూముల్లో తిరుగనివ్వరు. అగ్రకులాలవాళ్లు. కక్షతోటే పాటిల్ ఇవన్నీ చేయిస్తున్నాడని బౌద్ధులకు తెలిసిపోయింది. ఓ రోజు తెల్లారేసరికల్లా పాటిల్ గూండాలతో బౌద్ధుల గుడిసెలను కాలబెట్టిస్తాడు. బౌద్ధులకు అడిగే ధైర్యం లేదు. వెక్కివెక్కి ఏడ్వటమే మిగిలింది. గుడిసెల మంటలు ఆరిపోయాయి. కాని బౌద్ధుల గుండెల మంటలు జ్వలిస్తూనే ఉన్నాయి.

బౌద్ధుల నివాసాల్లోని బావిలో ఎవరో గుర్తు తెలియని వ్యక్తులు చచ్చిన కుక్కని, పాత చెప్పుల్ని చెత్తాచెదారం వేస్తారు. దుకాన్లో సేటు దళితులకు కిరాణా వస్తువులు ఇవ్వడు. సవర్ణులు పొలం పనులు బందు పెడతారు. దళితుల పశువుల్నీ భూముల్లో తిరుగనివ్వరు. అగ్రకులాలవాళ్లు. కక్షతోటే పాటిల్ ఇవన్నీ చేయిస్తున్నాడని బౌద్ధలకు తెలిసిపోయింది.

ఆ రోజుల్లో సవర్ణులు కొన్ని పనులు దళితుల చేతనే చేయించుకుని దానికి ప్రతిఫలంగా దయతలచి కొలిచే ధాన్యాన్ని 'బలుత్' అంటారు. ఊళ్లో వసూలయిన పన్ను పైకం తాలూకాఫీసులో జమ కట్టడం, ఊరి అమల్దార్ (పెత్తందారు) గుర్రం ఎక్కీ సవారి చేస్తుంటే గుర్రం ముందు పరుగెత్తడం, వార్తల్ని ఊళ్లోకి చేరవేయడం.., పశువుల్ని కడగడం,

ఎదురుచూపును వదిలేస్తూ....

- పాయల మురళీకృష్ణ

ఏ తెల్లవారు జామునో
జవజీవాలు నిదురపోతున్నప్పుడు
నువ్వు మేల్కొల్పి మేల్కొల్పిన పాట
ఇప్పుడు మరిన్ని స్వరాలు కూర్చుకుని
ఇంకా సాహితీ ప్రపంచంలో సాగిపోతూనే ఉంది

నీ గొంతులో కదలాడి కదలాడి
గదినిండా రాగాలు పూయించి
ఏదో కోల్పోయిన పుస్తకాల తోట
ప్రసాదించిన పద్యాన్ని

చూపుల్తో తడిమితే
నీ గొంతు ఇంకా
గదిలో కదలాడుతున్నట్లే ఉంది...

నువ్వు నడిచీ నడిచీ
విడిచి పెట్టిన వీధి
నీలాగే అమాయకత్వాన్ని హత్తుకుంటూ
అనుక్షణం ఆత్మీయంగా
మనిషితనాన్ని ఆహ్వానిస్తూనే ఉంది

ఇప్పుడు నువ్విక రానవసరం లేదు
ఇక్కడ నీ జీవితం కొనసాగుతూనే ఉంది...

మేపడం, చావు కబుర్లు సంబంధిత బంధువులకు చెప్పిరావడం.., కట్టెల్ని కొట్టడం.., జాతరల్లో బాజా బజంత్రీలు వాయించడం.., ఆ ఊరి ఆడపడుచు పెళ్లి జరిగితే తరలి వచ్చే పెళ్ళి కొడుక్కు హారతి పట్టడం మొదలగు పనులు దళితులతో చేయించేవాళ్లు. వాటికి బలుత్ ఇచ్చేవారు. ఆ జమానాలో దళితుల బతుకులు కుక్క బతుకులతో సమానంగా ఉండేటివి.

ఆ ఊరిలో రెండు బావులుండేవి. పడమట ఉన్న బావి దళితులది దాని దిగువ ఉండే బావి సవర్ణులది. దళితులు నీళ్లకు వెళ్లాలంటే ఊరి మధ్య నుంచి, ఆంజనేయ స్వామి గుడిపక్క నుంచి వెళ్లాలి. దళితులు ఆ దారి గుండా పోవడం వల్ల స్వామి విగ్రహం మైలపడిందని ఆ తోవను బందుపెడుతారు సవర్ణులు. తగువు అవుతుంది. కోర్టు చుట్టూ తిరుగుతారు. చివరకు ఓ క్రైస్తవ తహసీలు ద్వారా న్యాయం జరుగుతుంది. దళితులకు తోవ లభిస్తుంది.

'చేదు బతుకులు' కథలో సభాదా దళితుడు. యెతలా తాతకు దూరపు చుట్టం. చిన్నప్పుడే సభాదా తల్లిదండ్రులు ప్లేగుతో చనిపోతారు. అప్పటి నుంచి అతని ఆలనా, పాలనా యెతలా తాతనే చూసేవాడు. సభాదాకు సీతమ్మతో పెళ్ళవుతుంది. సీతమ్మ గుణవంతురాలు. సభాదా సర్కారు అధికార్ల కింద పనిచేసేవాడు. ఓసారి కాగిన స్నానపు నీళ్లను తాకాడని అకారణంగా సర్కారు అధికారి మండిపడుతున్నాడు. అప్పుడే అక్కడికి వచ్చిన సవర్ణుడు కోపంగా ఆ వేడినీళ్లను సభాదాపై కుమ్మరిస్తాడు. సభాదా చావు తప్పి బతికి బయటపడతాడు. ఓ మారు సర్కార్ అధికారి గుర్రపు బగ్గీముందు సభాదా దౌడు తీస్తూ వుంటాడు. సభాదా ఉరికి ఉరికి అలసి సొలసి సొమ్మసిల్లిపడి పోతాడు. మానవత్వం లేని అధికారి వేగంగా అతని మీది నుంచి బగ్గీని పోనిస్తాడు.

సభాదా గాయాలయి కొన ఊపిరితో ఉంటాడు. అతను చనిపోయే ముందు భార్య సీతను ఓ కోరిక కోరుతాడు.! కొడుకు లాంటి మహదేవన్‌ను తన కథ రాయమనీ...! ఆ కథ ప్రపంచానికి తెలియాలనీ.!!"

ఈ బేగార్ (వెట్టిచాకిరి) పనే నా పసుపుతాడును తెంపిందని సీతమ్మ దుఃఖిస్తుంది.

బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్ కాలం నుంచి సంవేదనతో కూడిన దళితసాహిత్యం విరివిగా రాసాగింది. తెలుగులో గుర్రం జాషువా (గబ్బిలం) జి. కల్యాణ్‌రావ్ (అంటరాని వసంతం), సతీష్ చందర్ (పంచమవేదం), శిఖామణి (కిర్రు చెప్పులు), కత్తి పద్మారావ్, శిఖామణి, ఎండ్లూరి సుధాకర్, బోయ జంగయ్య మొదలగు దళిత రచయితలు... ఇంకా ఎందరో రచయితలు సైతం నిమ్నజాతుల్ని జాగృతం చేయడానికి తమవంతు సాహితీ కృషి చేస్తూనే ఉన్నారు. అందులో ప్రముఖ ప్రజాకవులు గద్దర్, అందెశ్రీ, గొరటి వెంకన్న, జయరాజ్, గూడ అంజయ్య లాంటి ఎందరో మహానుబావులున్నారు. జి. లక్ష్మీ నర్సయ్య, లాంటి వాళ్లు దళిత సాహిత్యంలో కృషి చేస్తున్నారు. జి. కల్యాణరావ్ అంటాడు. "If Iam Untouchable to you. you are untouchable to me" అని.

దళితులపై దౌర్జన్యకాండ అనాదిగా సాగిస్తున్నదే అనేది లోతుగా పరిశీలిస్తే అర్థమవుతుంది. తీవ్రమైన, తిరుగుబాటు దళిత సాహిత్యం వల్ల దళితుల మీద అరాచకాలు కొంతమేరకు తగ్గినా సమూలంగా కూకటి వేళ్లతో పెకిలించాల్సిన అవసరం ఉంది.

ఇందుకు కంచికచర్ల, కారంచేడు, పదిరికుప్పం, చుండూరు, వేంపెంట, ఖైర్లాంజి, తదితర ప్రదేశాల్లో జరిగిన పలు ఘటనలు, హత్యాకాండ సాదృశ్యాలుగా ఉన్నాయి. ఇటీవలి పరిశోధనల వల్ల దళితులకు సంబంధించిన వందల ఎకరాల ఇనామ్ భూమి అగ్ర కులాల కబ్జాలో ఉందని తెలుస్తోంది. ఈ భూమి నయానా, భయానా, నమ్మించి తాగించి ఆక్రమించుకున్నదే!

అంబేద్కర్ వాదనల, మార్క్సిస్టు సిద్ధాంతాల విశ్లేషణ అయితేనేం. శ్రమ, ఫలితం, ఉత్పత్తిశక్తులు, ఉత్పత్తి సంబంధాలు అనేవి ప్రాథమిక అంశాలు. ఉత్పత్తి సాధనాలు ఎవరి చేతుల్లో ఉన్నాయి..? శ్రమ ఎవరు చేస్తున్నారు..? ఫలితం ఎవరికి దక్కాలి.?ఎవరికి దక్కుతుంది అనే అంశాలను దళిత సాహిత్యంలో చేయాల్సిన ఆవశ్యకత ఉంది.

■

విశ్వసాహిత్యం

ఆఫ్ఘన్ జీవితాలకు అద్దంపట్టిన "ది కైట్ రన్నర్"

- సి.హెచ్. శ్రీనివాసమూర్తి

2005లో ఈ నవల అమెరికాలో గొప్ప నవలలలో మూడవ స్థానం సంపాదించుకుంది. 2007లో యిదే పేరు మీద మార్చ్ ఫోస్టర్ దర్శకత్వంలో, అల్‌బర్టో యిగ్లిసియాస్ సంగీత దర్శకత్వంలో సినిమాగా తెరమీదకెక్కింది. ఆఫ్ఘనిస్తాన్‌లో ఈ సినిమా నిషేధానికి గురైంది. ఇంతకి ఈ నవల రాసింది అమెరికాలో నివాసమేర్పరచుకున్న ఆఫ్ఘనిస్తాన్ దేశీయుడైన 45 సంవత్సరాల ఫిజిషియన్ "ఖలేద్ హొస్సైని".

2003లో మొదటిసారిగా గ్రేట్ బ్రిటన్‌లో ప్రచురించబడిన ఈ నవల ప్రపంచ వ్యాప్తంగా దాదాపు పన్నెండు మిలియన్లల కాపీలు అమ్ముడుపోయింది. 2005 లో ఈ నవల అమెరికాలో గొప్ప నవలలలో మూడవ స్థానం సంపాదించుకుంది. 2007లో యిదే పేరు మీద మార్చ్ ఫోస్టర్ దర్శకత్వంలో, అల్‌బర్టో యిగ్లిసియాస్ సంగీత దర్శకత్వంలో సినిమాగా తెరమీదకెక్కింది. ఆఫ్ఘనిస్తాన్‌లో ఈ సినిమా నిషేధానికి గురైంది. యింతకి ఈ నవల రాసింది అమెరికాలో నివాసమేర్పరచుకున్న ఆఫ్ఘనిస్తాన్ దేశీయుడైన 45సంవత్సరాల ఫిజిషియన్ "ఖలేద్ హొస్సైని".

ఈ నవలను గురించి చెప్పేముందు నవలా కాలం నాటి ఆఫ్ఘనిస్తాన్ చరిత్ర చెప్పటం అవసరం. దాదాపు మూడు కోట్ల జనాభా కలిగిన ఆఫ్ఘనిస్తాన్‌లో ముఖ్యమైన జాతులు ఏడు. తొంభైతొమ్మిది శాతం యిస్లాంను అనుసరించేవారే. అందులో ఎనభై శాతం హనాఫీ న్యాయ సూత్రాలననుసరించే సున్నీలు, పందొమ్మిది శాతం షియాలు కేవలం ఒక శాతం యితరులు కలిగిన దేశం. 1980 ప్రాంతంలో దేశాన్ని సెక్యులర్‌గా నడిపించే ప్రయత్నాలు జరిగినా, యిస్లామిక్ ప్రభావాన్ని పూర్తిగా తగ్గించలేకపోయాయి. అఫ్ఘనిస్తాన్ జాతుల్లో "హజారాజాతి" ఈ నవలలో ప్రాముఖ్యం సంతరించుకున్నది. వీరు కూడా ముస్లింలే అయినా షియాకు చెందినవారు. వీరు ఎక్కువగా యితరులకు పరిచారకులుగా, పశువుల కాపరులుగా బ్రతుకుతారు. తక్కిన జాతులకు వీరంటే చాలా చిన్నచూపు. వీరంతా చెంఘిజ్‌ఖాన్ దండయాత్ర సందర్భంలో ఆఫ్ఘనిస్తాన్ వచ్చి, అక్కడే స్థిరపడినట్లు కొందరు చరిత్రకారులు చెబుతారు. వీరు ఎక్కువగా హజర్‌జాత్ ప్రాంతాల్లో నివసిస్తారు. తాలిబన్ ప్రభుత్వ హయాంలో వీరి మీద దారుణ మారణకాండ జరిగింది. తాలిబన్స్ దృష్టిలో వీళ్ళు 'కాఫిర్ల' కంటే హీనులు. అందుకనే జీవించటానికి అనర్హులు. అందుకనే మజారే షెరిఫ్ ప్రాంతంలో వీళ్ళను ఉచకోత కోశారు. ఇతర షియా జాతులు ఉప జాతుల మీద కూడా దౌర్జన్యాలు జరిగాయి.

1973లో జహర్‌షాను రక్తరహిత విప్లవంలో గద్దెదించిన మొహమ్మద్ దావూద్‌ఖాన్ అనే అతని బావ, బావమరిది, తానే ప్రెసిడెంటుగా ప్రకటించుకున్నాడు. కాని ప్రోగ్రెసివ్ డెమోక్రటిక్ పార్టీ ఆఫ్ ఆఫ్ఘనిస్తాన్ (PDPAC) పార్టీ 1978 లో దావూద్‌ను కూలదోసి బబ్రక్ కర్నాల్ అధ్యక్షుడిగా, మొహమ్మద్ తరాకి ప్రధానిగా ప్రకటించుకున్నారు. ఆఫ్ఘనిస్తాన్‌ను డెమోక్రటిక్ రిపబ్లిక్ ఆఫ్ ఆఫ్ఘనిస్తాన్‌గా మార్చారు. సామ్యవాద ఎజెండా అమలుకు ప్రయత్నించారు. రాజ్యానికి మతం లేదు, భూమి పంపకం, స్వేచ్ఛా, స్వాతంత్ర్యం, రాజకీయ సమానత్వం లాంటి అభ్యుదయ భావాలను ప్రకటించారు. మార్పుకు అడ్డుతగిలిన మత పెద్దలను, సాంప్రదాయవాదులను, చివరకు మేధావులను జైలుపాలు చేశారు. దేశంలో అసంతృప్తి జ్వాలలు ఊపందుకున్నాయి. దీన్ని అదనుగా తీసుకున్న అమెరికా, సోవియట్

యూనియన్ పట్ల మొగ్గుచూపుతున్న ప్రభుత్వ కూల్చివేతకు, తద్వారా సోవియట్ ప్రాబల్యాన్ని తగ్గించేందుకు ముజాహిద్దీన్ బలగాలకు వత్తాసునిచ్చింది. ఆయుధ సరఫరా అందించింది. ఫలితంగా డిసెంబర్ 24, 1979లో దాదాపు ఒక లక్ష సైనికులు ఆఫ్ఘనిస్తాన్‌లో ప్రవేశించారు.

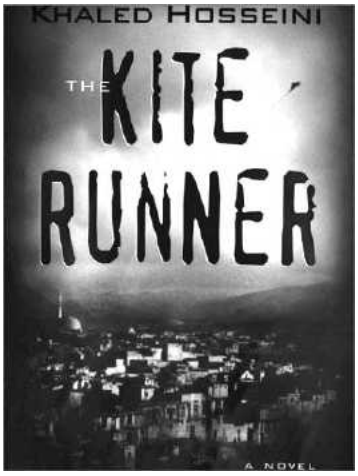

కుట్రతో వచ్చిన అమీన్‌ను చంపి బబ్రక్ కర్మాల్‌ను రాజ్యాధినేతగా ప్రతిష్ఠించారు. అమెరికా, కార్టర్ గారి నాయకత్వంలోనూ తరువాత వొచ్చిన రీగన్ అధ్యక్ష కాలంలో నూతన ఆయుధ సరఫరా పెంచింది. సోవియట్ జోక్యం తరువాత పెద్ద సంఖ్యలో ఆఫ్ఘనిస్తాన్‌లు హతమైనట్లు ఒక అంచనా. క్రమంగా సోవియట్ యూనియన్ పట్ల యింటా బయట వ్యతిరేకత పెల్లుబుకింది. గోర్బచెవ్ హయాంలో ఒత్తిడులకు తలొగ్గి, 1989లో రష్యా తన సేనలను వుపహరించింది. కాని అమెరికా ప్రోత్సాహంతో తాలిబాన్లు ఆ ఏడాది నజీబుల్లాను ఉరితీసి, దేశాన్ని కైవశం చేసుకున్నారు.

నజీబుల్లా పతనం తర్వాత ఆఫ్ఘన్ రాజకీయ పార్టీలన్నీ ఒక శాంతి ఒడంబడిక ఏర్పరచుకుని పదవులను పంచుకుని శాంతిని పునరుద్ధరించాలని తీర్మానం చేశాయి. కాని హెజ్జ.ఎ. యిస్లామి గ్రూప్‌కు చెందిన హెక్ మల్యియార్ మాత్రం దీన్ని వ్యతిరేకించాడు. పాకిస్థాన్, సౌదీ అరేబియా, యిరాన్‌లు తమ తమ కారణాల కోసం అతన్ని బలపరిచాయి. కాని అతను విఫలుడైన తర్వాత 'తాలిబన్' ఒక మత, రాజకీయ పార్టీగా అవతరించింది. 1996లో కాబూల్‌ను ఆక్రమించారు తాలిబన్స్. అహమద్ షా మసూద్, అబ్దుల్ రషీద్ దొస్తమ్ యిరువురూ కలసి యునైటెడ్ ఫ్రంట్‌గా ఏర్పడ్డారు. పాకిస్థాన్ దీనిని నార్తరన్ ఎలియన్స్ అని పిలిచింది. తాలిబన్‌కూ, అల్‌ఖైదా కు మద్దతుగా అప్పటి ఆర్మీచీఫ్ ముషారఫ్ 28000 మంది సైనికులను పంపించాడు.

2001 సెప్టెంబర్ పదకొండున అమెరికా వాణిజ్య భవనంపై జరిగిన దాడి తరువాత ఆ పరిస్థితి పూర్తిగా మారింది. తాలిబన్ అల్‌ఖైదా స్థావరాలపై దాడులు ఉధృతమైనాయి. అయితే ఆ సమయానికి మనం చర్చించే నవలకు సంబంధం లేదు. నవలా సమయం 1973 లో జహర్‌షా పదవీచ్యుతుడైన కాలంకు కొంత ముందునుండి మొదలై తాలిబన్ ఆక్రమణతో ముగుస్తుంది. కాబట్టి ఆఫ్ఘనిస్తాన్ చరిత్ర యింత వరకే పరిమితం చేయటం అవసరం. యిక నవలలోకి వస్తే...

2001 డిసెంబర్‌లో ఒకరోజు అమీర్‌కు పెషావర్ నుండి రహీమ్‌ఖాన్ అనే ఆయన దగ్గర్నుండి ఫోన్ వస్తుంది. రహీమ్‌ఖాన్ అమీర్ తండ్రికి స్నేహితుడు. వ్యాపార భాగస్వామి, ఒక్కసారి పెషావర్ వచ్చి తనను కలుసుకొమ్మని, గతంలో అమీర్ చేసిన తప్పులను సరిదిద్దుకునే అవకాశం వచ్చిందని దాని సారాంశం. అమీర్ తన జ్ఞాపకాలలోకి ప్రయాణిస్తాడు. ఎత్తుగడతోనే పాఠకుడి ఆసక్తిని ప్రేరేపిస్తుందీ నవల. అమీర్ కథా నాయకుడు. నవల మొత్తం ఉత్తమ పురుష కథనంలో సాగుతుంది.

అమీర్ తన తండ్రితో చిన్ననాటి స్నేహితుడు హసన్‌తో కాబూల్‌లో గడిపిన రోజులలో హసన్ అతని ముఖ్య స్నేహితుడు, సేవకుడు కూడా హసన్ హజారా జాతికి చెందిన షియా ముస్లిం. ఆఫ్ఘనిస్తాన్‌లో ఈ జాతిని అధమజాతిగా పరిగణిస్తారు. హసన్ తండ్రి తన బాబాగారి విశాలమైన భవంతిలో ఓ మూలగుడిసెలో వుంటూ బాబాగారి గృహకృత్యాలు నిర్వహిస్తుంటాడు. హసన్ దాదాపు అమీర్ వయసువాడు. అప్పడప్పుడు రహీమ్‌ఖాన్ అనే వ్యక్తి ఆ యింటికి వస్తూ బాబాతో మాట్లాడిపోతుంటాడు. అమీర్ చేసే ప్రతి పనికీ ప్రోత్సాహమిస్తుంటాడు. తన తండ్రి సహజంగా మితభాషి. అమీర్‌ను హసన్‌ను యిరువురినీ ఒకే దృష్టితో చూస్తుంటాడు. అమీర్ తల్లి చనిపోయిన తర్వాత ఆయన మళ్ళా పెళ్ళి చేసుకోడు. అతని (హసన్ తండ్రి) భార్య సోనాబార్ కూడా హజారాజాతికి చెందినదే. అయితే హసన్‌కు జన్మనిచ్చిన కొన్ని దినాలకు, ఆమె ఎవరో వీధిగాయకుడితో వెళ్ళిపోతుంది. ఆమె అద్భుత సౌందర్యరాశి. అమీర్ తల్లి చనిపోవటం మూలాన హసన్‌తో పాటు అమీర్‌కు కూడా తన స్తన్యమిచ్చి పెంచుతుంది. ఆమె వెళ్ళిపోయిన తర్వాత అతను కూడా పెళ్ళి చేసుకోడు. పోలియో అతన్ని చిన్నతనంలోనే అందవికారుడిగా చేస్తుంది. ఒకనాడు అమీర్, ఫసియుల్లాఖాన్ అనే ముల్లా చెప్పిన మాటలు తండ్రితో చెపితే "స్కూల్లో నీవు చదువుకునే చదువుకు, అసలు విద్యకు మధ్య నీవు సందిగ్ధంలో పడతావు. తమకు రాని భాషలో వున్న పుస్తకంలోని, అర్థం తెలియకుండా వల్లించటం తప్ప వారికేమీ రాదు. అవి బోధిస్తాడు. బాబా ప్రభావం వల్ల మత సంబంధమైన వాటికి ఎక్కువ ప్రాధాన్యత నివ్వకుండా పెరుగుతాడు అమీర్. కాని హసన్ మాత్రం తు.చ. తప్పకుండా నమాజ్ చేస్తాడు. వారి యింటి పనులన్నీ తండ్రితో కలసి చేస్తుంటాడు. ఒక రకంగా అమీర్‌కు చెలికాడే కాక అంగరక్షకుడు. అతని మీద ఈగవాలినా సహించడు. అమీర్ నుండి కథలు చదివించుకుని ఆనందించేవాడు. ఏదో ఒక రోజు అమీర్ కూడా గొప్ప రచయిత అవుతాడని నమ్మబలుకుతాడు. అతను వుండేలుబద్ద వుపయోగించటంలో బహు నేర్పరి. గాలిపటాలు ఎగురవేయుటంలోనూ, ఎగురుతున్న యితరుల గాలిపటాలను తెంచటంలోనూ దిట్ట. అమీర్ సంతోషం కోసం తన ప్రాణాలను కూడా యిస్తానని చెప్తాడు.

జూలై 17, 1973 న జహీర్ విదేశాల్లో వున్న సమయంలో నిశ్శబ్దంగా జరిగిన కుట్రలో అతని బావమరిది దావూద్‌ఖాన్ రాజును ఓడించి తనను ప్రెసిడెంట్‌గా ప్రకటించుకున్నాడు. ఆర్థిక ప్రగతి

సంస్కరణలు లాంటి కొత్త పదాలు ప్రజల పెదవులు మీదకొచ్చాయి. ఒకనాడు తమ మీదికి దాడికి దిగిన అసెఫ్ అనే ఆఫ్ఘాన్‌ను హసన్ తన వుండేలు దెబ్బతో బెదిరించి పంపిస్తాడు. హజారాను యింట్లో పెట్టుకున్నందుకు అమీర్‌ను నిందిస్తాడు అసెఫ్. మరొకరోజు అసెఫ్ యిద్దరు ఫ్రెండ్స్ సాయంతో హసన్‌ను రేప్ చేస్తాడు. ఆ సమయానికి అమీర్ అక్కడికి వచ్చినా హసన్ సహాయానికి రాడు. తన పిరికితనానికి తనే నిందించుకుంటాడు. తండ్రి రక్తం తనలో ప్రవహించనందుకు సిగ్గుపడ్తాడు. అతని పుట్టినరోజు సందర్భంగా అనేకమైన బహుమతులు, కవర్స్‌లో డబ్బులు వస్తాయి. తన పిరికితనానికి పరిహారంగా కొన్ని ప్యాకెట్లను, ఖరీదైన రిస్ట్‌వాచీని గుడిసెలోని హసన్ దిండు క్రిందుంచుతాడు. యిది బాబాకు తెలిసి తండ్రి కొడుకులను నిలదీస్తాడు. అమీర్‌ను రక్షించటం కోసం హసన్ దొంగతనాన్ని తనమీద వేసుకుంటాడు. అన్ని నేరాలకన్న దొంగతనం మహా నేరమని నమ్మే బాబా హసన్‌ను క్షమించానన‌టం అమీర్‌కు ఆశ్చర్యమేస్తుంది. తండ్రి ప్రవర్తన వింతగా తోస్తుంది. మరుసటి దినమే అతను తన కొడుకుతో సహా యిల్లు వదులుతాడు. బాబా ఎంత బ్రతిమిలాడినా చివరకు కన్నీరు కార్చినా అతను తన పట్టువీడడు. బాబానే స్వయంగా తన కారులో వారిని బస్ ఎక్కిస్తాడు.

తరువాత రష్యాదళాలు ఆఫ్ఘస్తాన్‌ను ఆక్రమించుకుంటాయి. అప్పుడు అమీర్ వయస్సు 13 సంవత్సరాలు. అక్కడ జీవితం దుర్భరమై అతికష్టం మీద బాబా పెషావర్ చేరుకుంటాడు. దారిలో ఒక యువతిని మానభంగం చేయచూసిన ఒక రష్యన్ ఆఫీసర్‌కు ఎదురొడ్డి నిలుస్తాడు. మరో ఆఫీసర్ జోక్యంతో ఆ గండం తప్పిపోతుంది. పెషావర్ నుండి అమెరికా చేరుకున్న బాబా గ్యాస్ స్టేషన్‌లో పనికి కుదురుతాడు. అమీర్‌ను స్కూల్‌కు పంపుతాడు. యుక్త వయసు రాగానే అమెరికాలోనే సెటిలైన ఒక మిలిటరీ జనరల్ కూతురు సురైయాతో వివాహం జరిపిస్తాడు. తరువాత బాబా కాన్సర్‌తో చనిపోతాడు. అమీర్‌కు గార్డుగా పని దొరుకుతుంది. రాత్రివేళల్లో తన కోరిక, సురైయా ప్రోత్సాహం మేరకు నవల మొదలపెడతాడు. పెళ్ళికిముందే 18 సంవత్సరాల వయసులో తను వయసు పొంగులో నెరపిన ప్రేమాయణాన్ని ముందుగానే అమీర్‌కు చెబుతుంది గాని అది అప్రస్తుతమంటాడు అమీర్. వారిద్దరి మధ్య అన్యోన్యత ఏర్పడుతుంది. కాని దురదృష్టవశాత్తు వారికి పిల్లలు పుట్టే అదృష్టం లేదని డాక్టర్లు ధృవపరుస్తారు. సురైయా టీచింగ్ ఉద్యోగంలో చేరుతుంది.

♦ ♦ ♦

సొహ్రాబ్‌ను పెషావర్‌కు తీసుకొచ్చి ఆంగ్ల దంపతులకు దత్తత నివ్వాలని నిర్ణయించుకుని ఫరీద్ అనే కారు డ్రైవర్‌ను తీసుకుని కాబూల్ బయలుదేరుతాడు. మాతృదేశాన్ని కష్టాల్లో వదిలి అమెరికాపోయి వున్న ఆస్తులను అమ్ముకుపోవటానికి వచ్చినవాడుగా భావించి మొదటి ఫరీద్ అతని పట్ల అమర్యాదకరంగా ప్రవర్తించినా నిజం తెలుసుకున్నాక తను కూడా అతనికి సహాయంగా నిలుస్తానని చెప్తాడు. దారిపొడుగునా జరిగిన విధ్వంస దృశ్యాలను చూస్తాడు. ఆకలితో అల్లల్లాడుతున్న జనాలను పసివాళ్లను చూస్తాడు. శరణాలయం దయనీయంగా వుంటుంది.

రహీంఖాన్ పిలుపుతో అమీర్ పెషావర్ చేరుకుంటాడు. అవసానదశలో చిక్కిశల్యమైన రహీంఖాన్‌ను చూస్తాడు. గతం త్రవ్వుకున్నాక, అతని హసన్‌ను తాలిబన్స్ చంపేశారనీ, హజారా వారినే కాకుండా యితర షియా వారిని కూడా నిర్దాక్షిణ్యంగా నడి వీధుల్లో చంపారనీ, హసన్ కొడుకు సొహ్రాబ్ కాబూల్‌లో ఏదో అనాథ బాలుర శరణాలయంలో వున్నాడనీ, అతన్ని దత్తత తీసుకోవటానికి పెషావర్‌లో ఒక యింగ్లీషు దంపతులు సిద్ధంగా వున్నారనీ, అందుకే అమీర్‌ను పిలిపించాననీ, గతంలో జరిగిన తప్పులను సరిదిద్దుకొనటానికి, యిది మంచి తరుణమనీ అభ్యర్థిస్తాడు. సుఖంగా సాగుతున్న తన అమెరికా జీవితాన్ని వదులుకోవటం యిష్టం లేక తను కాబూల్ పోలేనంటాడు. తనే ఆ పని ఎందుకు చేయలేదని ప్రశ్నిస్తాడు. తాలిబన్ల అమానుషాలు తెలిసి తెలిసీ తను అపాయంలోకి దిగనంటాడు. అప్పుడు రహీంఖాన్ హసన్ జన్మరహస్యం చెప్తాడు. అతని భార్య సోనాబార్‌కు, బాబాకు పుట్టిన సంతానమే హసనని, అతన్ని గుడిసెలో వుంచి పరిచారకుడిగా చూడటం ఆయనను నిరంతరం బాధించేదనీ, సొహ్రాబ్ పరాయివాడు కాదని, తనకు అన్ని విషయాలు తెలుసనీ చెప్తాడు. ఎలాగైనా సొహ్రాబ్‌ను పెషావర్‌కు తీసుకొచ్చి ఆంగ్ల దంపతులకు దత్తత నివ్వాలని నిర్ణయించుకుని ఫరీద్ అనే కారు డ్రైవర్‌ను తీసుకుని కాబూల్ బయలుదేరుతాడు. మాతృదేశాన్ని కష్టాల్లో వదిలి అమెరికా పోయి వున్న ఆస్తులను అమ్ముకుపోవటానికి వచ్చినవాడుగా భావించి మొదటి ఫరీద్ అతని పట్ల అమర్యాదకరంగా ప్రవర్తించినా నిజం తెలుసుకున్నాక తను కూడా అతనికి సహాయంగా నిలుస్తానని చెప్తాడు. దారిపొడుగునా జరిగిన విధ్వంస దృశ్యాలను చూస్తాడు. ఆకలితో అల్లల్లాడుతున్న జనాలను పసివాళ్లను చూస్తాడు. శరణాలయం దయనీయంగా వుంటుంది. మొదట సూపర్‌వైజర్ తనకు సొహ్రాబ్ తెలియదంటాడు. తాము తాలిబాన్లము కాదని నమ్మించినాక సొహ్రాబ్‌ను ఒక తాలిబన్ తనతో తీసుకుపోయాడని వివరాలు అందిస్తాడు. మరుదినం ఫుట్‌బాల్ మ్యాచ్ జరుగుతున్న మైదానంలో వేలమంది జనాల మధ్య అడల్టరీకి పాల్పడిన స్త్రీ పురుషులను రాళ్ళతో క్రూరంగా కొట్టి చంపిన దృశ్యం చూసి హతాశులౌతారు యిద్దరు.

ఆ రాళ్ళతో కొట్టిన దృఢకాయుడే సొహ్రాబ్‌ను తనతో తీసుకొని పోయినవాడని తెల్సుకుని అతని యింటికి పోతాడు. తాలిబన్ హసన్, అలీలను చంపిన తర్వాత ఆక్రమించుకుంటారు. అలీ, హసన్ సమాధులను దర్శించిన తర్వాత యింటిలోకి ధైర్యంగా వెళ్తాడు. తాలిబన్ సొహ్రాబ్‌ను చూపించి, అతని చేత ఆఫ్ఘాన్ సంగీతానికి నాట్యం చేయిస్తాడు. అతను తనను గతంలో అవమానించి హసన్ చేతిలో

భంగపడిన అసెప్ అని గ్రహిస్తాడు అమర్. వారిరువురి మధ్య పోరు సాగుతుంది. సొహ్రాబ్ అమీర్‌ను రక్షిస్తాడు.యిద్దరూ కలసి పారిపోయి ఫరీద్ సహాయంతో పెషావర్ చేరుకుంటారు. అక్కడ రహీమ్‌ఖాన్ ఉండడు. ఒక ఉత్తరం తాళంచెవి అతనికి అందుతాయి. తను దాచిన డబ్బు లాకర్‌లో వుందనీ, తను అబద్ధం చెప్పినందుకు మన్నించమనీ తనకోసం వెతకవద్దనీ వుత్తర సారాంశం. ఆయన చెప్పిన యింగ్లీషు దంపతులకోసం విచారిస్తే ఆ పేరు గల వాళ్ళెవరూ పెషావర్‌లో లేరని తెలుస్తుంది. రహీంఖాన్ ఆడిన అబద్ధమేమిటో తెలుస్తుంది. పెషావర్‌లో వుండటం శ్రేయస్కరం కాదని, ఫరీద్ వారిని రావల్పిండి చేరుస్తాడు. సొహ్రాబ్‌ను తనతోపాటు అమెరికా తీసుకుపోయి చదివించాలనీ, సురైయా ఒప్పుకుంటే దత్తత తీసుకోవాలని నిర్ణయించుకుని సురైయాకు విషయం చెప్తాడు. ఆమె ఆనందిస్తుంది. వీసా కోసం ప్రయత్నిస్తే దత్తత పత్రాలు లేనిదే సొహ్రాబ్‌కు వీసా దొరకదని చెప్తారు. ఈలోపుగా సురైయాకు తెలిసిన ఒకాయన ద్వారా మార్గం సుఖకరం చేస్తుంది. యిరువురూ అమెరికా చేరుతారు.

కానీ సొహ్రాబ్ మాత్రం ముభావంగా వుంటాడు. ఎంత అడిగినా కారణం చెప్పడు. దంపతులకు చాలా బాధ కలుగుతుంది. ఒకరోజు గాలిపటాలు ఎగురవేస్తూ తనకు సహాయం చేయమంటాడు. మొదట పట్టించుకోకపోయినా తరువాత అమీర్‌తో చేయి కలుపుతాడు. తెగిన గాలిపటం తెచ్చి సొహ్రాబ్‌కు యివ్వాలని పిల్లలందరితో పాటు తను కూడా ఓ చిన్నపిల్లాడిలా వీధి వెంటపడతాడు అమీర్. నవల ముగుస్తుంది.

1965 మార్చి 4న కాబూల్‌లో జన్మించిన ఖలేద్ హొస్సైని 15వ ఏట నుండి అమెరికాలోనే వుండిపోయాడు. అతని తండ్రి విదేశాంగశాఖలో పనిచేశారు. 1970లో ఆయన టెహరాన్ ఎంబసీలో ఆఫ్ఘనిస్తాన్ తరపున పనిచేసి, 1973లో కాబూల్ వచ్చేశారు. 1976లో పారిస్‌లో ఉద్యోగం రావటంతో కుటుంబంతో సహా ఫ్రాన్స్‌కు పయనమైనాడు. 1978లో జరిగిన రక్తపాత విప్లవం తరువాత కాబూల్‌కు తిరిగి రావటం యిష్టం లేక అమెరికా శరణు కోరి 1980లో అమెరికా, కాలిఫోర్నియాలోని శాన్‌బగలో నివాసమేర్పరచుకున్నాడు. 1993లో యండి, 1996లో ఇంటర్న్‌షిప్ పూర్తి చేసుకున్న హొస్సైని తన మొదట నవల విజయం తరువాత ప్రాక్టీసు మానేశాడు. ప్రస్తుతం ఆయన ఐక్యరాజ్యసమితి శరణార్థుల కమిషన్‌లో సహృదయ రాయబారిగా వుంటున్నాడు. ఈయన రాసిన (A Thousand Suns) నవల 2008 నవంబర్ నాటికి సుమారు 70 లక్షల కాపీలు అమ్మింది.

ఆఫ్ఘనిస్తాన్ ఆధునిక చరిత్రలో మతం – అధికారం రెండూ కలసి ప్రజా జీవితాలను ఎలా ఛిన్నాభిన్నం చేశాయో తెలుసుకోటానికి ఈ నవల ఒక మచ్చుతునక. నాటి అగ్రరాజ్యాల రాజకీయ క్రీడ. ముఖ్యంగా అమెరికా ద్వంద విధానం వల్ల కూడా ఆఫ్ఘన్ ప్రజలు ఎంత నష్టపోయారో తెలుస్తుంది. సోదరభావం ప్రాతిపదికగా నెలకొన్న ఇస్లాంను మతఛాందసులు తమ స్వంత నిర్వచనాలతో, నిర్ణయాలతో ఎలా వాడుకున్నారో, అదే మతానుయాయులైన షియాలను ఎలా దారుణంగా హింసించారో యిందులో తెలుస్తుంది. ప్రతి ఒక్కరు చదవాల్సిన నవల. ■

'ప్రస్థానం'కు చందా కట్టండి!
నెల నెలా మీ ఇంటికే ప్రస్థానం తెప్పించుకోండి!!

అయిదేళ్లకు : రు. 500/-
పదేళ్లకు : రు. 1000/-

సంవత్సర చందా (వ్యక్తులకు) : రు.120/-
సంవత్సర చందా (సంస్థలకు) : రు. 150/-
విడి ప్రతి : రు. 10/-

చందా దారులకు విజ్ఞప్తి చిరునామా పైన చందా ప్రారంభ మరియు ముగింపు నెలలు సూచించబడినవి. దయచేసి చందా ముగిసిన వారు తమ ముగింపు నెలను గుర్తించి వెంటనే చందాను పునరుద్ధరించుకోగలరు.

ప్రస్థానం
ఎం.హెచ్.భవన్, ప్లాట్ నెం. 21/1, అజామాబాద్, ఆర్‌టిసి కళ్యాణమండపం దగ్గర, హైదరాబాద్-20
వివరాలకు : 040-27660013, సెల్: 9490099059 ; ఇ.మెయిల్:Prasthanam_ss@yahoo.co.in

కవిత

రవ రవ

- కె. ఎస్వీ

ఈ ఉదయం మోసుకొచ్చే సందేశం
ప్రతి ఉదయం నిత్యనూతనమేనని

కొండకోనల్లో మురిసి మెరిసే లేత ఎండ
నా గుమ్మంలోనూ చిరునవ్వుతో మొలుస్తూ
గుడ్‌మార్నింగ్ ఇవ్వాళేంటి నీ ప్రోగ్రాం అంటుంది..

ఎవరి సంగతో ఎందుకు నా సంగతే
నాకు సరిగ్గా తెలియదు
లోకాన్నంతా మరమ్మతు చెయ్యాలనే ఉంది
కాని నాకు నేనే మరమ్మత్తు కావడం లేదు
ధ్యాస కుదరడం లేదు
ధ్యానం నిలవడం లేదు
మనస్సామ్రాజ్యంలో శాంతి భద్రతలు
నికడగా ఉండడమే లేదు

ఏం ప్రోగ్రాం అంటే ఏం చెప్పను
ఈ కార్యక్రమం నిత్యనూతన పోరాటమైంది
ఎగుడు దిగుడు దారిలో ఆరాటమైంది
ఎటు వెళ్ళినా గండాలూ సుడిగుండాలూ
ఆవులించి అదిలించి అదరగొడుతున్నాయి
బెదరగొడుతున్నాయి

మరమ్మతు కావడం లేదు
మర తిన్నగా నడవడం లేదు

భీతావహ స్వప్న సీమ
నిష్క్రియా నిశ్చైతన్య నీరవ నిశ్శబ్దంతో
మూలుగుతోంది
మొరాయిస్తోంది

ఈ ఉదయం
బోసి నవ్వుల పాపాయిలా నా గుమ్మంలోకి
తారట్లాడుతూ వచ్చి
ఏమిటి నీ ప్రోగ్రాం అని
పక పకా నవ్వుతోంది

చేతులు నలుపుకుంటూ కూర్చున్న చైతన్యం
ఎటు వెళ్ళాలో తెలియదు సుమా అని
సందిగ్ధంలో సణుగుతోంది
హృదయం సమస్య అయితే
ప్రతి ఉదయమూ సమస్యే అని
గొణుక్కుంటోంది.

రెక్కలు

- మోపిదేవి రాధాకృష్ణ

రాయి
నిన్ను
అడగదు
విసరమని-
విచక్షణే
మేరు పర్వతం !

పని నిమగ్నత
భంగపరుస్తే
వచ్చేది
కోపమే-
శ్వాస ఆటంకంతోనే
జోరుగా తుమ్ము !

భయపడితే
ఇంకా
బుస కొడ్తుంది
లోకం-
పల్లంలోనే
ప్రవాహ ఉధృతి !

అయస్కాంత
శక్తి
ఉంటుంది
మంచితనానికి-
పరవశత్వమే
కోకిల గానం !

విలువలు
దిగజారితే
సుడిగుండమే
సమాజం-
అంపశయ్యే
సంస్కారం.

మదిని తాకే
మలయమారుతమే
రెక్కల
కవిత-
అక్షరాలే
విహంగాలు !

పిడికిలే విజయ సంకేతం

- కమలేకర్ శ్యాం ప్రసాదరావు

నియంతలను
మోస్తున్నందుకు
ఖేదపడుతోంది ధరిత్రి
కర్కోటకులకు
బ్రహ్మరథం పడుతున్నందుకు
చింతిస్తోంది కాలం
నడుస్తున్న
చీకటి చరిత్రను
క్షమించకు.
గుండె గుండెకు

ఎన్ని ఘర్షణలో
మనిషి మనిషికి
ఎన్ని సంఘర్షణలో

ఉన్నవాడికి ఆశలు
లేనివాడికి ఆశయాలు
మట్టికై ప్రాణాలర్పించే వాడొకడు
మట్టికై ప్రాణాలు తీసే వాడొకడు
మట్టి మనిషి ఒకటేనని
నిజం తెలిసే దెప్పుడో

సిద్ధాంతాలు శకలాలుగా మారి
ఆశయాలు అవకాశవాదంగా మారి
ఏ తుపాకి పేలితేనేం
ఏ గుండెను చీల్చితేనేం
వెలలేని వెర్రితలలు రాలిపోతేనేం

ప్రవహించే త్యాగాలు
ధీరత్వమై ఘనీభవిస్తాయి
పెదాలు దాటి పెల్లుబికే మాట
నినాదమై గర్జిస్తుంది
ఎత్తిన పిడికిలే
విజయసంకేతమవుతుంది
ఉద్యమం ఊపిరిపోసుకొని
మనిషితనాన్ని నిలబెడుతుంది.

విశ్లేషణ

"రావి శాస్త్రీయం" రచనా మార్గదర్శకం

"రావి శాస్త్రీయం"ని చలసాని ప్రసాద్ కూర్చారు. మూడు ముద్రణలు పొందిన గ్రంథమిది. "చెరబండరాజు అమర స్మృతికి అంకితమీయబడింది.

"రావి శాస్త్రీయం"లోని ప్రతి అక్షరం ఆయన దృక్పథానికీ, చైతన్యానికీ, సిద్ధాంతానికి ఇది ఒక అద్దం లాంటిది. రచనా వ్యాసంగం చేసే వారు ఇందులో తమ ముఖాలు చూచుకోవచ్చు" అంటారు. ముందు మాటలో ప్రసాద్ గారు.

"ఒక రకంగా చూస్తే రావి శాస్త్రి నాన్‌ఫిక్షన్ రచనలు సమగ్ర సంపుటి ఇది అంటారు రాచకొండ లక్ష్మీనారాయణ ప్రసాద్, రాచకొండ ఉమాకుమారశాస్త్రి.

తెలుగు వారికి, రావి శాస్త్రి కథా రచయితగా, నవలా రచయితగా పాఠకులందరికీ తెలిసినవారే. ప్రసిద్ధులు. వీరి "రావి శాస్త్రీయం రచయితలకు, అందునా కథా రచయితలకు ఒక కరదీపికగా మార్గదర్శకం అవుతుంది.

- బి.ఎన్.ఆర్.

"నా పేరు రాచకొండ విశ్వనాథశాస్త్రి. అప్పటి గంజాం జిల్లా శ్రీకాకుళం గ్రామంలో కోటీ వారి వీధిలో దుందుభీనామ సంవత్సరం, శ్రావణ శుద్ధ సప్తమినాడు మాతామహుల ఇంట్లో పుట్టాను. ప్రాశ్చాత్య దేశాల లెక్కల ప్రకారం క్రీ.శ. 1922 సంవత్సరం జూలై నెల 30వ తారీఖున పుట్టాను."

"ఆంధ్ర దేశపు నల్గొండ జిల్లాలో రాచకొండ అనే గ్రామం వుంది. దానిని సర్వజ్ఞ సింగ భూపాలుడనే వెలమరాజు కొంతకాలం ప్రఖ్యాతంగా పరిపాలించేడు. అది మూడు పక్కల కొండగల పెద్దకోట. ఆ గ్రామంలో గురుభట్టు అని ఒకాయన వుండేవాడు. 300 ఏండ్ల కిందట ఆ గ్రామం నించి ఆయన ఇప్పటి విశాఖ జిల్లాకి వలస వచ్చి ఈ జిల్లాలో అనకాపల్లి దరి తుంపాల గ్రామంలో శారదా నదీతీరాన స్థిరపడ్డాడు. ఇది మా నాన్నగారి వల్ల నాకు తెలిసింది."

నేను 1983వ సంవత్సరంలో అనుకుంటా ఆ రాచకొండ వెళ్ళాను. అక్కడ గ్రామం లేదు. నేను పుట్టిన ఊర్లో నేను పుట్టిన ఇల్లు మాత్రం వుంది. పూర్వీకుల గ్రామమే నాశనమైపోయింది. పూర్వీకుల ఇల్లు చెయ్యి జారిపోతుంది."

అన్నీ పోతాయి. ఏడ్చి లాభం లేదు. తప్పదని తెలిసీ కూడా ఏడుస్తాము.

తల్లి : సీతారామలక్ష్మి

తండ్రి : నారాయణమూర్తి.

రావిశాస్త్రి కలం పట్టాడు :

"నాకు రాయాలనే వుంది.. కూలి కులాలన్నీ ఏకం కావాలని వుంది. పచ్చడి మెతుకులూ, దేవతా వస్త్రాలు మాత్రమే వారికి పరమార్థం కాకూడదని వుంది."

"నాకు రాయాలనే వుంది. ఎందుకంటే పాలకుల బందూకుల ప్రాణాల్ని జనసేన తీయవలసి వుంది. అవును నాకు రాయాలని వుంది. జ్ఞాన దీపం వెలగాలి మబ్బులు తొలగాలి.. మంచి గంధం తీయాలి"

రావిశాస్త్రీయం

మంచి చెడ్డల నిర్ణయం : ఓ విధంగా చూస్తే మంచి చెడ్డలు నిర్ణయించుకోవడం లోనే మానవ యాత్ర సాగుతూందనీ, మంచి చెడ్డల సంఘర్షణలోనే మానవ చరిత్ర ఇమిడి ఉన్నదనీ చెప్పవచ్చునేమో! మంచి చెడ్డల నిర్ణయమే సాహిత్య ప్రయోజనం అని చెప్పేవారు పెద్దలు చాలా మంది ఉన్నారు.

చదువు : ఏ గురువో ఒకరు అభిమానించకపోతే, ఏ కొద్ది మందికో తప్పిస్తే, చాలా మందికి సరిగా చదువు రాదని నా నమ్మకం.

పుస్తకాలకు నమస్కారం : ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయం లోనే లైబ్రరీ... నన్నంతగానో మార్చింది. పుస్తకాలకి కూడా కొందరు ఎందుకు నమస్కరిస్తారో నేనందువల్ల అర్థం చేసుకోగలను. అందువల్లనే మంచి పుస్తకాలకి నేను కూడా నమస్కరించగలను.

ఇంద్రకంటి హనుమచ్ఛాస్త్రిగారు కథానికల గురించి ఇచ్చిన వివరణ

1. కథసుమారంగా సాగిపోక పొందికగా ఉండాలి.
2. పెద్ద సమాసాలు, వర్ణనల తోను కథా శరీరం బిగుసుకు పోకూడదు.
3. పఠితను భయ సంభ్రమాశ్చార్యాలలో ఉంచే విచిత్ర సంఘటనలుండాలి.

4. కథా గర్భంలో.... కరుణ సన్నివేశాన్ని కూర్చాలి.
5. పాఠకుడు అనుకోని కొత్త మలుపులతో కథ తమాషాగా ముగిసిపోవాలి.

ప్రతి కథానికలోనూ పైన చెప్పిన అన్ని లక్షణాలు ఉండకపోయినా, ముఖ్యమైనవి కొన్ని ప్రతికథలోనూ కన్పిస్తాయి.

నీతి నియమాల అవసరం :

లోకం అంతటికీ ఒక్క మనిషే ఏకవచనంగా ఉండిపోతే "నీతి" అనే మాటే ఉండదని స్పినోజా అనే మహాశయుడు అన్నాడని విన్నాను. మనిషి బహువచనంగా ఉంటూ, సంఘజీవిగా ఉన్నాడు కాబట్టి నీతి నియమాలకి అవసరం ఏర్పడింది. ఆ మాటలు పుట్టడం జరిగింది.

అలాగే కథలు కూడా...

అలాగే కథలు కూడా లోకంలో ఒకడే మానవుడుంటే పుట్టి ఉండవని నేననుకుంటాను. మానవులంటూ ఉండడం వల్లనే వారు సంఘజీవులుగా ఉండటం చేతనే కథలంటూ పుట్టేయని నేనను కొంటున్నాను. మానవ జీవితంలోంచి మహిలో కథలు పడతాయి.

కల్పనాశక్తి :

రచనాశక్తి లేక కల్పనాశక్తి ప్రతి మానవుడిలోనూ ఉంటుందని నేను తలుస్తున్నాను. అది రకరకాల రూపాల్లో బైట పడవచ్చు. ఆశక్తే కాని మానవుడికి లేక పోయినట్లయితే ఈ సంఘం, ఈ నాగరికత, ఈ పురోగమనం ఏదీ ఉండదని, మనకీ, పశువులకీ మధ్య తేడా ఉండకపోవనీ నేననుకుంటాను.

"తెలుసుకున్నాను" :

ఒకరు తెలుసున్నానుకున్న విషయాలు ఇంకొకరితో చెప్పడమే లేకపోతే చెప్పాలనే కోరికే లేకపోతే మనుష్యులం ఈ విధంగా ఉండనే ఉండము.

మంచికి హాని, చెడ్డకి సహాయమూ చెయ్యకూడదు :

ప్రతిభగల రచయితల రచనలు కొన్ని నన్ను చెడ్డకి తిప్పేయనీ కొన్ని నాకు మంచిని చూపించాయనీ, నాకు తెలుసు. అందుచేత కవిత్వానికి మనుషుల్ని ఎటో అటు మళ్ళించే శక్తి కలదని నేను నమ్ము తాను. నిజాన్ని తెలుసుకోడం, అందులో మంచి చెడ్డలేవో? నిర్ణయించు కోవడం, మనుషుల్ని మంచికి మళ్ళించడానికి ప్రయత్నించడం రచయితల కర్తవ్యం అని ప్రస్తుతం నేను అనుకొంటున్నాను.

అందుచేత రచయిత ప్రతివాడూ తాను రాస్తున్నది ఏ మంచికి హాని కల్గిస్తుందో, ఏ చెడ్డకి ఉపకారం చేస్తూందో అని ఆలోచించ వలసిన అవసరం ఉందని నేను తలుస్తాను. మంచికి హాని, చెడ్డకి సహాయమూ చెయ్యకూడదని నేను భావిస్తాను.

విమర్శ – విమర్శకుడు :

విమర్శ విడిచి పెట్టి విమర్శకుల మీద వ్యక్తిగతంగా విసుర్లు విసరడం మంచిది కాదని నా అభిప్రాయం.

సత్తువుంటే ఉంటుంది....

కథ రాసేక దాన్ని మరింక విడిచి పెట్టక, దాని మానాన్న దాన్ని బతక నివ్వక లేదా చావనివ్వక ఆ రాసిన వాడు దాని సాకుతూ సంరక్షించుకొంటూ సమర్ధించుకొంటూ నెత్తిన పెట్టుకుంటూ తిరగడం నాకు ఇష్టం లేదు.

నిజానికి దగ్గరగా ఉంటే కథ కొన్నాళ్ళు ఉండవచ్చు. సత్తువుంటే ఉంటుంది. లేకపోతే పోతుంది.

ఆర్నెల్లు సావాసం చేస్తే వారు వీరవుతారు :

నేను ఎవరో పాశ్చాత్య రచయిత రాయగా ఎక్కడో చదివాను అతను అవినీతి (evil) గురించి చెప్తూ మంచి వాళ్ళు కొంతమంది అవినీతిని మొదటిసారిగా చూసి అసహ్యించు కుంటారంటాడు. ఆ తరువాత కొంత కాలానికి వారికి ఆ అవినీతి యెడల నిర్లిప్తత ఏర్పడుతుందట. ఆ నిర్లిప్తత లోంచి కొంతకాలానికి ఆ అభిమానం చివరికి మంచివారు ఆ అవినీతిని ఆలింగనం చేసుకొందికి దారి తీస్తుందట.

రచనకి సాంఘిక ప్రయోజనం :

మానవ లోకాన్నీ, మానవ నైజాన్ని అర్థం చేసుకొని మనిషి ఈ లోకంలో, ఈ సంఘంలో మంచి సభ్యుడిగా ఉండేట్టు చేసే కథలు మంచివని నేను తలుస్తాను. "రచనకి సాంఘిక ప్రయోజనం" అన్న దానికి నేను పై ప్రకారం అర్థం చెప్పుకున్నాను.

నేను రాసింది :

అధికార మదానికీ, ధన మదానికీ వ్యతిరేకంగా నేను రాస్తూ వచ్చేను. ఇది 1953 తరువాత నేను రాసిన ప్రతి విషయంలోనూ స్పష్టం అవుతుంది.

మంచితనం, చక్కదనం :

ఎంత మంచి చెప్పదల్చుకొన్నప్పటికీ అది అందంగా చమత్కారంగా చెప్పకపోతే, వినవలసినవాడు నువ్వు చెప్పేది వినవే వినడు.

ధైర్యం అంటే...

ధైర్యం అంటే భయం వేసినప్పటకీ ముందుకు వెళ్ళగలగటమే.

రాక్షసుల రాజ్యం :

రాక్షసులు రాజ్యంచేసినప్పుడు మంచివారు మన్ను కొట్టుకుపోక తప్పదు.

మీనమేషాలు లెక్కపెడుతూ...

రాక్షసులతో పేచీలన్నీ ముఖ్యంగా సెటిల్ చేసుకోకుండా మీనమేషాలు లెక్కపెడుతూ ఉండిపోయినట్లయితే, తమ తమ జీవితాలన్నీ ముందు ముందుకి ముళ్ళ తీగెలతో ఇంకా ముడి పడిపోయి ఉక్కిరి బిక్కిరయి పోయి ఊపిరి విడుస్తాయని ప్రతి సీతా, ప్రతి రాముడు కూడా త్వరలోనే తెలుసుకోవలసి వుంటుంది.

మంచి కావ్యం :

వస్తు ప్రధానమా, శిల్పం ప్రధానమా అంటే మంచి వస్తువుకి మంచిశిల్పం వుంటే మంచి కావ్యం అవుతుందని నేను తలుస్తాను... వస్తువు మంచిదైతే శిల్పం దానికి వన్నెతెస్తుంది.

నిలిచే కవిత్వం :

బాధలోంచి కవిత్వం వస్తుందని మహాకవి శ్రీశ్రీగారు ఎప్పుడో చెప్పినట్లు నాకు లీలగా గుర్తు. అటువంటి కవిత్వమే నిలిచే కవిత్వం అని నేను తరువాత తెలుసుకున్నాను.

కథలు రాయడంలో కూడా ఎన్నో మోసాలు...

కథలు చెప్పడం కొందరికి ఎంత సులభమో కథలు రాయడం కూడా కొందరికి అంత సులభంగానూ వస్తుంది. తప్పుల్ని కప్పి పుచ్చుకొందికో, లేక ఒప్పుల్ని తప్పులుగా చూపించడానికో, లేకపోతే కేవలం సరదాగా కాలక్షేపం చేసుకోడానికో పెద్ద మనుష్యులు కథలు చెప్తుంటారు. అదే విధంగా కథలు రాయడంలో కూడా ఎన్నో మోసాలు, సరదాలుచేయవచ్చు.

ఎవరి వర్గానికి వారు :

మానవుల్లో ఎన్ని వర్గాలున్నాయో అన్నిరకాల కవులు కూడా వున్నారు. ఎవరి వర్గానికి వారు రాసుకుంటారు.

సాహిత్య విప్లవం :

రాజకీయాల్లో విప్లవం వచ్చే ముందు సాహిత్యంలో విప్లవం రావడం చాలా దేశాల్లో చాలాసార్లు జరగడం వల్ల అది సహజంగా జరుగుతూందని కూడా నేను తలుస్తున్నాను.

కథ, నవల, పాట :

కథ కుంటుతుంది. నవల నడుస్తుంది. పాట పరిగెడుతుంది.

ఏ విధంగా చెప్తే బాగుంటుందో !

నేను కథలు రాసినపుడు శిల్పం గురించి అవసరం కంటె ఎక్కువ శ్రద్ధ తీసుకుంటానని కొందరు విమర్శకులు అన్నారని నాకు తెలిసింది. వాస్తవానికి నేను కథగా చెప్పే ఇతివృత్తం ఏ విధంగా చెప్తే బాగుంటుందోనని కొంచెం ఆలోచిస్తాను. ప్రతి ఇతివృత్తం కూడా ఏదో ఒక్క విధంలో చెప్తేనే అది పాఠకుడి మనసుకి హత్తుతుంది. అది ఏదా అని కొంచెం ఆలోచిస్తానంతే కాని దాని గురించి తన్నుకు చావను. ఆ విధానం తెలిస్తే ఆ కథ సరిగా వస్తుంది. లేకపోతే రాదు అంతే.

మంచి రచయిత :

జీవితంలోని మంచిని చూడ గలిగిన వాడు అందులోని చెడ్డని కూడ చూడగలడు. అయితే ఆ మంచిని గుర్తించగలిగి ఆ చెడ్డని ఎత్తి చూపగలిగినవాడు రచయిత మంచి రచయిత అవుతాడు.

కథని దొంగిలిస్తే :

తన కాంతిని ఎవరైన ఎత్తుకుపోతే ఏ మనిషైనా ఎంత బాధపడతాడో తన కథని ఎవరైనా దొంగిలిస్తే ప్రతి రచయితా అలాగే బాధపడతాడు.

రచయితకి కావలసింది :

జీవితం గురించి రచయితకి ఎంత ఎక్కువ తెలిస్తే అతని రచనలకి అది అంత ఎక్కువ ఉపయోగపడుతుంది.

సాహిత్యం ఏదైనా !

నవలా సాహిత్యమయినా, కథా సాహిత్యమయినా, నిజానికి దగ్గరగా ఉండాలి. అదిశోకం తెప్పించేదిగా ఉండాలి. లేదా కారుణ్యం రప్పించేదిగా వుండాలి. లేదా ఈ వ్యవస్థ మీద కోపం తెప్పించేదిగా వుండి, కోపం తెప్పించి, వ్యవస్థను మార్చడానికి ప్రయత్నం చేసేదిగా నయినా ఉండాలి.

రవికీ, కవికీ ఓ తేడా !

రవికీ, కవికీ ఓ తేడా వుంది. రవి అస్తమిస్తే ఏమిటవుతుందో మీ అందరికీ తెలుసు. కాని కవి అస్తమిస్తే మటుకు అతని కాంతి అలా మిగిలిపోతుంది. అతని కాంతి చావదు.

బలమైన భాష :

తమ తమ "ఆవేదనల్ని" ఇతరులకి సరిగా స్పష్టంగా చెప్పాలనే ఆవేదన లోంచి బలమైన భాష పుట్టుకొస్తుందనుకుంటాను.. తమ తమ బాధల్ని తెలియజేసుకొందికి ఎవరిమట్టుకు వాళ్ళు మాటల కోసం వెతుక్కుంటారు. చాలామంది సూటిగా స్పష్టంగా చెప్పేయ గలుగుతారు. నిజం చెప్పడానికి సూటీ మాటలు వాడుకుంటారు.

ఘోరమైన దేంజరు :

తన మట్టుకు తాను సుఖంగా వుండదలచుకున్నవాడు కష్టాల్లో వున్నవాళ్ళకి నాయకుడిగా వుండకూడదు. ఉంటే కష్టాల్లో వున్న వాళ్ళకి ఘోరమైన దేంజరుంది.

దుష్టశిక్షణకే ప్రాధాన్యత :

ఉద్యమం హింసాపూరితమా కాదా అనే ప్రశ్నకంటే ఉద్యమం మానవ శ్రేయస్సుకా కాదా అనేది సరైన ప్రశ్న. మన సంస్కృతిలో కూడా దుష్ట శిక్షణకే ప్రాధాన్యత ఇస్తాం. హింసాపూరితమా కాదా అని చూడం. దుష్టశిక్షణ చేసిన వారిని పొగుడుతాం.

బరువుల్లో తేడా లేదు మోసేవారికి :

పల్లకీలో కూర్చున్నది శర్మగారయినా, వర్మగారైనా సరే బరువు మాత్రం బోయివారిదేకదా? పల్లకిలోంచి శర్మగారిని ఎంత వేగిరం దించేసి వర్మగారు ఎంత వేగిరం ఎక్కితే వారి బరువులో తేడా లేదనే విషయం వారిని మోసేవారు అంత వేగిరం తెలుసుకోగలరు.

బెదిరించైనా ఒప్పుకు మళ్ళించడం :

మేష్టర్లంటే నేను చాలా భయపడేవాణ్ని. నన్ను వాళ్ళు కొట్టేవారు. తంతారంటే ఎవరికైనా భయంగానే వుంటుంది. అయితేనేం? బెదురు వల్లనైనా కొంత చదువుకున్నాను. తప్పులు చేసేవాళ్ళని బెదిరించైనా ఒప్పుకి మళ్ళించడం మంచిదని నేననుకుంటాను.

చదవాలంటే "జీవితం" ఉంది :

చదువుకొన్న వాళ్ళకి పుస్తకాలుంటాయి. చదువులేనివాళ్ళు చదవాలంటే వారికి 'జీవితం" తప్ప మరేదీ వుండదు. దానిని వాళ్ళ చదువుకోకపోతే వారికి దినం వెళ్ళదు. బతుకు బరువు మోసే మనుష్యుల మాటలకి పదునెక్కువ వుంటుందను కొంటాను.

ధైర్యంవుంటే...

ఎన్నీ బాధలున్నా ప్రజల్లో ధైర్యం కలిగిస్తేచాలు. ధైర్యం వుంటే మిగిలిన మంచి లక్షణాలన్నీ పెంపొందుతాయి.

డబ్బు మోసం !

ప్రాంతీయ కీచులాటలున్నాయి. లేకపోలేదు. కాని అసలు కీలకమైనది. డబ్బు మోసం. మనం అందరం ఈ డబ్బు మోసానికి వ్యతిరేకంగా ధ్వజమెత్తాలి, తిరగబడాలి. అప్పుడే మనకు మంచి రాజ్యం వస్తుంది.

సమాజంలో సంక్షోభం :

సమాజంలో సంక్షోభాన్ని బట్టే సాహిత్యానికి విలువ వస్తుంది. పేదలకీ, పేదని పీడించేవారికీ మధ్య జరిగే సంఘర్షణను చిత్రించగలిగేదే నిజమైన సాహిత్యం.

జీవితంలో నాటకం వుంది

జీవితంలోనే నాటకం వుంది. కోర్టులోనైతే నాటకం ఇంకా ఎక్కువగా వుంటుంది.

రోజూ కోర్టులో నటించాలి సార్ ! టక్కుటమార గజకర్ణ గోకర్ణ విద్యలన్నీ కోర్టులో ప్రదర్శించాలి. సాక్షుల్ని సంతృప్తి పరచడానికో, జడ్జీల్ని సంతృప్తి పరచడానికో చెయ్యవలసి వస్తుంది. ఆ రకంగా నటన వస్తుంది.

భాష మాత్రం నేర్చుకోవాలి !

పుట్టిన వాడికి ఏడవడమే తెలుసును. అది అన్ని భాషల్లోనూ ఒకటే. నేర్చుకోనవసరం లేదు. భాష మాత్రం నేర్చుకోవాలి. నటన ఇంకా బాగా నేర్చుకుంటేగాని అలవడదు.

రచయితలు ప్రజల పక్షం వహించాలి :

ప్రజలకు, పేద ప్రజలకు పనికొచ్చే రచనలు నాకు బాగా నచ్చుతాయి. రచయితలు ప్రజల పక్షం వహించాలి. వారిని సమర్థిస్తూ రాయాలి. సంఘంలో జరుగుతున్న మంచి చెడ్డలను తెలుసుకోవాలి. ఒక దృక్పథం అలవరచుకోవాలి. అప్పుడే రాయాలి అలాంటి రచనలే నిలబడతాయి.

ఇంద్రియాలను స్పృశించేలా రాయాలి :

మనం జీవితాన్ని పంచేంద్రియాలతో స్పృశిస్తాం. అంచేత రచయిత ఇంద్రియాలన్నింటినీ స్పృశించేలా రాస్తే బాగుంటుంది. ప్రపంచంలో గొప్ప పేరున్న రచయిత లందరూ ఇంద్రియాలను స్పృశించేలా రాశారు.

ఆస్తి సంపాదించగానే...

మంచి కోసం ఎల్లకాలం పోరాడే దీక్ష అందరికీ వుండదు. ఎక్కువ మంది రాజీపడిపోతారు. ఆస్తి సంపాదించగానే చాలామంది మారిపోతారు.

నా కథల్లో....

లోకంలో దుష్టులే ఎక్కువగా వున్నారు. మంచివాళ్ళు తక్కువగా వున్నారు. అందుచేత నా కథల్లో వాళ్ళే ఎక్కువ కనిపిస్తారని నేననుకుంటాను.

డబ్బు కోసం....

డబ్బున్న వాడికి ఎంజాయ్‌మెంట్ ఎప్పుడూ కావాలి. వాడిచ్చే డబ్బు కోసం లేనివాడెప్పుడూ ఆ ఎంజాయ్‌మెంట్ సమకూరుస్తూనే వుంటాడు.

పేదరికం, ఆకలి...

శరీరాన్ని అమ్ముకోవడం ద్వారా స్త్రీ తేలిగ్గా డబ్బు సంపాదించ కలుగుతుంది. ఈ పనికి పెట్టుబడి అనవసరం. ముఖ్యంగా పేదరికం, ఆకలి ఈ వృత్తికి కారణాలు.

వెధవలు !

దొంగ వెధవలు వున్నట్టే తత్తుయ్యిలు ఆడవారిలో కూడా వుంటారు.

'స్త్రీ' అనే ప్రత్యేకవాదం నాకు నచ్చదు. స్త్రీలలో కూడా మంచివాళ్ళు, చెడ్డవాళ్ళు వుంటారనేది విస్మరించగూడదు. అలానే పురుషులు.

నిషేధం :

మరణదండన వున్నప్పటికీ హత్యలు జరిగినట్టు, వ్యభిచార నిషేధం చట్టం అమల్లో వున్నప్పటికీ వ్యభిచారం యధేచ్ఛగా సాగినట్టు, ఇన్‌కమ్ టాక్సు యాక్టు కొనసాగినప్పటికీ పెద్దవారు పన్నులు ఎగవేసినట్లు, గంధపు చట్టం అమల్లో వున్నప్పటికీ 'వీరప్పన్' అనే ఆసామి స్వేచ్ఛగా తిరిగినట్టు, నిషేధం వున్నా లేకపోయినా కల్లు, సారా తాగేవారు తాగకుండాపోరు.

త్యాగం చెయ్యడం చాలా కష్టం :

తప్పులైతే అందరం చేస్తాం. త్యాగాలు మాత్రం కొందరే చెయ్యగలరు. నా జీవితంలో తెల్సుకున్నదదీ. ప్రతిమనిషి ఏదో తప్పుచేస్తాడు, మంచిచేస్తాడు. కాని తప్పులు చేయడం సులభం, తప్పుకైనా, ఒప్పుకైనా త్యాగం చెయ్యడం చాలా కష్టం.

రచయిత – కమిట్‌మెంట్ :

ప్రతీ రచయితా కమిట్‌మెంట్‌తోనే రాస్తాడు. కమిట్‌మెంట్ లేని రచయితలేడు. ఒకరికి ఆడవాళ్ళకథలు రాసే కమిట్‌మెంట్. మరొకరికి మొగుడు పెళ్ళాల కథలు రాసే కమిట్‌మెంట్. జీవితాన్ని వ్యాఖ్యానించడం అనేది ఒక కమిట్‌మెంట్. ఇలా కమిట్‌మెంట్ లేకుండా ఎవరైనా రాసారంటే నేన్నమ్మను.

వర్ణనలు :

విషయ పరిపుష్టికి, భావ తీవ్రతా సూచికంగా, సమర్థంగా వర్ణనలు చేస్తే తప్పేమీలేదు. చుట్టూ వాతావరణాన్ని పరిచయం చేయటానికి కూడా వర్ణనలు అవసరమే ఆ వాతావరణ అనుభూతిని పాఠకునికి అందించటానికి కూడా వర్ణనలు అవసరమే. అయితే అవి అదుపు తప్పిపోరాదు.

అలంకారిక శైలి :

అలంకారిక శైలి రచనకు అలంకారప్రాయంగా వుండాలేగాని, కథా గమనానికి అవరోధంగా వుండకూడదనేది నా అభిమతం. అసలు మనం రాసే టప్పుడు హౌబెస్ట్ వుయ్‌కెన్ రైట్' అనేది ఆలోచించాలి. బాగా రాయాలనే ప్రయత్నం, దానికోసం సాధన నిరంతరం కొనసాగాలి.

కథలకి సెక్స్ వుండదు :

మానవ జీవితంలో సెక్సుల మధ్య పోరాటం జరుగుతోందని, మానవ జీవితాన్ని నిశితంగా పరిశీలించే వారికి తెలుస్తుంది. మరింక కథకులు ఆడవారైనా సరే మగవారైనా సరే జీవితాన్ని నిశితంగా పరిశీలించవలసి వుంటుంది. ఎందుచేతనంటే అన్ని కథలూ జీవితంలోంచే పుడతాయి. అవన్నీ మానవ జీవితంలోనే బతుకుతాయి. కథలకి సెక్సు ఉండదు.

గిరీశాలు !

ఈనాటి సమాజం ఎక్కువ భాగం గిరీశాలతో నిండిపోయింది. మంత్రులంతా గిరీశాలే.. రాజ్యాంగ యంత్రాంగాన్ని నడిపే వాళ్ళంతా గిరీశాలే. ఈ గిరీశాల ధాటికి అల్పజీవులు ఆహుతై పోతున్నారు.

(నవంబర్ 10, 1993 ఉదయం 9 గం॥45 ని॥కు రావిశాస్త్రి కన్ను మూశారు. వారి వర్ధంతి సందర్భంగా)

కథ

ఆరని మంటలు

శింగమాల సుబ్రహ్మణ్యం

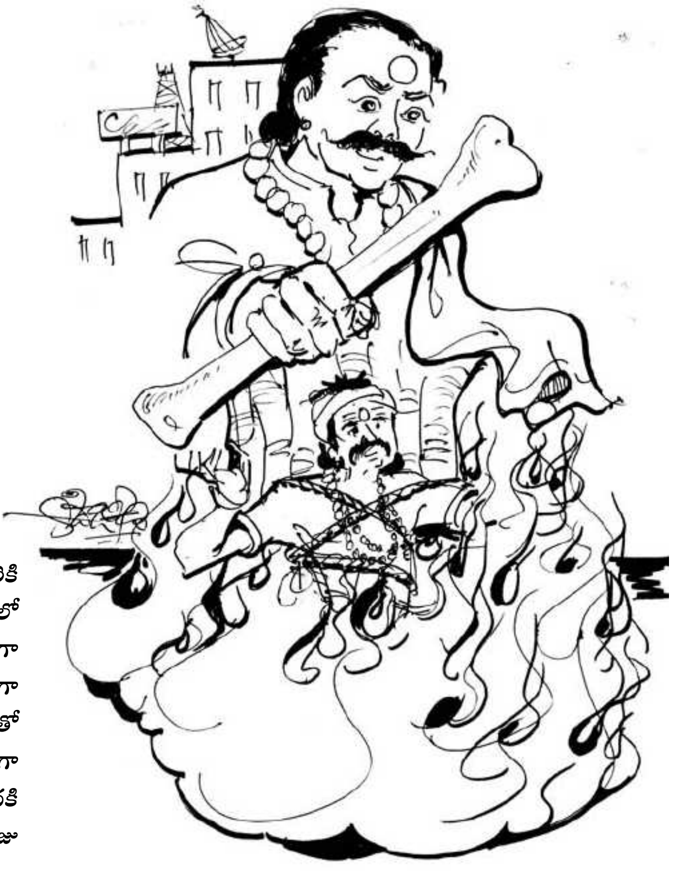

***ద**ట్టమైన చీకట్లు ముసురుకుంటున్న వేళ... ఆ ఊరికి ఆనుకునే వున్న గూడెంలో ఓ పూరి గుడిసె ముందు గుండంలో మంట మండుతోంది. దాని దగ్గర తూర్పు ముఖంగా మఠమేసుకొని చెంచయ్య కూర్చొని వున్నాడు. అతనికెదురుగా ఓ ముగ్గేసుంది. ఆ ముగ్గు మధ్యలో నలుపు పసుపు రంగులతో ఏవో బీజాక్షరాలు రాసున్నాయి. ఆ ముగ్గులో రెండు దబ్బలుగా కోసి కుంకుమలో అద్దిన నిమ్మకాయలున్నాయి. ఆయనకి కుడివైపుగా నులక మంచపు కోడుకి నల్లటి కోడిపుంజు కట్టేసుంది.*

తన చేతిలోని తప్పెటని లయబద్ధంగా వాయిస్తూ అందుకనుగుణంగా 'చెంచొళ్ళనాధా... నాధా...నాధా..' అంటూ చెంచుదేవతని కీర్తిస్తూ ఆ దేవతని ఆవాహనం చేసుకొనేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నాడాయన. అతనికి ఎడంపక్కగా అతని భార్య పాపమ్మ కూర్చుని అతను పాడే పాటకు పల్లాయి పాడుతోంది. ఆయనకెదురుగా గుండాని కవతలివైపు ఒకామె కూర్చుని జడలు విరబోసుకొని పూనకం వచ్చినట్లు ఊగిపోతోంది. ఆమెకి సంబంధించిన వాళ్ళు అక్కడికి కొంచెం దూరంలో బిక్క ముఖాలేసుకొని కూర్చోని వున్నారు.

చెంచయ్య పాడే పాట మధ్యలో వుండగానే అతని భార్యకు చెంచమ్మ దేవత పూని ఊగిపోతూ "భక్తా!... నా కాళ్లకి గజ్జె కట్టరోయ్.." అంటూ అరవడం మొదలుపెట్టింది.

"తల్లో... యిప్పుడే కడతానమ్మా" ... అంటూ భయం భయంగా ఆమె రెండు కాళ్లకి మొక్కి గజ్జలు కట్టి మళ్ళీ తప్పిట అందుకున్నాడు. దాని కనుగుణంగా ఆమె పూనకంతో ఊగిపోతూ లయబద్ధంగా అడుగులేస్తోంది. కొద్దిసేపైన తరువాత ఒక రకమైన మైకంతో గుక్కతిప్పుకోకుండా ఆమెను వేడుకోవడం మొదలుపెట్టాడు. "చెంచమ్మ తల్లో.... కరుణించు తల్లో కరుణించు .. రక్తకాటేరు... పిల్లకాటేరు ... చెంచుకాటేరు.... గర్భకాటేరు...గుంట కాటేరు, నల్ల కాటేరు లాంటి దుష్ట పిశాచాల మదమణిచే మాయమ్మో ఈ బాలిక మీద దయచూపు తల్లో... ఈ బాలికని పీడిస్తున్న దుష్ట పిశాచాల్ని తరిమికొట్టు తల్లో...

"రేయ్! భక్తా ... ఈ బాలిక్కి రక్తపిశాచి ఆవహించింది రోయ్... కొద్ది రోజులైతే బాలిక మీది కాదురోయ్.. రక్తం రుచి చూడకుండా యిది బాలికని వదిలిపోదురోయ్... వెంటనే దానికి రక్తం రుచి చూపించరోయ్... తర్వాత దాన్ని నేను తరిమికొడతాన్రో"... అంటూ రాగం తీస్తూ వున్నచోటే కూర్చొని ఊగిపోతోంది.

"అట్టాగే తల్లో! ..." అంటూ వెంటనే చెంచయ్య తన పక్కనే మంచం కోడుకి కట్టి వుంచిన కోడిపుంజు పీక కోసి తల మంటల్లోకి విసిరేసి గిలగిలా తన్నుకుంటున్న కోడికాళ్ళు పట్టుకొని నెత్తుటిని ఆ మంటలో పడేటట్లుగా తలకిందులుగా వేలాడదీశాడు. ఎగిసిపడుతున్న మంటల్లో కోడిరక్తం పడగానే ఆ మంటలు క్రమంగా తగ్గుముఖం పట్టాయి. నెత్తురు కారడం ఆగిపోయిన తరువాత కోడి కళేబరాన్ని రెండు చేతుల్తో పట్టుకొని ఎదురుగా పూనకంతో ఊగే ఆమెకు దిగదుడిసి అవతలకిసిరేశాడు. వెంటనే ఆమె ఉలుకు పలుకు లేకుండా

పడిపోయింది. చెంచయ్య గుండంలోని కొంచెం బూడిదని తీసి చల్లార్చి ఆమె నుదిటిమీద రుద్దాడు. కాసేపటికి ఆమె లేచి కూర్చొంది. ఆమెతోపాటుగా వచ్చిన వాళ్ళని దగ్గరకి పిలిచి "ఇంకేం భయం లేదు... చెంచమ్మ తల్లి రక్త పిశాచాన్ని తరిమికొట్టింది ఇక అది ఈ బాలిక జోలికి రాదు" అన్నాడు.

కొద్దిసేపటికి పాపమ్మని ఆవహించిన చెంచమ్మ దేవత విడిచిపెట్టేయడంతో ఆమె కూడా మామూలు మనిషయ్యింది. తరువాత చెంచయ్య ఆరిపోయిన గుండంలోంచి కొంత బూడిద తీసి ఒక పొట్లాం కట్టిస్తూ "ఈ బాలిక్కి సందేళప్పుడు నుదిటిమీద బొట్టుపెట్టండి" అన్నాడు. వచ్చిన వాళ్లలో ఏదో సంతృప్తి. తమశక్తి కొలది కట్నకానుకలు యిచ్చుకొని ఆమెని తీసుకొని వెళ్లిపోయారు.

◆ ◆ ◆

అది యానాది గూడెం. ఊరికి అనుకొనే ఊరిలో కలిసిపోయినట్లుంటుంది. భౌగోళికంగా ఊరిలో కలసిపోయినట్లున్నా తరతరాలుగా ఉన్న వివక్షలు, అంతరాలు, శ్రమ, దోపిడీ అలాగే నేటికి పరిరక్షించ బడుతూనే వున్నాయి. ఆ గూడెంలో అన్నీ పూరిగుడిసెలే. చేపలు, ఎలుకల వేట వారి ప్రధాన వృత్తి. కాలువల్లోని నీళ్ళల్లో వంగి కూర్చొని వలగానీ ఎరగానీ లేకుండానే వట్టి చేతుల్తోనే చేపల్ని చాకచక్యంగా పట్టుకోడం బయట్నించి చూసేవారికి చాలా అద్భుతంగా వుంటుంది. దాంతోపాటు వారు చౌకచెట్లు, తుమ్మచెట్లు నరికే పన్లకు పోతుంటారు. ఏ పనికైనా భార్యాభర్తలిద్దరూ కలిసే వెళతారు. క్రమంగా వాళ్ళు వ్యవసాయ పనులు వగైరా నేర్చుకొని ఆ పన్లక్కూడా పోవడానికి అలవాట్లుపడ్డారు. ఆ గూడెంలోనే చెంచయ్య అతని భార్య పాపమ్మలు నివసిస్తున్నారు. వారు ఆ పనులకు పోయినా అంతగా జరుగుబాటు లేకపోవడంతో యిలా ఈ వృత్తిలో స్థిరపడ్డారు. వారి కులదేవతైన చెంచమ్మని కొలుస్తూ ఎవరికి ఎటువంటి భూత ప్రేత పిశాచ పీడ కలిగినా ఆ తల్లి ద్వారా వదిలిస్తూ, ఎవరు ఎంత యిచ్చినా తీసుకొంటూ భూతవైద్యుడు గా పేరు తెచ్చుకొన్నాడు చెంచయ్య.

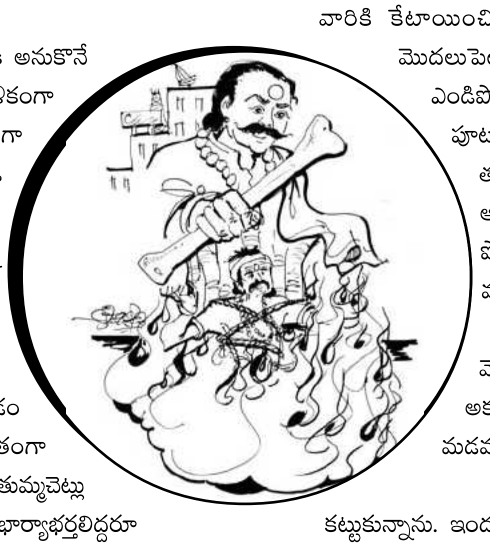

యదార్థం వేరు. నమ్మకం వేరు. నమ్మకమనేది వారి వారి అనుభవాల ఫలితంగానో, భయాలవల్లనో ఏర్పడుతుంది. వాటివల్ల తమ మానసిక స్థితిలో మార్పువచ్చి శారీరకంగా అస్వస్థతకు గురైనప్పుడు వారికి అదే మార్గంలో స్వస్థత చేకూర్చే వ్యక్తుల కొరకై మనిషి అన్వేషిస్తాడు, ఫలితమే చెంచయ్య లాంటి భూతవైద్యుల ఆవిర్భావం.

చెంచయ్యకి ఈ వృత్తిలో కొంచెం మిగులుతుండటంతో ఆ ఊళ్ళోనే చెరువు కింద ఒక ఎకరం పొలం (మాగాణి) కొనుక్కొని వరిసాగు మొదలుపెట్టాడు. రోజూ చీకటితోనే లేచి సద్ది కట్టుకొని భార్యాభర్తలు పొలానికెళ్ళి పనులు చేసుకొని మధ్యాహ్నానికల్లా ఇంటికొస్తారు. సాయంత్రం ఎవరైనా వస్తే భూత వైద్యం చేస్తుండేవాడు రోగి ముఖాన్ని పరిశీలించి నుదిటి మీద గుచ్చి చూసి వారికి ఎలాంటి వైద్యం చేయాలో దానికి ఏమేమి వస్తువులు కావాలో చెప్పి మరుసటి రోజు అవి తీసుకొచ్చిన తరువాత వైద్యం మొదలుపెట్టేవాడు. వైద్యం కోసం చెంచయ్య దగ్గరికి వచ్చిన వాళ్ళు సంతృప్తిగానే తిరిగివెళ్ళేవాళ్ళు.

ఆ సంవత్సరం వర్షాలు తక్కువై యేటినీళ్ళు సరిగారాక చెఱువు నిండలేదు. దాంతో సాగునీటికి కటకట యేర్పడి పంటలకు నీళ్ళందక ఎండిపోయే స్థితిలో వున్నాయి. కొద్దిపాటిగా వున్న నీటిని పారించుకోవడంలో అందరూ పోటీపడటంతో రైతుల మధ్య కొట్లాటలు మొదలయ్యాయి. ఊరి పెద్దలు, రైతులు సమావేశమై చెఱువులోని నీటిని సాగుచేసే విస్తీర్ణాన్ని బట్టి పూటలు లెక్కకట్టి ఆ ప్రకారం పారించుకోవాలని నిర్ణయించారు. అందరూ ఆ నిర్ణయాన్ననుసరించి వారికి కేటాయించిన సమయంలో పారించు కోవడం మొదలుపెట్టారు. చెంచయ్య కూడా తన పంట ఎండిపోతున్నా గ్రామ నిర్ణయాన్ననుసరించి తన పూటవచ్చే వరకు ఎదురుచూస్తూ వుండేవాడు.

తనకొచ్చిన పూట రోజున చీకటితోనే ఆరుగంటలకు భార్య పాపమ్మతో కలసి పొలంకాడికెళ్ళి తన పొలానికి కింది భాగాన మడవకట్టి గెనిమి తెగొట్టి నీళ్ళు పెట్టాడు.

కొద్దిసేపటికే కింది భాగానుండే వెంకటేశులు చాలాకోపంగా అరుస్తూ అక్కడకొచ్చి "నా కయ్యకి నీళ్ళు పారుతుంటే మడవ కట్టడానికి నీకెన్ని గుండెల్రా" అన్నాడు.

"నా కిచ్చిన పూటకి నేను మడవ కట్టుకున్నాను. ఇందులో గుండెలుండడాని కేముందన్నా..!" అన్నాడు చెంచయ్య.

"నీముందు పూటోడికి పారిందో లేదో కూడా చూడకుండా మడవెట్టా కడ్తావురా....నీ..." అన్నాడు వెంకటేశులు బూతుమాట తగిలించి.

"ఏందయ్యా! యింత చిన్నవిషయానికి తప్పుడు మాట్లంటా వుండావే. ఎవరి పూటప్పుడు వాళ్ళకిచ్చిన టయానికి మడవ కట్టుకోమని ఆ రోజు తీర్మానం సేసినారు కదా. అట్టాగేసేసినాను అందులో తప్పేందీ."

"తప్పొప్పులు మాట్లాడతావేందిరా. నీయబ్బ నీళ్ళు లేకుండా ఆ కయ్య చూడెట్టా ఎండిపోతావుండాదో కళ్లు నెత్తిమీదకెక్కాయిరా నీకు! కొంచెంసేపాగితే నీయబ్బ సొమ్మేంపోతాదిరా... అవున్లే ఎప్పుడైనా సేద్యం చేసినోడికైతే కదా దాని విలువ తెలిసేది..." అన్నాడు వెంకటేశులు వెటకారంగా.

"ఓయబ్బో!... మహా సేసేవులే సేద్యం. నీకు రెండెకరాలుంది. నాకు ఎకరా వుంది. దానికే పెద్ద యిదైపోతా వుండావే ..." అన్నాడు చెంచయ్య కోపంగా.

"ఏందిరో చాలా ఎక్కువ మాట్లాడతావుండావ్..." అన్నాడు పళ్ళు పటపట కొరుకుతూ వెంకటేశు.

"నేనెక్కువ మాట్లాడతావుండానా. ముందుగానే... ఇంకా నాకు పారలేదు కొంచెం సేపాగంటే ఎవరు కాదంటారు. నీకయ్యే కాదు అందరి కయ్యలు ఎండిపోతావుండాయి! అయినా నేనెవరి పూటకి అడ్డుపళ్ళా నువ్వే నాపూటకి అడ్డొచ్చావు యానాదోణ్ణి నాకెవరు అండగా రారనే ధైర్యంతోనే గదా నువ్వీ యదవకూతలంతా కూస్తావుండావు నాకూ నలుగురుంటే నువ్విట్లా వాగతావా."

ఆ మాట వింటానే వెంకటేశులు శివాలెత్తినట్లు ఊగిపోతూ తిట్ల పురాణం ఎత్తుకొని చెంచయ్య డొక్కలో బలంగా గుద్దాడు. ఆ దెబ్బతో దూరంగా పడిపోయాడు బాధతో మెలికలు తిరిగిపోతూ. వెంటనే వెంకటేశులు కాలువకి అడ్డుగా మడవని తెగ్గొట్టి నీళ్ళని కిందికొదిలేసి కోపంగా "నీ దిక్కున్న చోట చెప్పకోపోరా నా కొడకా"... అన్నాడు..

బాధని పంటిబిగువున అదిమిపట్టి వెదురుకర్ర చేతిలోకి తీసుకొని వెంకటేశులు మీదకి పోబోయాడు చెంచయ్య. ఆ హఠాత్పరిణామాని కేంచెయ్యాలో పాపమ్మకి పాలుపోలేదు. ముందుకురుకుతున్న చెంచయ్య కాళ్ళు రెండూ పట్టేసి కదలనీకుండా చేసేసి "అయ్యా ఈ తగూలు మనకొద్దయ్యా ... మనదారిన మనం పోదాం పద... అంతా ఆ చెంచమ్మ తల్లే చూసుకొంటాది'' అంటూ ఏడుపుకెత్తుకుంది. దాంతో కొంత ఆవేశం తగ్గింది చెంచయ్యకి. తనుకూడా చెయ్యి చేసుకొంటే ఊరంతా ఒక్కటౌతుందేమోనన్న ఆలోచనతో తనకొచ్చిన కోపాన్ని బలవంతంగా ఆపుకొన్నాడు. కళ్ళల్లో నీళ్ళుబుకుతుండగా ఏమీ చేయలేని నిస్సహాయ స్థితిలో ఇంటికి బయలుదేరారిద్దరు.

◆ ◆ ◆

చెంచయ్యతో గొడవ జరిపిన వారం రోజులకు వెంకటేశులు నాలుగేళ్ళ కొడుకు ఉన్నట్టుండి బాధతో మెలికలు తిరగడం మొదలుపెట్టాడు. ఎవరో హింసింస్తున్నట్టు విపరీతమైన బాధతో అల్లాడిపోతున్నాడు. ఎన్ని చిట్కా వైద్యాలు చేసినా ఆ బాధ తగ్గలేదు. కొద్ది సేపటికి వాంతులు బేదులు మొదలైయ్యాయి. ఇక లాభం లేదని ఎద్దులబండి కట్టుకొని పక్కూరికి డాక్టరు దగ్గరికి బయలుదేరాడు– వెంకటేశులు భార్యతో సహా. పిల్లాణ్ణి పరీక్షించిన డాక్టరు వాంతులు, బేదులతో నీరసించి పోయిన వాడికి సెలైన్ పెట్టి సూదిమందు యిచ్చాడు. కొద్దిసేపటికి నెమ్మదించింది. సాయంత్రానికి మళ్ళా డాక్టరొచ్చి చూసి ఇంకేం పర్వాలేదు అన్న తరువాత వెంకటేశులు పిల్లాణ్ని తీసుకొని ఇంటికి తిరుగొచ్చాడు. మరుసటి రోజే మళ్ళీ జబ్బు తిరగబెట్టి పిల్లాడి ప్రాణాలు అందరూ చూస్తుండగానే గాల్లో కలిసిపోయాయి. అకస్మాత్తుగా బిడ్డ చనిపోయిన షాకులో వెంకటేశులు భార్య అపస్మారక స్థితిలోకి వెళ్ళిపోయింది. ఆ ప్రాంతమంతా ఏడుపులు, పెడబొబ్బలతో గందరగోళంగా తయారైంది. వెంకటేశులుకు మాత్రం ఏమి అర్థం కావడం లేదు. కానీ... గొడవ జరిగినప్పుడు పాపమ్మ యదాలాపంగా "అంతా ఆ చెంచమ్మ దేవతే చూసుకొంటాది" అన్న మాటలు మాటిమాటికి చెవుల్లో గింగుర్లుమంటున్నాయి.

తనకు ఆందోళన కలిగినప్పుడో, మాటలు కందని ఉత్పాతం సంభవించి నప్పుడో మనిషి సాలెగూటిలో చిక్కుకున్న ఈగవలె గిలగిల లాడుతూ విచక్షణ కోల్పోతాడు. తనకు జరిగిన నష్టానికి గల కారణాలను భూతద్దంలో చూస్తూ నెపం వేరేవారి మీదకి నెట్టేందుకు ప్రయత్నిస్తాడు. సరిగ్గా అలాంటి స్థితిలోనే వెంకటేశు లున్నాడు.

తనను పరామర్శించడానికి వచ్చిన వాళ్లందరికి చెంచయ్యతో జరిగిన తగవు గురించి, పాపమ్మ అన్న మాటలు గురించి చెప్పి, నా బిడ్డకు చేతబడి చేసి వాళ్ళే పొట్టన బెట్టుకొన్నారంటూ గుండెలవిసేలా ఏడుస్తున్నాడు. ఆ మాటలు వినేసరికి వచ్చిన వాళ్ళందరూ చాలా కోపంగా ఆవేశంగా తయారయ్యారు. ఒకరినొకరు రెచ్చగొడుతున్నారు. మనూళ్ళో వుంటా మనోళ్ళమీదే చేతబడిచేస్తాడ్రా ఆ నా కొడుకు. వాడి అంతుచూడాలీ రోజు అని ఒకరంటే. పిల్లాడి శవాన్ని పూడ్చి పెట్టేలోగా వాళ్ళని కూడా తగలబెట్టాలని మరొకరు అంటున్నారు. ఇలా తలోరకంగా మాట్లాడే మాటలు అందరిని రెచ్చగొడుతున్నాయి. అందరిలో ఆవేశం కట్టలు తెంచుకొంది. చేతికందిన కర్రలు, కత్తులు తీసుకొని యానాదిగూడెంలో వున్న చెంచయ్య ఇంటిమీదకి దాడికి బయలుదేరారు. దారిలోనే ఒకడు "ఈ మంత్రగాళ్ళని పట్టుకున్నప్పుడే వాళ్ళు మంత్రాలు చెప్పకుండా పళ్ళూడగొట్టేయాలంట్రా – మాతాత చెబుతావుండేవోడు" అని అగ్గికి ఆజ్యం పోశాడు.

పాపం యివేమీ తెలియని చెంచయ్య, పాపమ్మలు ఆరు బయట వెన్నెల్లో కూచుని అన్నం తింటున్నారు. ఉన్నట్టుండి ఒక పెద్ద గుంపు అరుచుకొంటూ అక్కడికొచ్చి, వెంటనే జుట్టు పట్టుకొని వీధిలోకి ఈడ్చుకొచ్చారు. వెంటనే యింకొకిద్దరు రెండు కర్రలు తీసుకొని వాళ్ళ నోళ్ళమీద గట్టిగా కొట్టారు ఆ దెబ్బలతో ఇద్దరికి ముందరి పళ్ళు ఊడి కిందపడ్డాయి. రక్తం ధారలుగా కారడం మొదలుపెట్టింది. దబ్..దబ్..దబ్.. ఇష్టమొచ్చినట్లు చేతిలో ఏదుంటే దాంతో బాత్తున్నారు. పెళ... పెళ... పెళ... ఎముకలు విరిగిపోతున్నాయి. అయినా ఆపడం లేదు. కొడుతూనే వున్నారు. దెబ్బలమీద బాధ ఎక్కువైపోయి స్పర్శ తెలియకుండా పోయింది. తమనెందుకు కొడుతున్నారో అర్థం

ప్రశ్నించే హక్కే ప్రగతి

- కె.ఎ.ఎల్.సత్యవతి

కడుపులోని చల్ల కదలకుండా గడపాలనుకోవడం
రాయిలాపడి ఉండాలనుకోవడమే
నేనూ నాయిల్లూ బాగుండాలనుకోవడం
మానవత కొరవడిన సూచనే.
అన్యాయాలు సునామీలై విరుచుకుపడుతున్నా
అక్రమాలు పులులై గాండ్రించినా
పట్టనట్టు కూర్చుంటే బతుకుబండలే.
భవితవ్యం అగమ్య గోచరమే.
ఆకాశానికెగసి కూర్చున్న ధరలు
స్టిక్కర్లై అక్కడే అతుక్కుపోయాయి
ప్రపంచీకరణబాటలో స్వదేశీమాట
మౌనాన్ని ఆశ్రయించింది.
పి.ఆర్.సి.తాయిలం
వ్యత్యాసాల చేదుతో తీపినికోల్పోయింది
ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు
భర్తీకాని పోస్టులతో బోసిపోయి పడి ఉన్నాయి.
సమస్యలు మనవైనప్పుడు
ఎదుటివాడిపై నెపమెందుకు?
న్యాయపోరాటం సలిపేందుకు వెనుకంజెందుకు?
ఉద్యోగుల కలాలు కన్నెర్రచేస్తున్నాయి
నల్లబల్లపై నాట్యమాడే సుద్దముక్కలు
ఆయుధాల్లా దూసుకొస్తున్నాయి
శ్రామికుల కరాలు పిడికిలి బిగించి పిలిచాయి
అందరూ చేతులు కలిపి
తిరుగుబాటు బావుటా ఎగరేస్తున్నారు.
గళాలన్ని ఒక్కటై ప్రశ్నిస్తున్నాయి.
ప్రశ్నించే హక్కే ప్రగతిదారి చూపుతుంది
పాలకులారా! కళ్లు తెరచి చూడండి
చలి చీమలు కావివి ఎర్రతేళ్ల బారులివి
యుద్ధభేరీ మోగకముందే
గద్దెదిగివచ్చి మా న్యాయమైన
కోర్కెలు తీర్చివెళ్లండి
కథ సుఖాంతం చెయ్యండి.

కాకపోయినా, తమ ప్రాణాలు పోవడం మాత్రం ఖాయమని వాళ్ళకర్థమైంది. అలాగే జుట్టు పట్టుకొని యిద్దరిని లాక్కొచ్చి అక్కడికి దగ్గర్లోనే కరెంటు స్థంభాలకి కట్టేశారు.

“ఏందిరా మీరు చేసిన పని... కయ్యదగ్గర ఏదో చిన్న గొడవ జరిగిందని పిల్లోడికి చేతబడి చేసి చంపేస్తారా...” అని ఒకడన్నాడు.

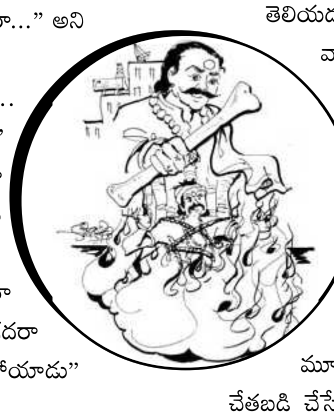

“ఏందయ్యా... మీరు మాట్లాడేది... మేమేంది.. చేతబడి చెయ్యడమేందయ్యా...” ఓపిక లేకపోయినా తడబడుతూ బలవంతంగా మీద ఓపిక తెచ్చుకుంటూ అస్పష్టంగా అన్నాడు చెంచయ్య.

“ఏం తెలియనట్టు నటిస్తావేందిరా నంగనాచెదవా మీరు చేతబడి చేయబట్టే గదరా ఎంగటేసులు కొడుకు ఉన్నట్టుండి చచ్చిపోయాడు” అన్నాడొకడు.

ఆ మాటినంగానే చెంచయ్య పాపమ్మలు నిలువెల్లా వణికిపోయారు.

“చేతబడులు చేయడం మాకు చేతేకాదయ్యా... మీరు పొరబడ్డా వుండారు చేతనైన కాడికి మంచికే మేము వైద్దిగం చేస్తాం గాని అట్టాంటి పాపప్పనులు మా జన్మలో వేం చేయంసామే... మమ్మల్ని వదిలేయండి..” అంటూ గుండెలవిసేలా ఏడుస్తోంది పాపమ్మ.

“ఏమే కయ్య దగ్గర గొడవ జరిగిన రోజున “అంతా ఆ చెంచమ్మ దేవతే చూసుకొంటాది” అని నువ్వన్లేదంటే... అక్కడ్నించి నీ మొగుడ్ని తీసుకొచ్చేసి మనసులో కక్ష పెట్టుకుని ఈ యిదంగా చేశారంటే మిమ్ములేం చేయాలే” అన్నాడొకడు.

“మీ కాళ్ళు పట్టుకుంటాం సాములల్లారా ఈ ఊరిడిచెల్లిపోతాం. మమ్మల్నేం చెయ్యకుండా వదలెయ్యండయ్యా. మాకే పాపం తెలియదయ్యా” అంటూ ప్రాధేయపడుతూ ఏడుస్తున్నారు అయినా వాళ్ళ మాటలు ఎవరు వినడం లేదు. ఏదో పూనకం వచ్చిన వాళ్లవలే అందరూ కోపంతో వూగిపోతున్నారు.

“ఇంకా యాళ్లతో మాట్లేంటహే.... యిట్టాగే వదిలేస్తే యిట్టాంటి పాపాలు యింకెన్ని చేస్తారో” అంటూ ఒకడు కిరసనాయలు డబ్బా తెచ్చి వాళ్ళ ఒంటిమీద పోశాడు. ఇక తమ పని అయిపోయిందని వాళ్ళకి అర్థమైపోయింది. తాము చేసే వృత్తే తమ జీవితాన్ని ఎలా కాటేస్తుందో ఆలోచిస్తూ నిర్వేదంగా కళ్లు మూసుకొన్నారు. మంటలు అంటుకొంటున్నాయి... “నాకే చేతబడి చేసే శక్తుంటే పిల్లాడి జోలికెందుకొస్తాన్రా... నన్ను కొట్టిన పెద్దొణ్ణే అయిపిస్తా గదరా పిచ్చోళ్ళారా” అంటూ పిచ్చిపిచ్చిగా అరుస్తున్నాడు చెంచయ్య. ఆ అరుపుల్ని, ఆవేదనల్ని నాలుకల్లా చాస్తున్న మంటలు మింగేశాయి. ఆ ఘోరం చూడలేక చంద్రుడు మబ్బుల చాటుకెళ్ళాడు. భయం భయంగా నక్షత్రాలు వణికిపోతూ వరుణుడ్ని ప్రార్థిస్తున్నాయి. నాలుగు చినుకులు రాల్చి ఆ నిండు జీవితాల్ని కాపాడమని అగ్ని దేవుడికడ్డుపడటం యిష్టంలేని వరుణుడు ముఖం చాటేశాడు. మూఢనమ్మకాల కొలిమిలో పుట్టిన ఆ మంటలు క్రూరంగా నాలుకలు చాస్తూ... కరాళ నృత్యం చేస్తూనే వున్నాయి.. ఆ మంటలు ఆరేదెన్నడో... ■

కవిత

సృష్టిలో తీయనిది

- అడిగోపుల వెంకటరత్నమ్

సముద్రుడు నదిని ఆలింగనం చేసి
అలలపై ఇద్దరూ వూయల వూగటం
స్నేహానికి జోహారు!
పన్నెండు గంటలు పగటిని ఏలి
విశ్రమించిన సూర్యుడు
చీకటికి వెలుగు పంచమని
మిత్రుడు చంద్రునికి విధులు పంచటం
యుగయుగాల మైత్రీ బంధం !
ఆకాశం చీకట్లో వొదగటం చూసి
మిత్రులం మేమున్నామంటూ
నక్షత్రాల వెలుగు
వేడిమి పరితాపానికి మూర్చిల్లిన నేలను
నేనున్నానంటూ నీడ నేస్తమై సేదలు
పొలాలకు ఆరుగాలం
పంట కాలువ సఖుడై నీటి సరఫరా !
స్నేహానికి ఆస్తులు లేవు అంతస్తులు లేవు
ఉచితాను చితాలు లేవు
కృష్ణ భగవానుని కుచేలుని స్నేహం
రాధేయుని సుయోధనుని మైత్రి
ద్వాపర యుగం నుండి ఇంటింటా కథనం !
స్నేహానికి కొలతలు లేవు తూకాలు లేవు
నిర్వచనం లేదు నిబంధనలు లేవు
రెండు స్నేహాల మధ్య
నాలుగు కాళ్ళు నడిచిన దూరం
రెండు కాళ్ళ నడక
రెండు గొంతులు మాట్లాడిన మాటలు
ఒక గొంతు మాటలు
రెండు గంటలు గడిపిన కాలం
ఒక గంట కొలమానం !
స్నేహానికి బాల్యం యౌవ్వనం
వృద్ధాప్యం వున్నాయి
ఎంగిలంటూ చొక్కామాటున
పిప్పరమెంటును కొరికి పంచేది బాల్య స్నేహం
భుజాలపై చేతులేసి
ఊహల్లో తేలేది యవ్వనస్నేహం
చేయి చేయి ఆసరా చేసి
ఊసులు మననం చేసేది వృద్ధ స్నేహం !
స్నేహానికి పరిధి లేదు వివక్ష లేదు
చరచరాల మధ్య స్నేహం
మాటకు అందదు
రాతకు ఇమడదు !

రెక్కలు

- కోపూరి పుష్పాదేవి

లోకంలో
ఇన్ని కోట్ల జనం
ఒక్కడూ లేడు
మనిషి–
అదృశ్యమైంది
మనసు

నాగరికత
నడకలు
విజ్ఞాన
విజయాలు–
ఆధునిక
మానవుడు

చదువులు
ఉద్యోగాలు
పురుషులను అధిగమిస్తూ
రాణింపులు–
ప్రగతి పథంలో
స్త్రీలు

మోడరన్
ఆహారం
అల్ట్రా మోడరన్
అలవాట్లు–
కార్పొరేట్
ఆసుపత్రులు

ఆలోచనల
సమాచారం
ఆనందాల
సమాహారం–
పుస్తకం
హస్తభూషణం

వృత్తి
వైద్యం
ప్రవృత్తి (రచయితగా)
మనసుకి నైవేద్యం–
టూ
ఇన్ వన్

చివరకు మిగిలేది....!!??

మూలం : అజ్ఞాత ఆంగ్ల కవి
తెలుగు : హరీష్. జీ

ధన కనక సంచయ సంగ్రామములో
రేయింబవళ్ళు లెక్కించకుండా శ్రమించి, కూడబెట్టి
మోజు మేజువాణీల కాంచన మృగమును వెంబడిస్తూ
శరీర దారుఢ్యత కోల్పోయి
రుజావ్యాధిగ్రస్తుడై, కృశించి, మంచాన పడి,
కళ్ళు మిటకరిస్తూ, గతించిన ఆరోగ్యమును గూర్చి స్మరిస్తూ
భార్య పిల్లల ముఖాలు చూసి రోదిస్తూ
సంపాదించిన సొమ్ము ఆసుపత్రి పాలు అవుతుంటే
చివరకు నీకు మిగిలినదేమిటి?
నలుగురి భుజాలపై ప్రయాణం!
ఎక్కడకని తెలియని శ్మశాన మౌనం!
ఆరడుగుల గోతిలో సుదీర్ఘ శయనం!

వ్యక్తి

14 భాషల తెలుగు రచయిత

- పెరుకరాజు

పద్నాలుగు భాషల్లో ప్రవేశ ప్రావీణ్యాలు సంపాదించడం ఎక్కడో మారుమూల ప్రాంతంలో పుట్టి, పెరిగి, పనిచేస్తూ ఇన్ని భాషలు నేర్చుకోవడం. తెలుగు నుండి ఇతర భాషల్లోకి, అన్ని భాషల నుండి తెలుగులోకి అనువాదాలు చేయడం మామూలు ముచ్చట కాదు. తెలంగాణ ప్రాంతంలో ఇంత సాహితీ సామర్థ్యమున్న మనిషి ప్రస్తుతం లేనేలేడేమో! అక్కడక్కడ ఉన్నా మూడు, నాలుగు భాషలనుండి తర్జుమా చేసేవారే! ఇంత ప్రతిభకు ఎంత క్రమశిక్షణో! పట్టుదలో!

డాక్టర్ నలిమెల భాస్కర్

అనువాదం ఓ కొత్త చూపని తెలుసుకొని, తన కంటి చూపును లెక్క చేయకుండా, అనువాదాలు చేస్తూనే వున్నాడు. యువతకు ఎంతో స్ఫూర్తి. రాష్ట్రాల సరిహద్దుల్లో రాక్షసులవలె పొట్లాటలు వద్దని, తుడిచివేస్తూ, వివిధ ప్రాంతాల్లోని సభ్యత, సంస్కారం అక్షర రూపంలో అందిస్తూ, మానవత్వ సత్యంతో అందరిని ఏకం చేయడానికి ప్రయత్నిస్తూ, తన గొప్ప సాహిత్యం ద్వారా జాతీయ భావాన్ని పెంపొందిస్తున్నాడు.

కేవలం అనువాదమేనా! కాదు. గొప్ప కవి. కథకుడు. గేయాలు, పాటలు వచన కవితలు అన్నీ రాశాడు. 1974లో మానవుడు (కవిత్వం), 1977లో కిరణాలు (వచన కవిత్వం), 1978లో ఈ తరం పాటలు అందరినీ ఆకర్షించాయి. 1993లో నూరేళ్ల పది ఉత్తమ మళయాల కథలు, 1993లో కుంకి (కన్నడ నవల), 1994లో మనీ మేకర్స్ (మళయాల నవల), అవసానం (బెంగాలి), శ్వేతరాత్రులు (తమిళ్ అనువాద కథలు), ఆలిశెట్టి ప్రభాకర్ గారి సిటీ లైఫ్‌ను మరియు ప్రసిద్ధ కవుల మరియు ఉత్తమ తెలుగు కవితల్ని తమిళంలోకి అనువదించారు.

1996లో అద్దంలో గాంధారి మరి పదకొండు కథల్ని అనువదించారు. ఈ గ్రంథానికి 1997లో తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ ఉత్తమానువాద సాహిత్య పురస్కారం లభించింది. వివిధ భాషా సాహిత్యాలకు గుర్తింపును తీసుకు వచ్చిన రచయితల్ని "సాహితీ కుసుమాలు" పేరుతో అందరికీ పరిచయం చేశారు. ఆరోగ్యం సహకరించక పోయినా అందరి ఆరోగ్యం కోసమే ఆయన ఆరాటం. రోజంతా పెన్నుతో నియంత్రణ రేఖ వద్ద జవాన్ గన్నులా పోరాటం. కడుపు నిండే బియ్యం గింజల్లాంటి తెలంగాణ మాటలు మీడియా గర్భంలో కలిసి పోకుండా 2003లో "తెలంగాణ పదకోశం", అచ్చువేసి మట్టితో పేగు ఋణం తీర్చుకున్నాడు. బంకలో మంద(అనువాద కథలు), 2007లో సుద్ద ముక్క (వచన కవిత్వం) వెలువరించారు. త్వరలో భారతీయ భాష కథలు అనువాద గ్రంథం మరియు మూడు గ్రంథాలు ప్రచురణకు దగ్గరలోనే వున్నవి.

చాన్నాళ్ల నుండి నానీలు వానాకాలం నదిలా పొంగి పొర్లడంతో "మట్టి ముత్యాలు" (నానీలు) గ్రంథాన్ని ఆవిష్కరించారు. దీనికి మైగిఫ్ట్ సంస్థ పురస్కారం దక్కింది. అబ్బ అతనిలో ఇంత కవితా శక్తి వుందా! మట్టితో ఇంత మమేకముందా! మన దృష్టి పడని రోజువారి వస్తువులన్ని ఇతని కలం చుట్టూ సీతాకోకల్లా ఎగురుతున్నాయే! ఈ నానీలు చదివితే ఇతను తప్ప ఇంకెవరు గుర్తుకురారు. నేను కూడా అన్నారు డాక్టర్ ఎన్ గోపిగారు. వాస్తవమే!

కరీంనగర్ జిల్లా, సిరిసిల్లా పాత తాలుకాలోని నారాయణపురంలో 1956లో పుట్టిన కాపుబిడ్డ తెలుగు మళయాళ సామెతల తులనాత్మక పరిశీలనపై పిహెచ్‌డి పట్టాను 1991లో ఉస్మానియా నుండి పొందారు. గొప్ప చైతన్యం గల ఈయనకు ఏకైక పుత్రిక చైతన్యే! ప్రస్తుతం హైదరాబాద్‌లో ప్రభుత్వ ఇంజనీరు. వీరి శ్రీమతి సావిత్రి. ఎంతో సున్నితమైన మనసుగల మర్యాద మనుషులు.

ప్రస్తుతం శ్రీ రాజరాజేశ్వర స్వామి ప్రభుత్వ డిగ్రీ&పి.జి కళాశాలలో తెలుగు బోధకులుగా కరీంనగర్లో పనిచేస్తున్నారు. ఎంతో ఎదిగిన, ఎంతో ఎదగవలసిన వారు. తన సంపాదనలో సగం సాహిత్యానికే ధారపోశారు.

అర్థం చెడకుండా అనువాదం చేయడం, ఆలోచనల్ని రేకెత్తే విధంగా నిజమైన సాహిత్యం, అనువాద సాహిత్యం అందిస్తున్న బహు భాషా కోవిదులు, నలుదిక్కుల భాస్కరుడే ఆయనే డాక్టర్ నలిమెల భాస్కర్. మరెన్నో అనువాద రచనల్ని అందించాలని సెల్యూట్ చేస్తూ...

•

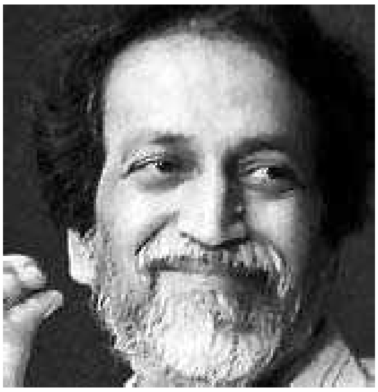

ప్రజాస్వామ్యానికి ముప్పుతెచ్చే తీర్పు

ప్రొ॥ ప్రభాత్ పట్నాయక్

బాబ్రీమసీదు వ్యవహారంలో అలహాబాద్ హైకోర్టు తీర్పు కారణంగా మూడు సమస్యలు తలెత్తాయన్నది స్పష్టం. వీటిల్లో ప్రతి ఒక్కటీ దేశ రాజ్యాంగాన్ని దెబ్బతీసే శక్తిని కలిగి ఉన్నాయి. మొత్తంగా ఈ మూడింటి కారణంగా సరిదిద్దటానికి వీలుకాని హాని సంభవించే ప్రమాదమున్నది.

మొట్టమొదటిదేమంటే, ఈ తీర్పు "వాస్తవానికీ", "విశ్వాసానికీ" మధ్య అంతరాన్ని తుడిచిపెడుతున్నది. గతంలోకి తిరోగమించటానికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్నది. చేతబడులు తదితరాలు చేస్తున్నారన్న నమ్మకంతో మధ్యయుగాల ప్రజలు మంత్రగత్తెలను సజీవ దహనం చేసేవారు. ఇలాంటి నమ్మకాలను వాస్తవాలుగా ఆధునికత అంగీకరించజాలదు. స్వతంత్రమైన, నిరూపిత సాక్ష్యాలపై మాత్రమే వాస్తవం ఆవిష్కృతమవుతుంది. ప్రజలు నమ్ముతున్నారు కనుక బాబ్రీ మసీదు ఉన్న స్థలంలోనే రాముడు జన్మించడని లక్నో బెంచ్ ఇచ్చిన తీర్పు తిరోగమన స్వభావంతో కూడినట్టిదని చెప్పాలి.

నిజానికి అనేక ప్రశ్నలు తలెత్తుతున్నాయి. లక్నో బెంచ్ తన తీర్పులో 'ప్రజలు' అని పేర్కొంటున్నది. ఈ ప్రజలు ఎంతమంది ఉన్నారు. ప్రజల భావాలకు సంబంధించి లక్నో బెంచ్ దగ్గరున్న సాక్ష్యాలేమిటి, ఏవో కొన్ని హిందూ సంస్థలు ప్రజల పేరుతో కొంతమందిని సమీకరించగానే వారందరూ ప్రజలకు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తారా? ప్రజల తరపున మాట్లాడుతున్నామని చెప్తున్న సంస్థల మాటలను పరిగణనలోకి తీసుకోవటం చాలా ప్రమాదం. ఎక్కువమంది ప్రజలలో వ్యాపించి ఉన్నప్పటికీ నమ్మకాలను, వాస్తవాలుగా భావించినట్లయితే అది హేతువాద దృక్పథాన్నే తిరస్కరించినట్లవుతుంది. బాబ్రీ మసీదు మధ్య గుమ్మటం కిందనే రాముడు జన్మించాడని నమ్మేవారికన్నా ఎక్కువ మంది ప్రజలు (బహుశా ఇప్పటికీ అనే చెప్పాలి) దళితులను తాకినట్లయితే లేదా దళితులతో కలసి భుజించినట్లయితే పెద్ద కీడే సంభవిస్తుందని నమ్ముతుంటారు. ఈ నమ్మకాన్నీ, వాస్తవంగా భావించి అంటరానితనాన్ని సమర్థించగలమా? నమ్మకానికీ, వాస్తవానికీ మధ్య గీతను చెరిపివేయటం ద్వారా న్యాయస్థానం ప్రమాదకరమైన సంప్రదాయాన్ని సృష్టించింది. బిజెపీ డిమాండు చేస్తున్నది కూడా సరిగ్గా ఇదే. అక్కడ రాముడు పుట్టాడా లేదా అన్నది సమస్య కాదు, రాముడు అక్కడే జన్మించాడని ప్రజలు నమ్ముతున్నందున మసీదు శిథిలాలున్న చోట గుడి కట్టటానికి ఈ నమ్మకం సరిపోతుందని వారు చెప్తున్నారు. బిజెపీ ముందుకు తెచ్చిన నిర్హేతుకమైన, మతతత్వ – ఫాసిస్టు వాదనను న్యాయస్థానం బేషరతుగా ఆమోదించింది.

"ఆయన (శ్రీరామచంద్రుడు) సర్వత్రా ఉన్నాడని" తాను నమ్ముతున్నట్లు ఒక న్యాయమూర్తి చెప్పిన వాస్తవాన్ని గుర్తుంచుకున్నట్లయితే న్యాయస్థానం తీసుకున్న వైఖరి నిజానికి ఎలాంటి ఆశ్చర్యాన్నీ కలిగించదు. జస్టిస్ శర్మకున్న వ్యక్తిగత నమ్మకాలు ఆయన స్వంత వ్యవహారం. కాని తన మత విశ్వాసాలను తీర్పులో జొప్పించినట్లయితే, అది ప్రమాదకరమేకాక, ఉన్నత న్యాయస్థానం రాజ్యాంగాన్ని విస్మరించినట్లు భావించవలసి వస్తుంది.

ఈ తీర్పులో కలవరపరిచే రెండవ అంశమేమంటే, చర్చల ద్వారా పరిష్కారం చేసుకోవడానికీ, విచారణ ద్వారా తీర్పు చెప్పటానికీ మధ్య వ్యత్యాసాన్ని చెరిపివేయడం. చర్చల ఫలితాలెప్పుడూ మద్దతుదారుల సాపేక్ష బలంపై ఆధారపడి ఉంటాయి. ఘర్షణాయుతమైన ఎలాంటి వివాదంలోనైనా, మరీ ముఖ్యంగా అయితేగియితే పరిస్థితిలో సాపేక్షంగా బలమైన పక్షమే తన పంతాన్ని నెగ్గించుకుంటుంది. సాపేక్షంగా బలహీనమైన పక్షం నష్టపోతుంది. ప్రస్తుతానికి వస్తే హిందూత్వ సంస్థలు మొండి పట్టుదలకు పోయాయి. చర్చల ద్వారా జరిగే ఎలాంటి పరిష్కారమైనా తప్పనిసరిగా మైనారిటీ ప్రజానీకానికి వ్యతిరేకంగానే ఉంటుంది. ఈ పద్ధతి న్యాయం లేదని భావించిన మైనారిటీ వర్గం న్యాయస్థానాన్ని ఆశ్రయించింది. కర్ర ఉన్నవాడిదే గొర్రె అన్న న్యాయం సార్వత్రికంగా ఆమోదనీయం కాదన్న నమ్మికతోనే న్యాయస్థానాన్ని ఆశ్రయించటం జరిగింది. న్యాయస్థానం సాపేక్ష బలాబలాలపైకాక, పూర్తిగా ఆధారాలపైనా, వాస్తవాలపైనా, న్యాయ సూత్రాలపైనా ఆధారపడుతుందని భావించడం జరిగింది. న్యాయ దేవతను కన్యగా చెపుతారు. కనుకనే ఆమె కళ్ళకు గంతకడతారు. సాపేక్ష బలాబలాలకూ, హోదాలకూ, అధికారాలకూ, మద్దతుదారుల సమీకరణకూ సంబంధించి న్యాయదేవత అంధురాలని చెప్పడమే ఇలా గంతలు కట్టటంలోని అంతర్యం. చర్చలలో చోటు చేసుకునే అంశాలకు పూర్తిగా విభిన్నమైన వాటిపై విచారణ ఆధారపడుతుంది.

ఖప్ పంచాయితీల వంటి సామాజిక సంస్థలకన్నా (రాజ్యానికి వ్యతిరేకంగా ఉన్నవి) న్యాయవ్యవస్థ విభిన్నమైనదని చెప్పడానికి కారణమిదే. సామాజిక సంస్థలు ఆధునిక కాలానికి చెందినవి

కాదు. పైగా ప్రజాస్వామ్యానికి విరుద్ధమైనవి. ఇందుకు రెండు కారణాలు చెప్పవచ్చు. ఒకటేమంటే, ఇటువంటి పంచాయితీలు గత కాలానికి చెందడమే కాక, ఇంతకు ముందే చెప్పినట్లు వాస్తవాలపైకన్నా, నమ్మకాలపైనా, విశ్వాసాలపైనా, సంప్రదాయాలపైనా ఆధారపడతాయి. రెండవదేమంటే, ఈ తరహా సామాజిక సంస్థల నిర్ణయాలు సర్వేసర్వత్రా సాపేక్ష బలాబలాలపై ఆధారపడతాయి. నమ్మకాలు, అధికార సంబంధాలు పరస్పరం పెనవేసుకుని ఉంటాయనడంలో సందేహం లేదు. అయితే అవి ఒకే రకమైనవి కాదు. తద్విరుద్ధంగా రాజ్య అంగాలలో ఒకటైన న్యాయవ్యవస్థ, ప్రతి ఒక్కరికీ చట్టం ముందు సమానత్వానికి హామీనిచ్చే రాజ్యాంగంపై ఆధారపడి ఉన్నది. సాపేక్ష బలాబలాలతో నిమిత్తం లేకుండా కళ్ళు మూసుకుని పనిచేస్తుంది.

నిజానికి, వర్గ సమాజంలో ఇదెన్నడూ సమస్యగా ఉండదు. ఎందుకంటే అంతస్సారాన్ని బట్టి చూస్తే వర్గ సమాజ ఆవిర్భావమే ప్రజాతంత్ర రాజ్యాంగ పరిధిలో సైతం సాపేక్ష బలాబలాలు, అధికార సంబంధాలు విచారణ ద్వారా జరిగే తీర్పును ఒక్కొక్కసారి ప్రభావితం చేస్తుంటాయి. వర్గ సమాజం ఫలితంగా చట్టపరమైనదిగా కన్నా ఉనికిలో వున్న వాస్తవానికే దగ్గరగా ఉంటుంది. ఫలితం చట్టపరమైన తీర్పు సాపేక్ష బలాబలాలపై ఆధారపడినట్లయితే అది ప్రమాదకరమైన ధోరణిగా ఉంటుంది. ఆధునికత్వం నుండీ, ప్రజాస్వామ్యం నుండీ దూరంగా జరిగినట్లవుతుంది. ఇప్పటి తీర్పు విషయంలో సరిగ్గా జరిగిందిదే. ఇది వాస్తవాలపై ఆధారపడలేదు. సాపేక్ష బలాబలాలపై ఆధారపడినందున ఇది విచారణా పూర్వకమైన తీర్పుగా నిలవలేదు. మద్దతుదారుల సాపేక్ష బలాబలాలతో ఇది ప్రభావితమైంది.

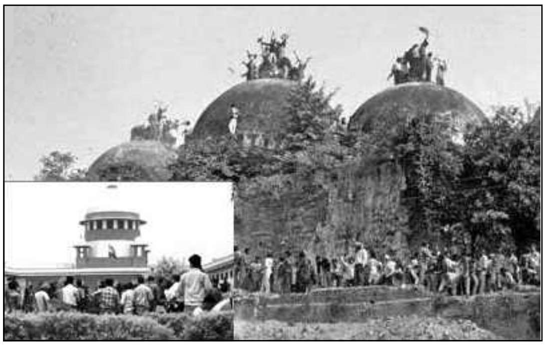

తీర్పు వెలువడిన అనంతరం సౌహార్ధ సంబంధాల పునరుద్ధరణ గురించీ, శాంతియుత ఒప్పందం గురించీ, చర్చలద్వారా జరిగే పరిష్కారాల గురించీ బిజెపీ మాట్లాడుతున్నదంటే అందులో ఆశ్చర్యపడవలసిందేమీ లేదు. అలహాబాద్ హైకోర్టు తీర్పు దానికి అనుకూలంగానే ఉన్నది. ఇప్పుడు దాని దృష్టి అంతా ఉన్న పరిస్థితిని మెరుగుపరచుకోవడమే. వక్ఫ్‌బోర్డుకు హైకోర్టు ఇచ్చిన మూడింట ఒకవంతు భూమిని కూడా చేపట్టి మొత్తం వివాదాస్పద స్థలంపై పూర్తి హక్కులు పొందటంపైనే వున్నది.

ఈ తీర్పు వల్ల ఎదురయ్యే మూడవ సమస్య ఏమంటే, చట్టాన్ని ఘోరంగా ఉల్లంఘించిన బాబ్రీమసీదు కూల్చివేత చర్యను గతంగతః అనుకుంటూ ఆమోదించటం. తీర్పును వెలువరిస్తూ జరిగిపోయిన దానిపట్ల మౌనం వహించడం వల్ల భయానకమూ, చట్టవిరుద్ధమూ అయిన కూల్చివేతను హేతుబద్ధకమైన చర్యగా సమర్థించుకునే వారికి బలం చేకూర్చినట్లయింది. మందిర్ వహీన్ బనాయేంగే అన్న నినాదానికి చట్టబద్ధమైన వత్తాసు దొరికినట్లయింది. ఈ నినాదాన్ని ఆచరణలో పెట్టటానికి అనువుగా మసీదును కూల్చివేసినప్పటికీ దానిని ఏ మాత్రం ఖండించకపోవటంతో తమ దుశ్చర్యలు ఆమోదాన్ని పొందినట్లుగా బిజెపీ తదితర హిందూమత సంస్థలు భావిస్తున్నాయి.

కూల్చివేతపై ఎలాంటి తీర్పునూ ఇవ్వటానికి ఈ న్యాయస్థానం అందుకు ఉద్దేశించినది కాదన్నమాట నిజమే. ఇది ఆస్తి వివాదానికి మాత్రమే సంబంధించిన విచారణ. అయితే ఇక్కడ ఒక ప్రశ్న ఎదురవుతుంది. బాబ్రీమసీదు ఇప్పటికి ఉన్నట్లయితే దాని మధ్య గుమ్మటం కింద ఉన్న స్థలాన్ని న్యాయస్థానం 'హిందువులకు' ఇచ్చి వుండేదేనా? ఒకవేళ అలానే చేసినట్లయితే, అప్పుడది కూల్చివేత చర్యను క్షమించినట్లయ్యేది. హిందూత్వ సంస్థలకు ఆ స్థలంపై చట్టబద్ధమైన హక్కు కల్పించాక ఆ ప్రదేశం అవి కోరుకున్న విధంగా వ్యవహరించేందుకు చట్టబద్ధమైన అనుమతి ఇచ్చినట్లయ్యేది. అలా కానట్లయితే, తీర్పును కూల్చివేత ప్రభావితం చేసిందనుకోవాలి. అంటే ఆస్తి వివాదంలో చట్టపరమైన ఫలితం, చట్ట వ్యతిరేక కూల్చివేత ద్వారా ప్రభావితం అయిందని అనుకోవాలి. ఐదొందల సంవత్సరాల నాటి మసీదును కూలగొట్టిన చట్టవిరుద్ధ చర్య కారణంగా హిందూత్వ సంస్థలు లబ్దిపొందాయి.

హైకోర్టు తీర్పును దేశ ప్రజలు మౌనంగా తీసుకున్న తీరు మహత్తరమైన విషయం. ఇది ప్రజల పరిణతిని సూచిస్తున్నది. దానితోపాటే భౌతిక జీవనానికి సంబంధించిన విషయాలు మతపరమైన విషయాలను వెనక్కు నెట్టివేశాయి. ఇది ఎంతైనా హర్షించదగిన విషయం. ఈ స్థితిలోనే అలహాబాదు హైకోర్టు తీర్పును ప్రజలు స్వాగతించారు. సుదీర్ఘకాలంగా నలుగుతున్న సమస్య పరిష్కారమైందని వారు భావించారు. సుప్రీంకోర్టుకు వెళ్ళడం ద్వారా ఈ విషయాన్ని సాగదీయరాదని చాలామంది అభిప్రాయపడుతున్నారు. ఈ కారణంగానే హైకోర్టు తీర్పును విమర్శించడం పట్ల కూడా వారు అసంతృప్తితో ఉన్నారు. దీనిని మనం అర్థం చేసుకోవచ్చు. అయితే, రెండు కారణాల రీత్యా ఈ వైఖరి పొరపాటని చెప్పాలి. మొట్టమొదటిదేమంటే, ఆధునికతను విడిచి వెనక్కు వెళ్ళడం ద్వారా ఇప్పటి రామజన్మభూమి – బాబ్రీమసీదు వ్యవహారాన్ని మించి హానికరమైన ఫలితాలు ఒనగూడతాయి. వాస్తవాన్నీ, విశ్వాసాన్నీ వేరు చేయనట్లయితే, సాపేక్ష బలాబలాలు విచారణను ప్రభావితం చేసేటట్లయితే, చట్టవిరుద్ధమైన చర్యలు చట్టబద్ధమైన కానుకలకు కొనివచ్చేటట్లయితే అది దేశంలోని ప్రజాస్వామ్యానికి హాని చేస్తుంది.

రెండవదేమంటే, ఇప్పటికిప్పుడు ఆందోళన చెందవలసిందేమీ లేకపోయినా ఇలాంటివి మానని గాయాలుగా మిగిలిపోయి ముమ్ముందు ప్రమాదాన్ని తెచ్చిపెడతాయి. కన్య అంధత్వానికి అనుగుణ్యమైన రీతిలో న్యాయం సమకూరాలి. ఆధునిక రాజ్య నిర్మాణానికి అదొక్కటి దృఢమైన పునాదిగా ఉంటుంది. సుప్రీం కోర్టు ఈ లోపాలన్నిటినీ తొలగించి చట్టాన్ని నిలబెడుతుందని ఆశిద్దాము. ●

రాం గోపాల్ వర్మ 'రక్త చరిత్ర'

యథార్థ గాథను చిత్రంగా తీసుకున్నంత మాత్రాన యథార్థత చూపించినట్టు కాదు. అందులోనూ వివాదాస్పదమైన వ్యాఖ్యలతో ప్రచారం పొందడానికి ప్రయత్నించే వారు వాస్తవాలకు పెద్దగా గౌరవం ఇవ్వరు. ఆ విధమైన సమగ్ర దృష్టి కూడా వారికి వుండదు. శివ నుంచి ఇప్పటి వరకూ రామ్ గోపాల్ వర్మ వ్యవహారం చూస్తే చౌకరకం వాణిజ్య ప్రచార ధోరణులే ప్రధానంగా కనిపిస్తాయి. రామ్ గోపాల్ వర్మ రక్త చరిత్ర పై విడుదలకు చాలా ముందు నుంచే సాగిన ఎడతెగని ప్రచారం నేపథ్యంలో చూస్తే ఇంత హడావుడి ఎందుకు జరిగినట్టు అనిపిస్తుంది. మొద్దు శీను అనంతపురం జైలులో హత్యకు గురైన సందర్భంలోనే ఆయన పరిటాల రవి తదితరులతో ముడిపడిన ఘటనలను చిత్రంగా తీయనున్నట్టు ప్రకటించారు. తర్వాత అందుకు సంబంధించిన వారందరినీ ప్రచారార్భాటంతో కలుసుకుంటూ చిత్రాన్ని గురించిన కుతూహలం పెంచారు. ఏ రచయిత దర్శకుడూ అయినా తను ఎంచుకున్న ఇతివృత్తం వివరాలు తెలుసుకోవడానికి ఇలాటి పనులు తప్పక చేస్తారు. కాని వర్మ దాన్ని కూడా ప్రచారానికి బాగా ఉపయోగించు కోవడంలో కృతకృత్యమైనారు. మన మీడియా కూడా తన స్వభావానికి తగినట్టే వర్మ ప్రతి మాటకూ ప్రతి ఎత్తుగడకూ ఎనలేని ప్రచారం కల్పించింది. ఈ చిత్రం విడుదలకు ముందే బెజవాడ రౌడీలు వివాదాన్ని తీసుకురావడంలోనూ ఇదే వ్యూహం. ఇంతా అయిన తర్వాత నాకు ఇంత ప్రచారం ఎందుకిస్తారో తెలియదని వర్మ అనడం ఈ వ్యూహానికి పరాకాష్ట.

ఇప్పుడు విడుదలైంది రక్త చరిత్ర మొదటిభాగం. రెండవ భాగం విడుదల తేదీని కూడా చిత్రం చివరలో ప్రకటించారు. ఇంతకూ ఈ చిత్రం రెండో భాగం విడుదలకు ట్రయల్‌లా వుంటుంది ఈ భాగం పరిటాల రవి పాత్ర ఆధారంగా రూపొందించిన ప్రతాప్ రవి చుట్టూ ప్రధానంగా తిరుగుతుంది.

కథలోకి వస్తే – అనందపురంలో నరసింహారెడ్డి తిరుగులేని నాయకుడు. కులం వేరైనప్పటికీ ఆయనకు అత్యంత విశ్వాసపాత్రుడైన అనుచరుడు వీరభద్రయ్య. జిల్లా పరిషత్ ఎన్నికలలో అభ్యర్థుల ఎంపిక బాధ్యతను అతనికే అప్పగిస్తాడు నరసింహారెడ్డి. ఇదంతా సహించలేని నాదముని రెడ్డి (కోట శ్రీనివాసరావు) మెల్లగా వీరభద్రయ్యపై నరసింహారెడ్డికి చాడీలు చెప్పి కులం చిచ్చు రగిలిస్తాడు. తర్వాత వీరభద్రయ్య సహాయకుడు మంద(ఆశిష్ విద్యార్థి)తోనే అతన్ని హత్య చేయిస్తాడు. దాంతో ఒక్క సారిగా కక్షలు భగ్గుమంటాయి. వీరభద్రయ్య కుమారుడు శంకర్ అడవుల్లోకి పోయి అక్కడి సాయుధుల సహాయం కూడా తీసుకుంటూ ఎదురు దాడి మొదలు పెడతాడు. నగరంలో చదువుకుంటున్న ప్రతాప్ రవి(వివేక్ ఒబ్రాయ్) విషయం వచ్చే సరికి అతను నాదమునిరెడ్డి తొత్తులైన పోలీసుల చేతుల్లో హతుడై పోతాడు. అతని కుమారుడు బుక్కారెడ్డి నరరూప రాక్షసుడిలా హత్యలు అత్యాచారాలు చేస్తూ చెలరేగి పోతుంటాడు. వారిని ఒక్కొక్కరిని చంపుతానని ప్రతాప్ పథక రచన చేస్తాడు. ప్రేమించిన నందిని (ప్రియమణి) తల్లిదండ్రులను, కులాన్ని వదులుకొని అతనితో అడవిలోకి వచ్చేస్తుంది. ప్రతాప్ మొదట మందను, తర్వాత నాదమునిరెడ్డిని దారుణంగా హత్య చేస్తాడు. ఈ దశలో అన్నను ఎన్నికల్లో నిలబెడతాడు బుక్కారెడ్డి. ప్రఖ్యాత నటుడు శివాజీరావు (శత్రుఘ్నసిన్హా) ఆ సమయంలోనే పార్టీని స్థాపించి ఆనందపురం వస్తే బుక్కారెడ్డి బాంబులు వేసి కార్యక్రమానికి భంగం కలిగిస్తాడు. శివాజీ రావు ప్రతాప్‌ను చేరదీసి ఎన్నికల్లో నిలబెడతాడు. తుపాకులతో వెనక నుంచి దాడి చేయడం కన్నా రాజకీయ బలంతో బహిరంగంగా కక్ష తీర్చుకోవడం సులభమని గ్రహించిన ప్రతాప్ విజయం సాధించి మంత్రి అవుతాడు. బుక్కారెడ్డి హత్య తర్వాత శివాజీ రావుకు పార్టీ వారంతా సలహా ఇచ్చినా ప్రతాప్‌ను ప్రోత్సహించడం ఆపడు. పైగా అతని సహాయంతో రౌడీయిజాన్ని అంతం చేస్తానంటాడు. ప్రతాప్ రౌడీలందరినీ పిలిపించి బుద్ధిగా వుండకపోతే కుదరదని హెచ్చరిక చేయడంతో మొదటి భాగం ముగుస్తుంది. ఇదీ కథ.

శివాజీ రావు పాత్ర, మధ్య మధ్య నేపథ్యంలోంచి వినిపించే మాటలు మినహాయిస్తే తక్కిన ఫాక్షన్ చిత్రాలకు కన్నా పెద్ద తేడా లేదు. వాస్తవమూ కల్పనా రెంటికీ కాకుండా పోవడంతో కొన్ని చోట్ల మరీ నిర్జీవంగా అనిపిస్తుంది. లోతుల్లోకి వెళ్లడమూ జరగదు. నేపథ్యంలోంచి రాం గోపాల్ వర్మ స్వయంగా చేసే అపరిపక్వ వ్యాఖ్యానం పేలవంగా వుంటుంది. అస్తిత్వం ఆత్మగౌరవం వంటి మాటలను అసందర్భంగా వినియోగించాడు. విపరీతమైన హింస పొంగిపొర్లుతుంది. వికృత దృశ్యాలూ అసభ్య పోకడలకు వీలున్న

కిటికీలో కాకి

- డా॥ మానేపల్లి

నా చదువుల 'అవగాహన' గదిలో
షష్టిపూర్తి మిత్రపుంగవుడికి
ఒక జీవితకాలపు నేస్తానికి
పూర్తిస్థాయి ఉత్తరం రాస్తూ కూచుంటే-
-పది పేజీలకు ఎదిగిందది
తూర్పువైపు కిటికీలోంచి
ఒక కాకి తొంగి చూసింది
కాకి గొప్పదనం హుందా అందం
తెలివీ సమర్థతా సంయమనం
ఏ పక్షికయినా వుంటాయా-
నేను కాకిని ప్రేమిస్తాను, నా భార్యని
బిడ్డల్ని కంటె ఎక్కువగా
తీవ్రంగా తీంద్రంగా ప్రేమిస్తాన్నేను కాకిని
ఆ కాకిని పలకరిద్దామని
లోలో కలవరిస్తుంటే
అందమైన తన కాకి ముక్కుతో
కిటికీ కమ్ముల మూల మూల బూజుల్ని
ముక్కున కరుచుకుని రెక్కలార్చి
తుర్రున ఎగిరి నూతిగట్టున కూర్చుంది
తూర్పు పక్క కారు మీదా?
కోతులు కూచునే చిన్న కొబ్బరి చెట్టుమీదా?

కలం కాయితంతో మిత్రుడు నన్ను
గుంజుతుంటే కదల్లేకపోయాను
కాకిని చూసి ఎన్నాళ్లయింది
ఎంగిలిచేత్తో కొడదామన్నా
కనిపించడం లేదు కాకి
పెరట్లో ఎంగిలి గిన్నెలు చూసి
కాలు కాలిన కోతిలా

నిప్పు తొక్కిన పిల్లిలా
మిరపకాయలు తిన్న కాకిలా
కావు కావు గోల చేసి గంతులేసేది
'మదుర గోడమీద కుదురుగా కూర్చుండి
కాకి కూసి కూసి గంతువేసె
మామ వచ్చునేమో మరల నింకొకసారి
అమ్మదాని పిలిచి అడుగుమమ్మ'
చిన్నప్పటి పద్యం చెవుల్లోంచి పైకొచ్చింది
మదురు గోడా లేదు మామా లేడు
కాకివస్తే మరి ఎక్కడ కూచుంటుంది

తాటిపండు లేదు ఈతపళ్లులేవు
సీమ చింతకాయల్లేవు సీకాయ పచ్చడిలేదు
ఇక కాకికేమి పని ఇక్కడ

మాలకాకి బొందుకాకి చెముడు కాకి
ఎన్నెన్ని రకాల కాకులు

కిటికీలో కాకి ఎటు ఎగిరిపోయిందో
మళ్లీ ఎప్పుడు కనిపిస్తుందో
కాకి కవిత రాసిన ఈ కాయితం
మడిచి కిటికి చెవిలో పువ్వులా పెట్టేను
ఇది కాకికే అంకితం గనుక!

మేరకు చోటు కల్పించారు. హిందీ ముఖాలే అత్యధికం. డబ్బింగ్ పెట్టడంతో తెలుగు దనం పూర్తిగా కొరవడింది. వివేక్ ఓబ్రాయ్, శతృఘ్న, కోట వంటివారు బాగా నటించారు. ఇతర పాత్రల్లో రాధికా ఆప్టే, తనికెళ్ల భరణి శుభలేఖ సుధాకర్ తదితరులు నటించారు. హాస్యం వుండదు. సంగీతం కథానుగుణంగా వుంది. ఫోటో గ్రఫీ ఓకె.

తెలుగు సినిమాల్లో ఫాక్షన్ కథలనేవి విజయవంతమైన ఫార్ములాలుగా చూస్తున్నారే తప్ప వాటిలోతుల్లోకి పోవడం లేదు. వాస్తవంలో ముఠాకక్షలనేవి పాలకవర్గాల ఆధిపత్య పోరాటాలు తప్ప కేవలం ప్రతీకారమే ప్రధానమైనవి కావు. అన్ని ముఠాలవాళ్లు కింది వర్గాలపై దోపిడీ పీడన సాగిస్తుంటారు. పైగా తెలిసిన పాత్రలు ఘటనలను ఆధారం చేసుకుని తీస్తున్నట్టు ప్రచారం చేసుకున్న దర్శకుడు అనంతపురం రాజకీయ ఆర్థిక చిత్రాన్ని ఆవిష్కరించేందుకు కనీసంగా ప్రయత్నించలేదు. ఎన్టీఆర్ పాత్రను పోలిన శివాజీ పాత్ర సంభాషణలు సన్నివేశాలు వివాదం కావడంతో కొన్ని తొలగించారు. గతంలో పరిటాల రవి తన తండ్రి శ్రీరాములు కథ ఆధారంగా తీసిన శ్రీరాములయ్యకూ దీనికి ఏ కోశానా సంబంధం వుండదు. పెట్టుబడి భరించి సినిమా తీసుకోగలిగితే ఎలాగైనా చూపించవచ్చునని ఈ తేడాలను బట్టి తెలుస్తుంది. విజయవాడలోనూ ఇలా పోటాపోటీగా చిత్రాలు తీసిన రోజులున్నాయి. ఇప్పుడు కూడా సూరి ఈ కథ వెనక వున్నారని ఆయన వ్యతిరేకులు ఆరోపిస్తున్నారు. పరిటాల సునీత పరిమితంగానే అసంతృప్తి తెలిపినా అభ్యంతరాలకు పోలేదు. ఒక్క ఓబుల్‌రెడ్డి కుటుంబీకులే బుక్కారెడ్డి పాత్ర పట్ల అభ్యంతరం తెలిపారు. కల్పితం అనే మాట వీటన్నిటినీ సరిచేస్తుంది. ఇంతకూ ఈ ముఠా హత్యలలో భాగస్వాములైన వారెవరూ ప్రవక్తలు కాదు గనక ఈ ప్రచారం వారికి అవాంఛనీయమైన ఆకర్షణనే కలిగిస్తుంది. ముంబాయి మాఫియాకు చెందిన వరదరాజ మొదిలాయర్ జీవితం ఆధారంగా మణిరత్నం నాయకుడు చిత్రం తీసి ఆయనకు చూపిస్తే నేనంత మంచి వాణ్ని కాదు అన్నాడట. ఇది వీరందరికీ వర్తిస్తుంది. అలాగే సామాజిక దృష్టిలేని చౌకబారు వివాద గ్రస్త వికృతాలకు పేరొందిన దర్శకులు కూడా అర్థవంతమైన చిత్రాలందిస్తారని ఆశించలేము. నేను మౌలికంగా అన్ సోషల్ అని ప్రకటించుకున్న రాం గోపాల్ వర్మ చిత్రం కూడా అందుకు భిన్నం కాదు. కాకుంటే తనకు అవగాహన లేని విషయాలపై కూడా ఆయన పెద్ద తీర్పరిలా వ్యాఖ్యానాలు చేయడమే మరీ విపరీతం. మధ్యాహ్నం హత్యలు దయ్యం సినిమాలు తీసిన దర్శకుడు సామాజిక స్పృహతో వ్యవహరిస్తాడని ఆశించడం కూడా అనవసరమే. ఇది నేరుగా రాజకీయ ముఠాలతో ముడిపడిన కథకాకపోతే ఇంకా రెచ్చిపోయివుండేవారేమో.

- తెర

కవిత

'అమ్మ'ను..ఆకలి తీర్చే "నేలమ్మ"ను

- ఎస్.ఎం.సుభాని

నిజమే, నేస్తమా
నువ్వన్నట్లు
పచ్చని పొలాల నమ్ముకుంటే
కోట్లకు పడగలెత్తవచ్చు
పెట్టుబడి పెత్తందార్ల పడగనీడలో
బంగారం పండేచోట
పరిశ్రమలు పెట్టబడి
వారు చూపే రంగుల ప్రపంచంలో
బతికేందుకు
ఒక ఉద్యోగిగానో
లేక ఒక కూలిగానో
రూపాంతరం చెందవచ్చు
నడుమన కురిసిన నడమంత్రపు
సిరి నింపిన మత్తులో
కన్ను మిన్ను కానరాక కాలరెగరేస్తూ
పబ్బుల్లో, హబ్బుల్లో, క్లబ్బుల్లో
జల్సాలు చేసి లేనిపోని
జబ్బులు "కొనుక్కో" వచ్చు
మాయదారి వినిమయ విపణి
విసిరిన ఉచ్చులో చిక్కుకుని
జీవితాన్ని ధ్వంసం చేసుకోవచ్చు
కాని, మిత్రమా
పది మందికి అన్నంపెట్టే
తిండి గింజలు పండించే
భూమికరువై
భారమైన ఘోరమైన బతుకులతో
ఆకలి మంటల్లో అలమటించనున్న
భావి భారత తరాన్ని
తలచుకుంటే భయమేస్తుంది
ఒళ్లంతా జలదరిస్తుంది
మట్టి పరిమళాలను శ్వాసించే
పుడమి తల్లి ముద్దుబిడ్డను
లోకం గర్వించేలా
ఆకలి తీర్చే అన్నదాతను
చూస్తూ చూస్తూ పొలాన్నెలా అమ్మను
వ్యవ "సాయం"లో లభించే తృప్తికి
పదిమందికి కడుపునింపుతానన్న
సంతృప్తికేది హద్దు
కడుపులు కొట్టికూడబెట్టే
కోట్ల సంపాదన నా కొద్దు
పొలమంటే నాకు ప్రాణం
నా ప్రాణం పోయినా
అమ్మను... ఆకలి తీర్చే "నేలమ్మ"ను

పుణ్యపురుషులు

- ఆర్.కె. కటారి

వాళ్ళు.... ఏక్ నిరంజన్లు !
కోర్కెలు లేనివాళ్ళు
మూడు పూటలా నాలుగు వేళ్ళు
నోట్లోకి పోతే చాలనుకునే వాళ్ళు
రైల్వే పోలీసులకి విధిలో సాయపడే వాళ్ళు
వాళ్ళిచ్చే భృతితోనే జీవితం గడిపే వాళ్ళు
పొట్ట పోసుకోటానికి ఎన్ని మార్గాలున్నా
ఎవ్వరూ చేయటానికి ముందుకు రాని
విభిన్నమైన జీవితాన్ని ఎన్నుకున్న వాళ్ళు
అవలంబించే వృత్తినే
అంకిత భావంతో చేసేవాళ్ళు
చేసే పనిపట్ల గౌరవం ఉన్నవాళ్ళు
గొప్పగా చెప్పుకొనే వాళ్ళు
వృత్తిలో తృప్తి చెందే వాళ్ళు
వాళ్ళే హనుమంతు, సయ్యద్ జాఫర్లు !

సికింద్రాబాద్ రైల్వేస్టేషన్నే
ఆవాసంగా చేసుకొని
సూర్యోదయం కాగానే....
సికిందరాబాద్ నుంచి ఠంచనుగా బయల్దేరే
రైలుబళ్ళకి మల్లే
చేతిలో గోనెసంచి, సుత్లీ దారంతో
చెరో దిక్కూ పట్టాలు పట్టి పోతారు !

ఆత్మహత్య చేసుకోటానికో, ప్రమాదవశాత్తు
రైలు కింద పడి మరణించిన వారి
మృతదేహాలు ఎక్కడైనా గోచరిస్తే
భయం లేకుండా, అసహ్యపడకుండా
రక్తపు మడుగులో పడివున్న
కళేబర ఖండాలను
స్వహస్తాలతో గోనెసంచిలో వేసి మూటకట్టి
భుజాన వేసుకొని కాలినడకన
పట్టువీడని విక్రమార్కుడిలా
శవాగారానికి చేర్చే సాహసవంతులు !
కార్యదీక్షాపరులు !
శవాలు పట్టాల పక్కనే శిధిలమైపోకుండా
అనాధ శవాలుగా ఖననం కాబడకుండా
అంత్యక్రియలకు నోచుకునేలా చేస్తున్న
సేవాతత్పరులు, మానవతా ప్రతీకలు !

కథ

పంజాబీ మూలం : దలీప్ కౌర్ తివానా

తెలుగు : డా. దేవరాజు మహారాజు

అడ్డుగోడ

***ఆ**ఫీసులో నీ గది నా గది పక్కనే ఉంది. అయినా నాగది అటువైపు పోలేదు. నీ గది ఇటువైపు రాలేదు. ఈ గదులకు కొన్ని పరిమితులున్నాయి. ఈ రెండింటి మధ్య ఒక అడ్డు గోడ ఉంది. అది ఎప్పటినుంచో ఉంది. పొరపాటున ఎప్పుడైనా నీ చేయి అడ్డుగోడ మీద పడితే ఆ చప్పుడు అవతలి వైపు నాకు వినిపిస్తుంది. ఓరోజు ఎవరో నీ గదిలో మన మధ్య గోడమీద మేకు కొట్టారు. ఆ రోజు నా గది యావత్తూ శబ్దాలతో ప్రకంపనలతో కదిలిపోయింది.*

నేను గది బయటికి వరండాలోకి వచ్చి చూద్దును కదా నీ గది గుమ్మానికి ఒక దళసరి పరదా వేలాడుతూ ఉంది. నేను తిరిగి నా గదిలోకి వెళ్ళిపోయాను. గుమ్మాలకు, కిటికీలకు జనం ఈ మధ్య ఖరీదైన గుడ్డలతో అందంగా పరదాలు వేసుకోవడం నేర్చారు. ఆ మాటకొస్తే, నా గది గుమ్మానికి కూడా ఓ అందమైన కర్టెన్ వేలాడుతోంది.

ఒక్కోసారి నువ్వెప్పుడైనా బంట్రోతును చివాట్లేస్తున్నప్పుడు నేను రాయడం ఆపేసి, కలం పక్కన పెట్టి ఊరికే కూర్చునే దాన్ని. వచ్చి 'విషయమేమిటని' అడుగుదామని అనిపించేది. కాని నేనలా చేయడం నీకు నచ్చుతుందో లేదోనని జంకేదాన్ని. నీ బంట్రోతును నువ్వు చీవాట్లేస్తున్నప్పుడు నేను వినడం, విని కల్పించుకుని అడగడం సభ్యతగా ఉంటుందా? అని ఆలోచించే దాన్ని, బాధ పడేదాన్ని. నీ గదిలో నువ్వు దీర్ఘంగా నిట్టూర్చినా అది నా గదిలోకి వినిపించేది. బహుశా నీకు ఈ విషయం తెలియకపోవచ్చు. ఒకరి వెనక ఒకరు కూర్చుని ఉన్నాం. కాని మన మధ్య ఒక అడ్డుగోడ ఉంది.

ఓ రోజు నా గదిలో ఫ్యాన్ ఆగిపోయింది. బహుశా కరెంట్ పోయి ఉంటుంది. కొన్ని క్షణాలు చూశాను. ఉక్కతో ఊపిరాడక బయట వరండాలోకి వచ్చాను. నీ గదిలో కూడా ఫ్యాన్ ఆగిపోయ్యే ఉంటుందని అనుకున్నాను. పరదా సందుల్లోంచి నీ గదిలోకి తొంగి చూస్తూ "పంఖా నడుస్తోందా?" అని అడిగాను. కరెంట్ లేక ఫ్యాన్ ఆగిపోతే బయటి వరండాలోకి రావొచ్చుకదా? అని నా ఉద్దేశం. గది లోపల ఉక్కపోతతో ఇబ్బంది పడేకన్నా, కొంతసేపు బయటికొచ్చి హాయిగా ఊపిరి పీల్చుకోవడంలో తప్పేముందీ?

"లేదు. పంఖా ఆగిపోయింది. కానీ కిటికీ తెరుచుకున్నాను" అన్నావు నువ్వు. నా గదికీ ఉంది ఓ కిటికి. కాని, నాకు ఆ సంగతే గుర్తు లేదు. అందుకే బయటి వరండాలో కొచ్చాను.

ఓ రోజు ఫైల్ రాస్తున్నప్పుడు పొరపాటున నా పెన్ను జారి కింద పడిపోయింది. నిబ్ విరిగిపోయింది. నీ గది నుండి మరో పెన్ తెప్పించుకుందామనుకున్నాను. కాని మరో పెన్ అదనంగా ఉందో లేదోనని అనుమానపడ్డాను. "ఎవరైనా ఒక్క పెన్నే కదా ఉంచుకుంటారు. ఒకటే ఉంది. మరొకటి లేదు." అని అంటే నేను నా మనసు కష్టపెట్టుకోకుండా ఉండలేనేమోనని అనిపించింది. అందుకే ధైర్యం చాలలేదు అడగడానికి! చాలాసార్లు కొన్ని కొన్ని విషయాల గూర్చి మనమే ప్రశ్నిస్తాం! మళ్ళీ మనకు మనమే సమాధానం చెప్పుకుంటాం.

ఒక్కోసారి నేను ఆలోచిస్తూ ఉంటాను. ఈ మధ్య గోడను తీసేయిస్తే ఎలాగుంటుందీ అని. నీ గది నా గదిలా ఉండదు. నా గది నీ గదిలా ఉండదు. ఒక విశాలమైన హాలు లాంటి ఒక పెద్ద గది అవుతుంది. పెద్దదయినా చిన్నదయినా గది గదే గదా? అయినా అలా చేయడం సబబు కాదేమో. ఇలా వేరు వేరు గదులు కట్టినవాడు అన్నీ ఆలోచించే కట్టించి ఉంటాడు కదా?

సిమెంటూ, ఇటుకలతో ఈ అడ్డుగోడ ఒక్కోసారి నాకు అసలు అడ్డుగోడే కాదనిపిస్తుంది. అందుకే గోడలోంచి అన్నీ స్పష్టంగా చూడగలుగుతున్నాను. ఒక్కోరోజు నువ్వు పనిచేయలేకపోతున్న సంగతి, నీరసంగా పై కప్పు వైపు చూస్తూ కూచున్న సంగతి, ఫైలు తెరిచి కాసేపు, మూసి కాసేపు కాలయాపన చేస్తున్న సంగతి, నాకు తెలిసిపోతుంటుంది. బూట్లు వేసుకుంటూ, విడుస్తూ, కూచో లేక నిలబడలేక అసహనంగా ఊగిపోతున్న సంగతి, ఎటూ తోచక అరచేతి గీతలు చూసుకుంటూ పరధ్యాన్నంగా ఉన్న సంగతి అన్నీ నాకు తెలిసిపోతూ ఉంటాయి. ఒక్కోసారి కాస్త హుషారుగా ఉన్నప్పుడు సన్నగా విజిల్ వేస్తూ పాట పాడడం, టేబుల్ పై నున్న పేపర్ వెయిట్ గుండ్రంగా తిప్పుతూ ఉండడం, కుర్చీలో ప్రశాంతంగా వెనక్కి జారగిలబడి, కాళ్ళుపైకెత్తి పెట్టుకోవడం అన్నీ నాకు తెలిసిపోతూ ఉంటాయి.

ఆ సయయంలో నేనే మాత్రం చప్పుడు చేయను. ఏ చిన్ని శబ్దానికైనా నువ్వు ఉలిక్కిపడతావేమోనని నా భయం!

వచ్చేప్పుడో, పోయేప్పుడో వరండాలోనో, మెట్లమీదో మనం కలుసుకుంటాం.

‘‘ఊఁ.. చెప్పు.. ఎలా ఉన్నావ్?” అని కుశలమడుగుతావు సన్నగా నవ్వుతూ “బావున్నాను” అని అంటాను. నువ్వు నీ గదిలోకి వెళతావు. నేను నా గదిలోకి, నీ గది ఇటువైపు రాలేదు. నా గది అటువైపు పోలేదు. ఈ గదులకు కొన్ని పరిమితులున్నాయి. ఈ రెండింటి మధ్య ఒక వాస్తవం – అడ్డుగోడ.

మన గదుల మధ్య అడ్డుగోడ ఉండి కూడా నువ్వు ఆఫీసుకు రాని రోజు అంటే నీ గదిలో నువ్వులేని రోజు నాలో ఏదో వింత భావం బెంగగా తిరుగాడుతూ ఉంటుంది. ఆ రోజు ఎన్నిసార్లు గడియారం చూసుకుంటానో, ఎన్నిసార్లు నీళ్ళుతాగుతానో, అవసరం లేకపోయినా ఎంతమందికి ఫోన్ చేస్తానో చెప్పలేను. రోజటిలా ఆఫీసు పని చకాచకా చేసుకోలేను. పని వాయిదా వేస్తుంటాను.

“ఏం ఇవ్వాళ మీ సారు రాలేదా?” అని వరండాలో కనిపించిన నీ అటెండర్‌ని అడుగుతాను. ఒక్కోసారి అడగకపోయినా అతనే చెప్తుంటాడు. “మా అయ్యగారు ఊళ్ళో లేరమ్మా” అనో “అయ్యగారికి ఒంట్లో బాలేదు” అనో “సారింటికి చుట్టాలొచ్చారనో” చెబుతుంటాడు. సెలవు పెడితే సెలవు ఎన్ని రోజులు పెట్టావో ఆఫీసుకి తిరిగి ఎప్పుడొస్తావో వగైరా చెబుతూ ఉంటాడు.

ఒక్కోసారి చిత్రమైన ఆలోచనలు ఉండి ఉండి నా మెదడులో తిరుగుతూ ఉంటాయి. ఈ నా గదిలో యాభై ఏళ్ళ క్రితం ఎవరో కూర్చొని ఉంటారు? పక్క గదిలో ఎవరో కూర్చునే ఉంటారు కదా? మరి మరో యాభై యేళ్ళ తర్వాత కూడా ఈ గదిలో ఎవరో ఒకరు కూర్చుంటారు. పక్కగదిలో కూడా మరెవరో కూర్చుంటారు. అయినా మనుషులు చచ్చిపోవడమేమిటి? అసలు ఎందుకు పుడతారు? వంటి ఆలోచనలతో మనసంతా కకావికలవుతుంది. భయం పుడుతుంది. అలాంటప్పుడు ఆ భయం పోగొట్టుకోవడానికి అలా వేరే సెక్షన్‌లలోకి వెళ్ళి స్నేహితులతో పిచ్చాపాటి మాట్లాడుతుంటాను.

“రాలేదేం ఇన్నిరోజులూ” అని తెలిసి కూడా అడుగుతాను

“కొంచెం ఆరోగ్యం చెడిందీ మధ్య!” అని అంటావు.

“మరి ఇప్పుడెలా ఉంది?”

“ఆఁ. ఫరవా లేదు. థాంక్స్” అంటాను. నువ్వు నీ గదిలోకి వెళ్ళిపోతావు. నేను నా గదిలోకి వచ్చేస్తాను. నీ పనిలో నువ్వు మునిగిపోతావు. నా పనిలో నేను.

ఓ సారి నేను చాలా రోజులు సెలవు పెట్టాను.

“మేడమ్ రావడం లేదా?” నువ్వు నా అటెండర్‌ని అడిగావు.

“ఆరోగ్యం బాగులే సార్ అందుకని” – అతడన్నాడు.

“ప్చ్..అవునా పాపం!” అంటూ నువ్వు నీ గదిలోకి వెళ్ళిపోయ్యావు. పోస్ట్‌లో వచ్చిన ఉత్తరాలు ఇవ్వడానికి నా ఇంటికొచ్చిన నా అటెండర్ ఆ విషయాలన్నీ వివరంగా చెప్పాడు. రెండ్రోజుల తర్వాత జ్వరం తగ్గి కొంచెం ఫర్వాలేదనిపించినప్పుడు నేను ఆఫీసుకొచ్చాను. నేను వచ్చిన సంగతి బహుశా నీకు తెలిసి ఉండదు. అందరిమీద చిరాకు పడడం, కింది ఉద్యోగస్తుల్ని తిట్టడం, రాసిన కాగితాలు చించేయడం కలుద్దామని వచ్చిన వాళ్ళని తర్వాత కలవమని పంపేయటం... నాకు తెలుస్తూనే ఉంది.

కాంటీన్‌లో కాఫీ తాగి రావడానికి కాబోలు నువ్వు గది బయటికి వచ్చావు. ఆకస్మాత్తుగా, అనూహ్యంగా నేను అక్కడే కనిపించాను.

“రావడం లేదేం ఇన్ని రోజులూ” అన్నావు నన్ను చూసి.

“ఆరోగ్యం బావుండక!” అన్నాను నీరసంగా నవ్వుతూ

“ఓహో – ఇప్పుడెలా ఉంది మరీ?”

“ఫర్వాలేదు ..బాగానే వుంది.. థాంక్స్” అంటూ నేను నా గదిలోకి వచ్చాను. నువ్వు నీ గదిలోకి వెళ్ళావు.

ఈ గది అటు వెళ్ళలేదు. ఆ గది ఇటు రాలేదు. వాటికి నిర్దేశించిన పరిమితులున్నాయి. ఇద్దరి మధ్య ఓ పెద్ద అడ్డుగోడ ఉంది. ఓ గది నీది. ఓ గది నాది. ఒక్కొక్కసారి నా కనిపిస్తుంది. రెండు గదులు పక్క పక్కనే ఉన్నాయంటే మనిద్దరం పక్కపక్కనే ఉన్నామని కదా అర్థం.

ఇంతకీ పక్క పక్కన ఉండటమనేది కూడా సామాన్యమైన విషయమేం కాదు గదా? అని ఈ మధ్య మరీ మరీ అనిపిస్తోంది

ఈ మధ్య ఉన్నది కేవలం ఒక అడ్డుగోడే కదా?

(రచయిత్రి స్వయంగా చేసుకున్న హిందీ అనువాదానికి ఇది తెలుగురూపం)

నచ్చిన పుస్తకం

శ్రీశ్రీ సాహిత్య సారాన్ని ప్రతిబింబించిన దీర్ఘకవిత

- తంగిరాల చక్రవర్తి

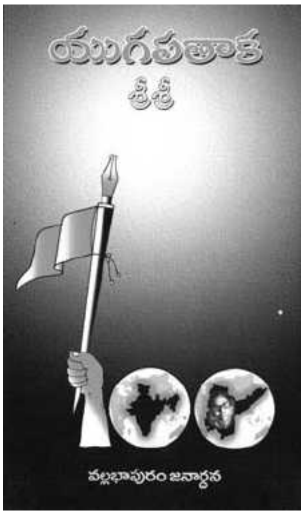

అంతర్జాతీయ దృక్పథం గల కవి శ్రామికవర్గాన్నే తన కవితా వస్తువులుగా.. వ్యథార్థ జీవిత యదార్థ దృశ్యం పునాదిగా అక్షర సమరం చేసిన రుషి శ్రీశ్రీ. ఆయన శతజయంతి భారతదేశంలో మరే కవికి జరగనంతటి ఘనంగా జరిగింది. ఎందరో కవులు, రచయితలు, సాహిత్యాభిమానులు విభిన్న సాహితీ ప్రక్రియల్లో ఆ మహాకవికి అక్షర నివాళులర్పించారు. విగ్రహాలు ప్రతిష్టించారు. ఆయన ఆశయాల్ని, ఆశల్ని, ఆలోచనల్ని ఎందరో యువకులు మదిగుండెలు జెండాలుగా... ఎజెండాలుగా కట్టుకున్నారు.

సాహితీ స్రవంతి రాష్ట్ర ఉపాధ్యక్షుడు వల్లభాపురం జనార్ధన 'యుగపతాక శ్రీశ్రీ" అనే దీర్ఘకవితను వెలువరించారు. మహాకవి శ్రీశ్రీ శతజయంతికి నివాళిగా రాసిన ఈ దీర్ఘకవిత ఉత్తేజకరంగా సాగుతుంది.

శ్రీశ్రీ సాహిత్యాన్ని, మార్గాన్ని, ఆయన జీవిత, జీవన గమనాన్ని, అట్టడుగు వర్గాల బాధలు, గాథలు, ఛందోబద్ధ అక్షర విన్యాసాలు.. అన్నిటినీ వల్లభాపురం ప్రతిభావంతంగా ఈ దీర్ఘకవితలో అమూలాగ్రం దర్శింపచేసారు. ఎక్కడా వ్యర్థపదాలు, వాక్యాలు కనిపించని కవితా నిర్మాణం కవిత్వం పాఠకుడిలో ఆసక్తిని రేకెత్తిస్తుంది. శ్రీశ్రీ నిలువెత్తు వ్యక్తిత్వాన్ని ఈ దీర్ఘకవిత మన ముందుంచుతుంది. సామాన్యుడి గుండెను అక్షరం తడిమి, ఆర్ద్రతతో కవిత్వం రాసిన శ్రీశ్రీని ఆవహించుకుని వల్లభాపురం ఈ దీర్ఘకవిత రాసారని అనిపిస్తుంది. "స్వార్థ పారిశ్రామాధికారుల నుండి / జీవితాన్ని కాపాడుకొనే / శ్రమ సౌందర్య శక్తి నేర్పించావు' అంటూ శ్రీశ్రీ చెప్పిన శ్రమ జీవన సౌందర్యపు అంచుల్ని వల్లభాపురం పాఠకుడిగా అవగతం చేస్తారు. అనేక వేదికలపై శ్రీశ్రీ విశ్వకవిగా ప్రకటించుకొన్నారు. ఆ అంశాన్ని ప్రస్తావిస్తూ "నా యింటి పేరు ప్రపంచం / ప్రజలంతా నా కుటుంబం / సంపాదన అభ్యుదయ సుగంధం అంటూ / సమతా సమతుల్యాహారాన్ని / అందరికీ అందించడానికి / దిగ్దిగంత వ్యాప్తమయ్యావు" అంటూ శ్రీశ్రీని శ్లాఘిస్తారు. శ్రీశ్రీ ఖడ్గసృష్టి కావ్యాన్ని ప్రశంసించడమే గాక.. కావ్య వస్తువును అందరికీ అర్థం అయ్యేలా దీర్ఘకవితలో ఇమిడ్చి చెప్పడం సరికొత్తగా ఉంది.

"అక్కరకు రాని సంతకాలుగా చెరవేసి / శిలువ తిరగబడిందనే / సరికొత్త చరిత్ర పునాది వేసి / రక్తంతో మొలిచిన మానవతాశక్తికి / రాజ్యాభిషేకం చేయించాలని / ఖడ్గసృష్టి చేసి కదిలించావు" అని ఖడ్గసృష్టి చేసి కదిలించావు" అని ఖడ్గసృష్టి కవిత్వాన్ని పరిచయం చేస్తాడు. ఈ రోజు ఆత్మహత్యలు.. దుందుడుకు తనం.. కబ్జాకోరుల ఓదార్పు ఎన్నిక(ల)ల తంత్రాలు... మనం చూస్తున్నాం. శ్రీశ్రీ తన కవిత్వంలో అన్ని రుగ్మతలకు మందును.. అక్షర విందుగా అందించాడు. ఆ అంశాల్నే వల్లభాపురం తన దీర్ఘకవితలో ప్రస్తావిస్తూ "దేశంలో ఇంటి దొంగలు పెరిగిపోయి / కంచంలో ముద్దను కూడా / దోచుకు పోతుంటే చూస్తూ / నిమ్మకు నీరెత్తినట్లు / నిలబడిపోకుండా / నిటారుగా నిలబడి / చారిత్రక గతి తార్కిక బెత్తంతో / పురోగామి తాత్వికతను / అర్థం చేసుకొని / ఆత్మహత్య తిరగబడేలా / చేయమని బోధించావు" అంటాడు.

కవి అంతర్జాతీయ దృక్పథాన్ని శ్లాఘించే రచనను ప్రస్తావిస్తూ చైనాలో రిక్షావాలా / చెక్ దేశపు గని పనిమనిషీ / వినిపిస్తారొక గొంతుకతో / భాషా ప్రాంత సంస్కృతుల / సరిహద్దుల పడికట్టులు / మానవత్వాన్ని లోకంలో ప్రవహించకుండా / ఆపలేవనీ! ఏ దేశంలో జీవించినా ? ఏ భాషలు మాట్లాడుతున్నా?" ఇలా శ్రీశ్రీ రచనలన్నింటిని ఈ దీర్ఘకవితలో సందర్భోచితంగా రాస్తూ.... శక్తివంతమైన చరణాలతో దీర్ఘకవితను ముగిస్తారు. "ప్రళయరుద్ర తాండవ ఢమరుధ్వనియే / అప్పటిదాకా అది గతం కాదు / వర్తమానమూ భవిష్యత్తు కూడా / నిరంతరంగా అవిరామంగా / నింగినేలను ఏకం చేస్తూ ఎగిరే ఎర్రజెండా రెపరెపలే" శ్రీశ్రీకి శతజయంతికి సముచిత అక్షర నివాళి అర్పించిన వల్లభాపురం అభినందనీయులు. ■

నచ్చిన పుస్తకం

చారిత్రక ఉద్యమ సజీవ చిత్రణ

- కంచర్ల మోహన్‌దాస్

ఒక మధ్య తరగతి వ్యవసాయ కుటుంబంలో డొంగరి నారాయణ పిచ్చెమ్మ దంపతులకు 1941 డిసెంబర్ 24వ తేదీన వరంగల్ జిల్లా పాలకుర్తి మండలం వావిలాల అనే గ్రామంలో జన్మించారు. 'అంపశయ్య' నవీన్ తొలి రచన. విద్యార్థి దశలోనే 'అంపశయ్య' నవలను రాసి దానినే తన ఇంటిపేరుగా గుర్తింపు తెచ్చుకున్నారు. 1969లో 'అంపశయ్య' తొలి ముద్రణ అయి తెలుగు నవలా సాహిత్యాన్ని ఒక కుదుపు కుదిపింది. ఇందులో ఒకనాటి కాల విద్యార్థి జీవిత రేఖలను, మనసులోని సంఘర్షణను, విద్యార్థి జీవిత దశలను చైతన్య స్రవంతిగా విశ్లేషించారు. ఈ అంపశయ్య నవల 'శరశయ్య'గా హిందీలోకి తర్జుమా చేయబడింది. నవలా రచయితగా ఎంత పేరుందో కథా రచయితగా అంత పేరుంది. ఈయన కథా సంకలనం 'ఎనిమిదో అడుగు' అనేక బహుమతులను పొందడమే గాక హిందీ, తమిళ, కన్నడ, ఇంగ్లీషు భాషల్లో అనూదితమై నవీన్ సాహిత్యం ఎల్లలుదాటి అలరారింది. వీరికి అనేక ఉత్తమ చిన్న కథా, నవలా బహుమతులతోపాటు విశాల సాహిత్య అకాడమి అవార్డు, జేష్టలిటరరీ అవార్డు, రావిశాస్త్రి అవార్డు, కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు లభించాయి.

కాల రేఖలు చారిత్రక నవల. తెలంగాణా ప్రజల ఆర్థిక, సాంఘిక, రాజకీయ జీవితాలలోని మార్పులను ఆద్యంతం హృద్యంగా చిత్రించిన నవల ఇది. "శ్రమైక జీవన సౌందర్యానికి సమానమైనది లేనే లేదనే" మహాకవి మాటను నిజం చేస్తూ కాల రేఖలు నవల రూపొందింది. రజాకార్లు అనేది ఉర్దూపదం. రజాకార్లు అంటే అసలు అర్థం వాలంటీర్లు. కాని రజాకార్ల దుర్మార్గ కార్యక్రమాలను ప్రజలు అసహ్యించుకోవడంతో రజాకార్లు అంటే దుర్మార్గులు అనే అర్థం ప్రజల్లో ప్రబలింది. కాలరేఖలులో రజాకార్ల వ్యవహార సరళిని రచయిత ఈ విధంగా వివరించారు. ఖాసింరజ్వీ అనే మత ఛాందసుడు రజాకార్లను తయారు చేశాడు. హైదరాబాద్ రాష్ట్రంలోని హిందువులను ముస్లింలుగా మార్చాలని కోరాడు. అందుకు అంగీకరించని వారిపై దాడులు చేయాలని అవసరమైతే వారిని చంపాలని కూడా ఆదేశించాడు. దీనికి నైజాం, రజాకార్లు, నైజాం పోలీసులు, దొరల మద్దతు ఉంది. విస్నూరు దొర రజాకార్లకు డిప్యూటీ కమాండర్. రజాకార్లు పరమదుర్మార్గులని, వీరికి దొరల బలం కూడా తోడైందని సత్యం పాత్ర ద్వారా తెలుస్తుంది.

పిండారీలు గ్రామాలపైబడి దోపిడీలు సాగించి అడ్డం వచ్చిన ప్రజలను దారుణంగా చంపి క్రూరంగా వ్యవహరించిన సంఘటనలు కూడా సత్యం పేర్కొన్నాడు. రజాకార్లను ఎదుర్కోవడానికి ప్రతి గ్రామంలోనూ కమ్యూనిస్టు పార్టీ తరపున గ్రామ రక్షక దళాలను ఏర్పాటు చేసి ప్రజలు వారిని ఏ విధంగా ఎదుర్కొనాలో సత్యం పాత్ర ద్వారా రచయిత వివరించారు. ఊరి మధ్యలో ఉన్న చెట్టెక్కి లారీలో గుర్రాలో బైట నుండి వస్తున్నవేమో గమనించాలి. ఒక వేళ వస్తే ప్రజలందర్నీ అప్రమత్తం చేయడానికి చెట్టుకొక పెద్దగంట కట్టి దాన్ని మోగించాలి. గంట మోత వినగానే ప్రజలు ఎవరికి వారు వారికి దొరికిన ఆయుధాన్ని చేతబూని రజాకార్లను ఎదుర్కోవడానికి సిద్ధంగా ఉండాలి. సాధారణంగా రజాకార్లు మధ్యాహ్నం పూటో, తెల్లవారుజామునో దాడి చేస్తారు కనుక ఊరంతా ఒక్కటై వారిని ఎదుర్కోవాలి. ఈ విధంగా రజాకార్లను ఎలా ఎదుర్కోవాలో శిక్షణనిచ్చి వాళ్లతో గ్రామరక్షక దళాలను ఏర్పాటు చేసినట్టు తెలుస్తుంది.

గ్రామాలపై దాడిచేసే రజాకార్లకు కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఆధ్వర్యంలోని సంఘాలకు వివిధ సందర్భాలలో జరిగిన ఘర్షణలను రచయిత పేర్కొన్నాడు. రజాకార్లు హైదరాబాద్ పట్టణానికి దగ్గర్లో ఉన్న అనేక గ్రామాల మీద దాడి చేయడం జరిగింది. ఆ గ్రామంలోని ప్రజలు గొడ్డళ్లు, కొడవళ్లు, వడిసెలు, రోకలిబండలతో రజాకార్లను ఎదుర్కొని తమ సంఘటిత శక్తిని నిరూపించుకున్నారు. ఆడవాళ్లు సైతం కారం సంచుల్ని నడుంకు కట్టుకొని రజాకార్ల కళ్లలో కారం కొడుతూ పోరాటం సాగించారని తెలుస్తుంది. దొరల బంగళాల్లో రజాకార్లు, నైజాం పోలీసులు మకాం వేసి ప్రజలను భయభ్రాంతులకు గురిచేసిన సంఘటనలూ జరిగాయి. అయితే రజాకార్ల నివాసాలుగా మారిన దొరల భవంతులను సంఘం వాళ్లు కూలగొట్టిన ఉదంతాలు జరిగాయి. ప్రజాద్రోహులను

ప్రజలముందే సంఘం వాళ్లు ఎలా శిక్షించేవారో నవీన్ చాలా స్పష్టంగా వివరించారు. వాయిల్పాడులో రజాకార్లను ప్రోత్సహించే లతీఫ్ అనే ప్రజాద్రోహిని సంఘం వాళ్లు శిక్షించిన విధానాన్ని రచయిత ఎంతో సహజంగా పేర్కొన్నాడు. లతీఫ్‌ను గ్రామ చావడి దగ్గరకు తీసుకెళ్లి ప్రజల సమక్షంలో మీటింగ్ పెట్టి ప్రజల నిర్ణయం మేరకు ఊరి బయటకు తీసుకెళ్లి కాల్చివేయడాన్ని ప్రజలు హర్షించినట్టుగా వివరించాడు.

ప్రపంచ విప్లవోద్యమాల చరిత్రలో తెలంగాణా రైతు సాయుధ పోరాటం ఒకటి. ప్రజాశక్తి అజేయమైనదని నిరూపించిన విప్లవోద్యమం తెలంగాణా రైతు సాయుధ పోరాటం. తెలంగాణా ప్రజలు భూమికోసం, భుక్తి కోసం, వెట్టిచాకిరీ నిర్మూలన కోసం ఈ వీరోచిత పోరాటం సాగించారు. తెలంగాణాలో ఎన్నో వందల సంవత్సరాలుగా దోపిడీకి, దగాకు గురియైన ప్రజలు విప్లవ శంఖం పూరించి నిజాంకు వ్యతిరేకంగా రాజీలేని పోరాటం చేశారు. ప్రజా ఉద్యమంలో నిజాంకు వ్యతిరేకంగా అన్నివర్గాల ప్రజలు పాల్గొన్నారు. వెట్టిచాకిరి, లంచాలు, దౌర్జన్యాలు, రైతు నుండి బలవంతంగా లెవీ ధాన్యం వసూలు తొలగిపోవాలని తెలంగాణా ప్రజలు కోరుకున్నారు. దొరలు, పటేలు, పట్వారీలు నిరంతరం కొనసాగిస్తున్న అన్యాయాలపై ప్రజాపీడనపై బహిరంగ విచారణ జరగాలని ఉద్యమించారు. తెలంగాణా ప్రజలందరికీ ఆమోదయోగ్యమైన ప్రజారాజ్యం కావాలని నినదించారు.

తెలంగాణా సాయుధ పోరాటం నిజాంకు వ్యతిరేకంగా సంఘం, కమ్యూనిస్టుల నాయకత్వంలో జరిగింది. మొదట నల్గొండ జిల్లాలో ప్రారంభమైన సాయుధ పోరాటం అంచెలంచెలుగా మిగతా ప్రాంతాలకు వ్యాపించింది. రైతులు, కూలీలు నిజాం నవాబుకు, ప్రాంతీయ ఫ్యూడల్ జమీందారులకు వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేశారు. తెలంగాణా సాయుధ పోరాటంలో ప్రజావ్యతిరేక శక్తులు దొరలు, రజాకార్లు. కొన్ని ప్రాంతాల్లో దొరలు, రజాకార్లు కలిసికట్టుగా సాగించిన దురంతాలు ఈ విధంగా ఉన్నాయి.

దొరను వ్యతిరేకించే వారికి పుట్టగతులుండవనే నానుడికి సరిపడే సంఘటన ఇది. కామారెడ్డి గూడెంలో ఒక మహ్మదీయ కుటుంబంలో 5 గురు అన్నదమ్ములు ఉండేవారు. పెద్దవాడు అబ్బాసలి. తనకు వచ్చిన ఎనిమిది ఎకరాల వాటాను అమ్ముకుని తన తమ్ముళ్ల వాటాను కాజేయాలనే దుర్బుద్ధితో విస్నూరు దొరను ఆశ్రయించి తమ్ముళ్లతో తగాదా పెట్టుకున్నాడు. అతని తమ్ముడు బందగి దీన్ని వ్యతిరేకించి అబ్బసలీకి స్వాధీనం చేయక కోర్టులో కేసు వేశాడు. కోర్టులో బందగీకి అనుకూలంగా తీర్పు వచ్చింది. విస్నూరు దొర అబ్బాసలీ ఓటమిని తన ఓటమిగా భావించి ఒక రోజు సాయంత్రం బందగీ హత్యకు కిరాయిహంతకులను వినియోగించాడు.

ఆ నరహంతకులు బందగిపై దాడిచేసి హత్యగావించారు. విస్నూరు దొర దుర్మార్గానికి సాక్ష్యంగా బందగి హత్యను లోకానికి తెలియజేస్తూ సమాధి నిర్మించారు. దొరపై పోరాడి. దొరల దుర్మార్గ వైఖరిని ఖండించి ప్రజల్లో చైతన్యం సాధించిన వ్యక్తిగా, అమరజీవిగా తెలంగాణా చరిత్రలో మిగిలిపోయాడు.

బందగి సంఘటనలాగే ఆకునూరులో దొరలకు ప్రజలు గుణపాఠం నేర్పిన సంఘటన జరిగింది. జనగామా తాలూకాలోని ఆకునూరులో దొర లెవీ ధాన్యాన్ని నిర్భయంగా వసూలు చేస్తూ వేలకొద్దీ ఎకరాల భూమిని తన గుప్పిట్లో పెట్టుకున్నాడు. కొంతమంది పోలీసులు, రెవెన్యూ అధికారులను వెంటబెట్టుకుని ఆకునూరులో లెవీ ధాన్యాన్ని నిర్బంధంగా వసూలు చేయడం ప్రారంభించాడు. వ్యతిరేకించిన ప్రజలను సాయుధ పోలీసులు, దొర మనుషులు దారుణంగా కొట్టి స్త్రీలను చెరిచారు. ప్రజలు తిరగబడటంతో దొర మనుషులు తోకముడిచారు. ఈ సంఘటన దేశవ్యాప్తంగా ప్రాచుర్యం పొందింది. ఎందుకంటే కాంగ్రెస్ నాయకురాలయిన పద్మజా నాయుడు (సరోజిని నాయుడు కుమార్తె) ఆకునూరు వచ్చి అక్కడి స్త్రీలపై జరిగిన అన్యాయలను విని దుర్ఘటనను పత్రికలకు తెలియజేసింది. దీంతో దొరల దుర్మార్గ వైఖరి వివిధ ప్రాంతాల వారు గ్రహించగలిగారు. అందుకే ఆకునూరు దుర్ఘటనను ఒక సంచలన సంఘటనగా తెలంగాణా చరిత్రకారులు నమోదు చేశారు.

విస్నూరు దేశ్‌ముఖ్ రాపాక రామచంద్రారెడ్డికి కడివెండి గ్రామం రెండో కేంద్రస్థానం. ఇక్కడ అతని తల్లి నివసిస్తూ పేదల భూములను అక్రమస్వాధీనం చేసుకుంటుంది. అంతేగాక వడ్డీ పేరుతో సాగిస్తున్న దోపిడీని లెవీ ధాన్యం వసూలును, దౌర్జన్యాలను సంఘం మరియు ప్రజలు వ్యతిరేకించారు. విస్నూరు దొర వద్ద ఒక్క కడివెండిలో 100 పుట్లకుపైగా ధాన్యం ఉందని సంఘం వాళ్లు సర్కార్‌కు (ప్రభుత్వానికి) తెలియపర్చారు. ఈ ధాన్యం అంతా అక్రమంగా లేవి ధాన్యం వసూలు చేయడం ద్వారా సముపార్జించింది కాబట్టి ఆ ధాన్యాన్ని ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకొని ప్రజలకు పంచాలని సంఘం కోరింది.

ఈ విషయం తెలుసుకున్న దొర రాత్రికి రాత్రే వేరే ప్రదేశానికి తరలించాలని ప్రయత్నిస్తే సంఘం వాళ్లు ఆ బస్తాలను పట్టుకుని సర్కారుకు అప్పగించారు. ఆ కసితో దొర కొంతమంది గూండాలను సంఘం వాళ్లను చంపమని పంపాడు. దొర గూండాలు తుపాకులతో బెదిరించి నానాబీభత్సం సృష్టించారు. మిస్కిన్ ఆలీ అనే దొర తుపాకి కాల్చడంతో దొడ్డి కొమురయ్య అనే సంఘం కార్యకర్త తుపాకి గుళ్లకు బలయ్యాడు. దొరల దుర్మార్గవైఖరిని ఖండిస్తూ ఊరేగింపు జరుపుకుంటూ దొరల బంగ్లాను ముట్టడించడానికి వెళ్తున్నప్పుడు దొరల గూండాలు (వనమా వెంకడు, మిస్కిల్ ఆలి, అబ్బాసలి) అక్కడినుండి పరారయ్యారు. దొడ్డి కొమురయ్య అమరజీవిగా ప్రజలజేజేలు అందుకున్న సంఘటన తెలంగాణ సాయుధ పోరాటంలో చోటుచేసుకుంది.

పాలకుర్తి సమీపంలోని మల్లంపల్లికి చెందిన ముక్తేదార్ దగ్గర చాకలి అయిలమ్మ పొలం కౌలును తీసుకుని సాగుచేసింది. చాకలి అయిలమ్మ కుటుంబీకులు సంఘ కార్యకలాపాలలో చురుగ్గా పాల్గొంటున్నారని దొర ఆ కుటుంబాన్ని నానా బాధలకు గురిచెయ్యాలని పన్నాగం పన్నాడు. అయిలమ్మ పండించిన పంటను కాజెయ్యాలని పొలాన్ని అసలు నేనే కౌలు చేసినట్టు దొంగ కాగితాలు సృష్టించి అయిలమ్మ భర్తను, కుమారులను అరెస్టు చేయించాడు. అయిలమ్మనూ

రైతు నానీలు

- మేరెడ్డి యాదగిరి రెడ్డి

పొలం బడి పాఠాలు
నేర్పవల్సింది ఎవరు
ఇంకెవరు?
శాస్త్రవేత్తలు

కరెంటు కోతలా?
అబ్బే లేదే
మరి వానాకాలంలో
పొలంలో నెర్రలేమిటి?

రైతు జీవనం
ఓ పరమ పదసోపానం
నిచ్చెనలుండవు
అన్నీ పాములే

రైతు కూలి
రోజూ కలలు కంటాడు
కాస్త
సొంత భూమి కోసం

కరువులో రైతు
ఎకరం అమ్మాడు
కాంట్రాక్టరు
ఆరో అంతస్తు పూర్తి చేశాడు

పొలం
ఎంత పచ్చగా వుందో
కాని ఆకు ఆకుపై
అప్పుల చిట్టాలు

బెదిరించాడు. అప్పుడు అయిలమ్మ సంగం సహాయం కోరింది. అయిలమ్మ లొంగకపొయ్యేసరికి పంటను కాజేయడానికి దొర గూండాలను పంపాడు.

సంఘం వాళ్లు దొర గుండాలకు బుద్ధిచెప్పి ఆ పంటను అయిలమ్మ ఇంటికి చేర్చారు. ఈ సంఘటన మరోమారు ప్రజలలో ఉత్తేజాన్ని నింపి సంఘంపట్ల గౌరవాభిమానాలను పెంపొందించింది.

జాతర జరిగే సమయాల్లో సంఘం వాళ్లు బహిరంగ సభ ద్వారా రజాకార్ల దురాగతాలను వివరించడం పరిపాటి. ఆయా సందర్భాలలో సంఘం బహిరంగ సభలను భగ్నం చేయాలని దొరలు, రజాకార్లు, పోలీసులు చూచేవారు. వాళ్లకు గుణపాఠం చెప్పాలని సంఘం వాళ్లు చూచేవాళ్లు.

రజాకార్లు దేవరుప్పల మీద దాడి చేసి పదిమందిని చంపారు. దీనికి ప్రతిగా సంఘం వాళ్లు కామారెడ్డి గూడెంలో పదిమంది రజాకార్లను చంపారు. రజాకార్లు కాన్నీయగూడెంపై దాడిచేసినప్పుడు సంఘం, ప్రజలు మూకుమ్మడిగా వారిని ఎదిరించి తరిమికొట్టారు. రజాకార్లు ఈ సంఘటనపై కక్ష పెంచుకొని బాపుదొర సాయంతో కొలుకొండ మీద దాడిచేసి పదిమంది గ్రామస్తుల్ని చంపడం జరిగింది. అంతేగాక కొడగండ్లలో అమాయకులైన ఇద్దరు బ్రాహ్మణులను చంపారు. దీనికి ప్రతిగా దడిదపల్లిలో నల్ల నర్సింహులు అనే సంఘం నాయకుడు పదిమంది రజాకార్లను చంపాడు.

ఈ విధంగా రజాకార్లకు, సంఘం కార్యకర్తలకు మధ్య జరుగుతున్న పోరాటాలలో ప్రజలు భాగస్వాములయ్యారు. బాపుదొర పోలీసులను, రజాకార్లను వెంటబెట్టుకొని మల్లంపల్లికి వెళ్లారు. అక్కడ సంఘువాళ్లకు సహకరిస్తున్నారని చెప్పి ఒక తొమ్మిది మందిని అనేక చిత్రహింసలకు గురిచేసి కాల్చి చంపడం ప్రజలను ఉద్రేకపరచింది. ఇటువంటి సంఘటనలకు ప్రతిగా సంఘం వాళ్లు ప్రజల్లోకి వచ్చి దొరల భూములు, పొరంబోకు భూములు, పంచాయతీ భూములన్నింటినీ గ్రామాలలోని ప్రజలకు పంచి పెట్టేవారు. లెవీ కట్టవద్దని, నిర్భయంగా భూములను సాగుచేసుకోవాలని రజాకార్లు వస్తే వారిని ఏవిధంగా తిప్పి కొట్టాలో ప్రజలకు ధైర్యం చెప్పేవారు.

రజాకార్లు ఏయే గ్రామాల్లో క్యాంపులు పెట్టుకునే వారో సంఘం వాళ్లకు సానుభూతిపరులు తెలియపర్చేవారు.

కొడకండ్ల జనగామ తాలూకాలోని ఒక పెద్ద గ్రామం. ఇక్కడ ముస్లిం జనాభా ఎక్కువే. అయినా ఇతర ప్రాంత ముస్లింలను తీసుకొచ్చి ఇక్కడ రజాకార్లలో కలిపి ఇతర గ్రామాలపై దాడులు ప్రారంభించారు. ఈ క్యాంపును ఏవిధంగానైనా ఎత్తివేయించాలని సూర్యాపేట, జనగామ తాలూకా దళాలు కొడకండ్లపై దాడి చేశాయి. రజాకార్లు ప్రతిఘటించారు. ఈ దాడిలో పెద్ద సంఖ్యలో ఆయుధాలు లభించాయి.

బైరానుపల్లి జనగామ తాలూకాలోనిది. బైరానుపల్లి దళ ఆర్గనైజర్ గానుగపాటి నారాయణరెడ్డి. ఆ ప్రాంతంలోని గ్రామాలన్నిటిని తిరిగి అక్కడి ప్రజలను పన్నులు చెల్లించకుండా, లెవీ కొలవకుండా, పోలీసు క్యాంపుల కొరకు వేసే జరిమానాన్ని కట్టకుండాచేశాడు. అప్పుడు ప్రభుత్వం బైరానుపల్లికి పోలీసులను పంపింది. గ్రామరక్షక దళాలు పోలీసులను అక్కడికి రాకుండా చేశాయి. అయితే ప్రభుత్వం పోలీసులు, రజాకార్లు, 500 మిలటరీలను మరలా పంపింది. అక్కడ దళాలకు పోలీసులు, రజాకార్లు, మిలటరీలకు మధ్య భీకరపోరు జరిగింది. ఈ పోరాటంలో ప్రజలు, రజాకార్లు, పోలీసులు అనేక మంది ప్రాణాలొడ్డారు.

స్వచ్ఛత పరిశీలన, కుతూహలం, తెలుసుకోవాలన్న జిజ్ఞాస ధోరణి కలిగిన కల్లాకపటం ఎరుగని ఓ బాలుడి దృక్కోణం నుంచి చిత్రించబడింది. తెలంగాణా 'కాలరేఖలు' నవల. నైజాం పరిపాలనా తీరు, రజాకార్ల ఆగడాలు, ప్రజల ఇక్కట్లు, మొదలైన అంశాలను పూర్తిగా తాదాత్మ్యం చెంది రచించారు. ఇందులో వెట్టిచాకిరి, లెవీ వసూళ్లు, హిందూ ముస్లిం వైషమ్యాలు, ప్రజల మధ్య మిత్రత్వాలు ఇన్నిటి మధ్య సంక్షుభిత తెలంగాణా చరిత్రకు సాహిత్యరూపంగా ఈ నవల సాగింది.

■

అభ్యుదయ దర్శక తిలకుడు!

తెలకపల్లి రవి

ఇందిరా గాంధీపై అసంతృప్తి ప్రజ్వరిల్లుతూ ప్రజాఉద్యమాలు రగులకొంటున్న తరుణంలో తిలక్ భూమికోసం స్ఫూర్తి దాయకంగా తీశారు. ఈ చిత్రం టైటిల్స్‌లోనే భూమికోసం భుక్తి కోసం సాగే రైతుల పోరాటం అన్న శ్రీశ్రీ పాటతో గతంలో సాగిన పోరాటాల వివరణ జతచేశారు. తిలక్ సోదరుడు రామనర్సింహరావు నగ్జలైట్ ఉద్యమంలో చనిపోయారు. ఆయనకు అంకితమిచ్చిన ఈ చిత్రంలోనూ ఆ ఛాయలు చాలా వుంటాయి. అయితే చివరకు కాంగ్రెస్ సిపిఐల ఉమ్మడి ర్యాలీతో చిత్రం ముగుస్తుంది! ఇందులో గుమ్మడి ధరించిన పాత్ర సుబ్బారావు పాణిగ్రాహి నమూనాలో వుండగా దానికి శ్రీశ్రీ రాసిన ఎవరో వస్తారని ఏదో చేస్తారని అన్న పాట ఘంటసాల గానంతో ఒక క్లాసిక్‌గా నిలిచిపోయింది.

తెలుగు సినిమా దర్శక నిర్మాతలలో కొల్లిపర బాలగంగాధర తిలక్‌ది ఒక ప్రత్యేకమైన బాణీ. మూర్తీభవించిన అభ్యుదయ వాది, సహృదయ మిత్రుడూ, నిరంతర క్రియాశీల కళాకారుడు ఆయన. స్వయానా స్వాతంత్ర యోధుడు, సామ్యవాద భావుకుడు. ఆయన మరణంతో తెలుగు తెర అనేకానేక సాహసాలు చేసిన ఒక ప్రజా కళా ప్రయోక్తను కోల్పోయింది.

1926లో సంక్రాంతి పండుగ నాడు పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా దెందులూరులో సంపన్న రైతు కుటుంబంలో తిలక్ పుట్టారు. తండ్రి వెంకటాద్రి స్వాతంత్ర యోధుడుగా జన ప్రియుడైన పెద్ద మనిషి. బడి చదువుల నాటినుంచే తిలక్‌కు కూడా స్వాతంత్ర పోరాట చైతన్యం పట్టుపడింది. 1942లో క్విట్ ఇండియా ఉద్యమ సందర్భంగా రైలు పట్టాల తొలగింపు లాటి పనులు చేసి జైలుకెళ్లారు. రాజమండ్రి సెంట్రల్ జైలుకు వెళ్లాక ఆయనకు రకరకాల సామాజిక నేపథ్యాలను మరింత దగ్గరగా చూసే అవకాశం కలిగింది. మరణశిక్ష పడిన ఖైదీల కారాగారాల నుంచి వినిపించే రోదనలు

ఆయనను తల్లడిల్ల జేసేవట. ఇంకో వైపున ఆయన స్వగ్రామానికి చెందిన దళిత వర్గాల ఖైదీలు తిలక్ కుటుంబ గౌరవాన్ని బట్టి తమ చేసిన బీడీలు అమ్మి వచ్చిన డబ్బుతో ఆయనకు రొట్టెలు కొనిచ్చేవారట. ఆయన జైలులో వుండగానే ప్రభుత్వం ఆస్తిని కూడా జప్తు చేస్తానంటూ హడావుడి చేసింది

తిలక్ జైలు నుంచి వచ్చేసరికి చేతిలో చిల్లిగవ్వ లేక రాజమండ్రి నుంచి దెందులూరుకు కాలి నడకన వెళ్లాల్సి వచ్చింది. స్వగ్రామం చేరగానే ఉషా మెహతా స్వాతంత్ర ఉద్యమంలో భాగస్వామిగా పేపర్ డ్రిస్టిబ్యూషన్ బాయ్‌గా పోరాట స్ఫూర్తిని ప్రచారం చేసేందుకు కృషి సలిపారు. ముదిగొండ జగ్గన్న ప్రోత్సాహంతో ప్రజానాట్యమండలి వైపు ఆకర్షితులైనారు. నాటకాలు వేస్తూ డప్పు మోగిస్తూ గ్రామాల్లో సంచరించేవారు. కమ్యూనిస్టు రాజకీయాల వైపు ఆకర్షితులైనారు.

ఈ నేపథ్యంలోనే తన మేనమామ ప్రసిద్ధ దర్శక నిర్మాత ఎల్.వి.ప్రసాద్‌ను కలుసుకోవడం తిలక్ జీవితాన్ని మలుపు తిప్పింది. వాస్తవానికి బొంబాయిలో వుంటున్న ఎల్‌విప్రసాద్ ను కలుసుకోవడానికి తీసుకువెళ్తున్నప్పుడే తిలక్ విజయవాడలో ఆగిపోయారు. చండ్ర రాజేశ్వరరావును కలిసి డాంగేకు పరిచయం చేసన్తా లేఖ రాయించుకున్నారు. బొంబాయి చేరాక పీపుల్స్ థియేటర్‌లో చేరి బలరాజ్ సహానీ వంటివారితోనూ గొప్ప నర్తకులైన ఉదయ శంకర్ అమలలతోనూ బాగా సాన్నిహిత్యం పెంచుకున్నారు. ఎల్‌వి ప్రసాద్1945లో గృహ ప్రవేశం చిత్రం చేపట్టడంతో ఆయనతో కలసి మద్రాసు వచ్చారు. సినిమా

ఎడిటింగ్‌లో ఎం.వి.రాజన్ దగ్గర దర్శకత్వంలో మామయ్య దగ్గర శిక్షణ పొందారు.ఆ శిక్షణ ఫలితంగానే ఆయన ఉదయ శంకర్ 'కల్పన' అంతర్జాతీయ వెర్షన్‌ను ఎడిట్ చేశారు. నవయుగ వారు 1954లో జ్యోతి అనే చిత్రం తీస్తుండగా విభేదాలు పెరిగి శ్రీధర్ దాని దర్శకత్వ బాధ్యతల నుంచి తప్పుకున్నారు. అవసరార్థం తిలక్ ఆ దర్శకత్వ బాధ్యతలు స్వీకరించి కొన్ని మంచి సన్నివేశాలు రూపొందించారు.ఆ చిత్రం తోనే దర్శకుడుగా ఆయన పేరు కూడా తెరపై కనిపించింది.

అయితే తన భావాలకు తగినట్టు తీసుకునే ఉద్దేశంతో అనుపమ చిత్ర నిర్మాణ సంస్థను స్థాపించి ముద్దుబిడ్డ చిత్రం తీశారు. శరత్ బాబు నవల బిందుగారబ్బాయి ఆధారంగా తయారైన ఈ చిత్రంలో జమున జగ్గయ్య ప్రధాన పాత్రలు ధరించారు.తర్వాత కాలంలో తిలక్ సమస్యాత్మక ఇతివృత్తంతో ఎంఎల్ఎ చిత్రం తీశారు. ఇదేనండీ ఇదేనండీ భాగ్యనగరం, నమో నమో బాపూ మాకూ న్యాయ మార్గమే చూపు వంటి ఈ చిత్ర గీతాలు బాగా దాదాపు జాతీయ గీతాల్లా నిల్చిపోయాయి. ప్రసిద్ధ గాయని ఎస్.జానకి నీ ఆసాఅడియాస చేయి జారే మణిపూస పాటతో రంగప్రవేశం చేసింది ఈ చిత్రంలోనే.రంగ స్థల నటుడు రమణమూర్తి ఈ చిత్రంలోనే రెండో కథానాయకుడిగా పరిచయమైనారు. అత్తా కోడళ్ల సంబంధాలపై ఎక్కుపెట్టిన హాస్యంతో అత్తా ఒకింటి కోడలే చిత్రం 1958లో వచ్చింది. ఈ చిత్ర ప్రచారం కోసం కార్టూన్‌లకు వాడుకోవడం అప్పట్లో పెద్ద ప్రయోగం. ఈడూజోడు చిత్రం తర్వాత హిందీలో అశోక్ కుమార్‌తో తీశారు బాంబేటాకీస్ వారి ఝూలా ఆధారంగా 1965లో ఉయ్యాల జంపాల జగ్గయ్య కృష్ణకుమారిలతో తీశారు. ప్రసిద్ధమైన కొండగాలి తిరిగింది-గుండె వూసులాడింది అన్న ఆరుద్ర పాట ఈ చిత్రంలోదే. పెండ్యాల సంగీతంలో ఆరుద్ర రచన తిలక్ నిర్దేశకత్వంలో ఇలాటి ఆణిముత్యాలెన్నో వున్నాయి. 1968లో పేదలకూ ధనికులకూ మధ్య అంతరం ఇతివృత్తంగా పంతాలు పట్టింపుల చిత్రానికి కేవలం దర్శకత్వ బాధ్యతలు మాత్రమే నిర్వహించారు. చిట్టి తమ్ముడు కూడా ఈ కోవలోదే. హిందీలోనూ చోటీ బహు, కంగన్ చిత్రాలకు దర్శకత్వం నిర్వహించి మెప్పు పొందారు.

1974లో దేశంలో ఇందిరా గాంధీపై అసంతృప్తి ప్రజ్వరిల్లుతూ ప్రజాఉద్యమాలు రగులుకొంటున్న తరుణంలో తిలక్ భూమికోసం స్ఫూర్తి దాయకంగా తీశారు.ఈ చిత్రం టైటిల్స్‌లోనే భూమికోసం భుక్తి కోసం సాగే రైతుల పోరాటం అన్న శ్రీశ్రీ పాటతో గతంలో సాగిన పోరాటాల వివరణ జతచేశారు. తిలక్ సోదరుడు రామనర్సింహరావు నక్సలైట్ ఉద్యమంలో చనిపోయారు. ఆయనకు అంకితమిచ్చిన ఈ చిత్రంలోనూ ఆ ఛాయలు చాలా వుంటాయి. అయితే చివరకు కాంగ్రెస్ సిపిఐల ఉమ్మడి ర్యాలీతో చిత్రం ముగుస్తుంది! ఇందులో గుమ్మడి ధరించిన పాత్ర సుబ్బారావు పాణిగ్రాహి నమూనాలో వుండగా దానికి శ్రీశ్రీ రాసిన ఎవరో వస్తారని ఏదో చేస్తారని అన్న పాట ఘంటసాల గానంతో ఒక క్లాసిక్‌గా నిలిచిపోయింది. అలాగే సుంకర చిత్ర రచనతో పాటు పల్లెటూరి పేదరైతా ఆయన పాటను కూడా వాడుకున్నారు. అశోక్ కుమార్ తెలుగులో నటించడం ఒక విశేషమైతే హాస్య ప్రధానమైన నటుడు చలం విప్లవ వీరుడుగా కనిపించడం మరో ప్రత్యేకత. ఎమర్జన్సీ కాలంలో తిలక్ కొల్లేటికాపురం విడుదలైంది. కొల్లేటి ప్రకృతి రమణీయతకు ప్రజల సమస్యలు జోడించిన ఈ చిత్రం కూడా ఒక ప్రయోగమే. ఆయన ఆఖరుగా గోపీచంద్ కథతో ధర్మవడ్డీ చిత్రం తీశారు గాని కాలానుగుణ్యత, కథలో గజిబిజి వల్ల పెద్దగా ఆకట్టుకోలేకపోయింది

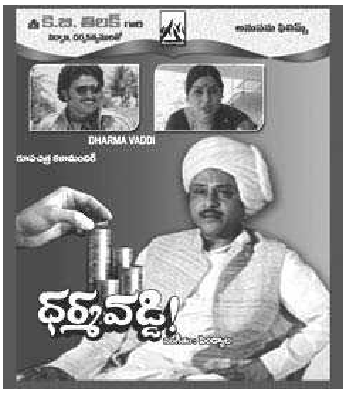

చిత్రాల సంగతి అటుంచితే తిలక్ క్రియాశీలత మరింత గొప్పది. ఆయన సామాజిక నిబద్ధతతో ప్రజాజీవితంలోనూ పాల్గొంటూ వచ్చారు. మత సామరస్యం, జాతీయ సమైక్యత వంటి విషయాలతో పాటు భారత చైనా స్నేహసంబంధాల పెంపుదల కోసం కూడా విశేషమైన కృషి చేశారు. వామపక్ష భావాలకు చేరువగా వుండటమే గాక చిత్ర పరిశ్రమలోనూ సాంకేతిక నిపుణులను ఇతరులను కార్మికులను సంఘటితపర్చి వారి సమస్యలు పరిష్కరించేందుకు కృషి చేసేవారు. మద్య వ్యతిరేక ఉద్యమం, తెలుగు భాషా పరిరక్షణ వంటి కార్యక్రమాల్లో ముందు నిలిచారు. శ్రీశ్రీకి బాగా సన్నిహితులుగా వున్నవారిలో ఆయనొకరు. కమ్యూనిస్టు అభిమానిగా వుండటమే కాక తీసిన చిత్రాల్లోనూ వ్యక్తిగత కృషిలోనూ ఆ ఆశయాలకు నిబద్ధుడైనందునే తిలక్ పరిశ్రమలోనూ సమాజంలోనూ రాజకీయ వర్గాలలోనూ గౌరవం పొందారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం బిఎన్‌రెడ్డి పేరిట ప్రవేశపెట్టిన అవార్డును తొలిసారి ఆయనకే ఇచ్చి గౌరవించింది. జయప్రద వంటి నాయికనూ జానకి వంటి గాయనిని మాత్రమే గాక ఎందరో అభ్యుదయ కళాకారులను కవులు రచయితలనూ ఆయన తెలుగు తెరకు పరిచయం చేశారు. అవకాశాలు కల్పించి ప్రోత్సహించారు. ఎనిమిది పదులు పైబడిన వయస్సులోనూ తిలక్ ఉత్సాహంగా పట్టుదలగా అనేక రకాల కార్యక్రమాలకు హాజరవుతుండే తిలక్‌కు ఎనభై ఏళ్ల పైనే వున్నాయని చాలామందికి తెలియదు. ఆయన చిత్రాల ఉత్తేజం కూడా అలాగే పదిలంగా నిలిచి వుంటుంది. ■

కొత్త పుస్తకాలు

విలోకనం

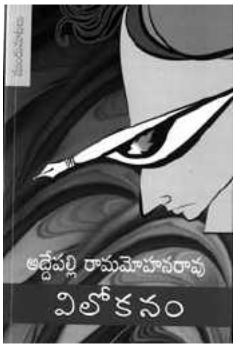

డా॥ అద్దేపల్లి రామమోహనరావు

పేజీలు: 188; వెల: 150/-

లభ్యత: ప్రజాశక్తి, విశాలాంధ్ర, నవోదయ.

అద్దేపల్లి ముందు మాటలు విశ్లేషణ పూర్వక మైనవే గాని పొగడ్తలు, ఇతరాంశాలూ ఉండవు. కొత్తగా రాస్తున్న వారికి ఆయన అందించే ప్రోత్సాహం ఇంతింతని కాదు. కొత్తదనం ఎక్కడ ఉన్నా గుర్తిస్తాడు. పీఠికలు రాసి, దూరభారాలను, వ్యయ ప్రయాసలను సైతం లెక్క చెయ్యకుండా ఆవిష్కరణసభలకు వెళ్తాడు. కొత్త రచయితల్ని ప్రోత్సహించే ఆయనలోని ఈ ఔదార్యం, సహృదయత ఎంతోమందికి సంజీవనిలా పనిచేశాయనటంలో ఏ మాత్రం అతిశయోక్తి లేదు.

- తాళ్ళపల్లి మురళీధరగౌడు

దళిత మహాకావ్యం

ఆత్మగౌరవ స్వరం

డా॥ కత్తి పద్మారావు

పేజీలు: 388; వెల: 150/-

లభ్యత: 9849741695

ఒక కవి ప్రజా జీవితంతో మమేకం చెందుతున్నాడనడానికి విస్తరిస్తున్న అతని వస్తు ప్రపంచమే ప్రబల ఉదాహరణ. కత్తి పద్మారావు దళిత బహుజనులకు తన గొంతును ఇచ్చినప్పటికీ ప్రపంచ రాజకీయ పరిణామాల, ముఖ్యంగా ప్రపంచీకరణ వల్ల దళిత బహుజనులు, స్త్రీలు నష్టపోతున్న వైనాన్ని ఆయన తన కవిత్వపు దేగకన్నులతో సునిశితంగా గమనిస్తూనే ఉన్నాడు.

- ప్రొ. డాక్టర్ శిఖామణి

ముంగిట ముత్యాలు

(తెలుగు బాల వెలుగు కిరణాలు)

శ్రీమతి భమిడిపాటి బాలాత్రిపుర సుందరి

పేజీలు: 104; వెల: 100/-

లభ్యత: 9440174797

ఈ పుస్తకంలో తెలుగ భాషాప్రాభవ ప్రాశస్త్యాన్ని ఒక వినూత్నమైన భావగేయకావ్యంగా ఆవిష్కరించారు. శిశువుగా, చిన్నపిల్లగా ఒక పాప తన కథ తాను చరణాలు చరణాలుగా చెప్పుకొచ్చింది. తద్వారా బాల్యంలోని వివిధ దశల్ని, ఆయా దశల్లో జరిగే సంఘటనలతో అనుసంధానించి తెలుగుదనాన్ని రచయిత్రి రంగరించారు.

- విహారి

కెఎల్వీ కథలు

డా॥ కె. ఎల్.వి. ప్రసాద్

పేజీలు: 216; వెల: 120/-

లభ్యత: 9866252002.

డా॥ ప్రసాద్‌గారు వైద్యులుగా వివిధ ప్రాంతాల్లో పనిచేశారు. అక్కడి ప్రజలతో మమేకమయ్యారు. మధ్య తరగతి ప్రజల జీవితాలని క్షుణ్ణంగా అర్థం చేసుకోవడంలో, అంచనా వేయడంతో కథా ప్రక్రియే సరియైన వాహికని నమ్మారు. పైగా తానూ మధ్యతరగతి జీవితం నుండి వచ్చిన వాడే కనుక ఆ జీవిత వాస్తవికతను తన కథల్లో ప్రతిబింబింపచేశాడు.

- ప్రొ. బి. అయిలయ్య

తెలుగుభాష, సంస్కృతీ చైతన్యయాత్రలు

డా॥ వెన్నా వల్లభరావు,

డా॥గుమ్మా సాంబశివరావు

పేజీలు: 223, వెల: రూ.100/-

లభ్యత : 9849067343

భాష కూడ ఒక నది, ఒక మొక్క ఒక ప్రాణి. అది నిత్యం ఏళ్లను, సెలయేళ్లను తనతో కలుపుకు పోవాలి. ఎప్పటికప్పుడు కొత్త రెమ్మలు వేయాలి. కొత్త చిగుళ్లు తొడగాలి. తరచు కొత్త రక్తం దాని నాళాలలో ప్రవహించాలి. కొత్త కండ దాని శరీరానికి పట్టాలి. లేకపోతే, అది క్రమంగా శుష్కిస్తుంది, నీరసిస్తుంది, నశిస్తుంది.

- మండలి బుద్ధప్రసాద్

కొంచెం నిప్పు - కొంచెం నీరు

నేటి సాహిత్య రంగం (వ్యాసాలు)

పి. లక్ష్మణరావు

పేజీలు: 72; వెల: 15/-

లభ్యత: 9441215989

సాహిత్య రంగం ఎంతో విశాలమైనది. ఆ రంగాన్ని ప్రవృత్తిగా ఎన్నుకోవడం పూర్వజన్మ సుకృతంగా భావిస్తారు. అందరిలా కాకుండా ప్రతి విషయాన్ని ఒక ప్రత్యేక దృక్కోణంలో చూడటం, సమాజాన్ని నిశితంగా పరిశీలించడం, అనుభవాల్ని, వాస్తవాల్ని అధ్యయనం చేయడం, వాటిని సమాజ ప్రయోజనం కోసం అభివ్యక్తీకరించడం సాహితీపరుల లక్ష్యం.

- రచయిత

కొత్త పుస్తకాలు

మారుతున్న విలువలు సమకాలీన సాహిత్యం

నిఖిలేశ్వర్

పేజీలు: 160; వెల: 75/-

ప్రతులకు: 0866-6460633

కవి నిబద్ధతపై నిఖిలేశ్వర్‌కి విశ్వాసం. రచయితపై నిర్బంధం అతనికి అంగీకారం కాదు. ప్రపంచవ్యాప్తంగా పాలకులు ఎక్కడా తమను ప్రశ్నించే రచయితలను క్షమించలేదు. నిర్బంధించకుండా ఉండలేదు. అయినా రచయితలు ఆ నిర్బంధాలను భరించి, ఎదిరించి తమ గళాలను నిత్యనూతనంగా, పురోగమనకారకంగా నిలుపుకున్నారు.

- డాక్టర్ డి. చంద్రశేఖర్ రెడ్డి

వర్షించని మేఘాలు(కథలు)

జి.సి. జీవి

పేజీలు: 248; వెల: 100/-

ప్రతులకు: 9500188343

జి.వి.గారు మద్రాసు వాసి గనక ఆయనకు సినిమా వాళ్ళతో ప్రత్యక్ష సంబంధాలున్నాయి గనక ఇందులో సినిమారంగం గురించిన కథలు కూడా ఉన్నాయి. సినిమా ప్రభావం లోతుగా ఉంటే సినిమాటిక్‌గా ఉంటాయని కూడా మనకు తెలుసు(ఉదా: నలుగురితో ఆమె, బి.కె.ఈశ్వర్‌తో చేసిన సంయుక్త రచన 'తెర' మరికొన్ని). కథను అనూహ్యమైన మలుపులు తిప్పడం జి.వి. గారి ప్రత్యేకత. చదవటం ప్రారంభిస్తే 'బంధీలైన పావురాల్లా' చివరి పేజీదాకా వదలం.

- ముక్తవరపు పార్థసారథి

గోడలు (కథలు)

శ్రీపాద స్వాతి

పేజీలు: 171 ; వెల: 100/-

ప్రతులకు: swatee53@gmail.com

ఈ కథలన్నీ సరళంగా, సహజంగా, వైవిధ్యభరితంగా ఉన్నాయి. మానవత్వం ఉంది. మానవసంబంధాలున్నాయి. సమాజముంది. సమాజంలో దృష్టికోణం ఉంది. సమాజానికి అతీతమైన విషయాలు, చాలా సున్నితమైన విషయాలు, నిర్వచనానికి అందని విషయాలు కూడా ఈ కథల్లో చోటుచేసుకున్నాయి. 'తీరిన బెంగ' వంటి కొత్త విషయాలను సమాజంలో ఎక్కువగా చర్చించని, కథకులు అంతగా పట్టించుకోని సమస్యలను స్వాతిగారి కథల్లో చూస్తాం.

- డాక్టర్ జె. భాగ్యలక్ష్మి

అష్టాదశ కథానికలు

కొలనుపాక మురళీధర రావు

పేజీలు: 134 ; వెల: 60/-

ప్రతులకు: 9247159203

ఈ కథాసంపుటిలో కథల మధ్య కొంత సంబంధం, కొనసాగింపు ఉన్నట్టు కనపడుతుంది. ఒక జీవితానికీ మరో జీవితానికీ, ఒక వృత్తికీ మరో వృత్తికీ మధ్య తేడాలున్ననూ పోలిక మాత్రం ఒకటే. అది బతకడానికి ఒక్కపూటైనా తినడానికి మనిషి పడే కష్టంలో మార్పు లేదనే విషాదం. అక్కడక్కడా కొన్ని కథలు ఆశని ఉత్సాహాన్ని నింపినా మొత్తం మీద ప్రపంచీకరణలో మృగ్యమవుతున్న పల్లెజీవితాలని ఈ రచయిత జల్లెడ పట్టాడు.

- నండూరి రాజగోపాల్

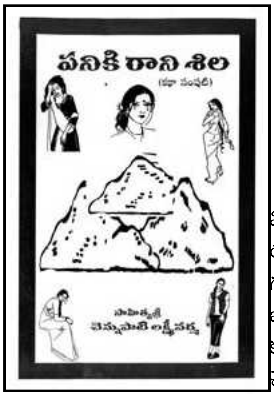

పనికిరాని శిల

చెన్నుపాటి లక్ష్మీవర్మ

పేజీలు: 70 ; వెల: 50/-

ప్రతులకు: 040-27533177

ఆధునిక కథారచనా విధానంలో నేటి కథలు, కథానికలుగా రూపొందాయి. వాటి విశ్లేషణ గమనించదగింది. రచయిత్రి కథలన్నీ భావగర్భితాలు. హృదయాన్ని కదిలిస్తాయి. చాలా కాలం జ్ఞాపకం చేసుకునేలా ఉంటాయి. మహిళా జీవితాలలో మర్మాలు మనకు గోచరిస్తాయి. ఈ కథలు మహిళాలోకంలోనే గాక, సర్వత్రా ఆదరణీయం కాగలవని నా ఆశ.

- డాక్టర్ పోతుకూచి సాంబశివరావు

ఓరుగల్లు-వీరగల్లు

కరణం బాలసుబ్రహ్మణ్యం పిళ్ళై

పేజీలు: 56 ; వెల: 40/-

ప్రతులకు: 08571-220833

అంతర్బహిశ్చ తత్సర్వం అన్నట్టు పౌరుషం రూపుకొన్న రుద్రమ్మను కాకతీయ యశస్విని అనడం కన్నా, యశస్వి అనడంలోనే ఔచిత్యం ఉన్నదని సమర్థనీయంగానే భావించి వీరు ఇలా ప్రయోగించారనిపిస్తుంది. త్వరగా తెమిల్చేశారే అనిపించినా పట్టుకు నడిపించారే అని కూడా అనిపించే కావ్యం.

- డాక్టర్ బేతవోలు రామబ్రహ్మం

కవిత

రిక్షావాలా

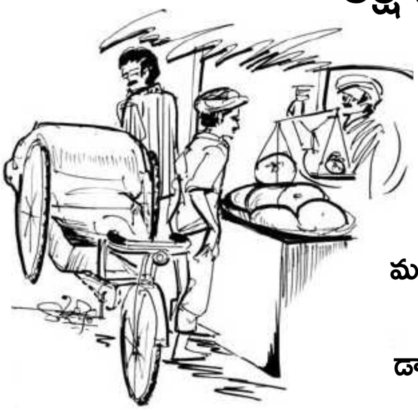

హిందీ మూలం
మదన్ కేసరి (న్యూఢిల్లీ)
అనువాదం
డా. వెన్నా వల్లభరావు

ఖటఖటమంటూ తొక్కుకుంటూ వచ్చిన రిక్షా
రోడ్డుపక్కన నిలిపి
నిలుచున్నాడు రిక్షావాలా మౌనంగా నా వెనక
నేను పుచ్చకాయలమ్మేవాని పాకనీడలో ఉన్నాను
అతనేమో బయటే నిలబడ్డాడు
జూన్ నెల మిటమిటలాడే ఎండ అతని నెత్తిన కురుస్తుంది
అతను పుచ్చకాయలమ్మేవాడు తీరిక కోసం
ఎదురుచూస్తున్నాడేమోననిపించింది నాకు
నేనతన్ని చూసినప్పుడు
అతను తదేకంగా చూస్తున్నాడు మంచి పుచ్చకాయవంక
నా వంతు వచ్చింది, అతనలా నిలబడే ఉన్నాడు
నిలబడి చూస్తున్నాడు పుచ్చకాయలవంక
ఒక్కొక్క కాయను తిరగా-బోర్లావేసి చూస్తున్నాయతని చూపులు

బహుశా అతనిక్కూడా ఒక పాప ఉండుంటుంది
రిక్షావేసుకుని అతను బయటకు వచ్చేటప్పుడు
చెప్పుకుంటుంది-'నాన్నా!ఇంటికొచ్చేటప్పుడు
నా కోసం పుచ్చకాయ తీసుకురా తప్పకుండా
మర్చిపోయావంటే నీ జత పచ్చే !'

రోజంతా రోడ్లమీద రిక్షా తొక్కుతూ, బ్రేకులు వేస్తూ
బస్సు, ట్రక్కు, ఆటోల మధ్య ఆగుతూ-నడుపుతూ
పాప చెప్పిన విషయం గుర్తొచ్చినప్పుడల్లా
ట్రాఫిక్ శబ్దాలన్నీ కుమార్తె నవ్వులుగానే మారుంటాయి
ఆలోచిస్తూ ఉండుంటాడతను- ప్రయాణీకుల్ని దించి
ఖాళీగా ఉన్న సమయంలో అన్నానికి ఇంటికి వెళ్లగానే
పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చిన కుమార్తెతో అంటాను-
'నాకు కమ్మని ముద్దివ్వు, నీకు తియ్యని పుచ్చకాయిస్తాను!'

నిలబడ్డవాడు నిలబడ్డట్టే ఉండి చూస్తున్నాడు
ఏదో ఆలోచిస్తున్నాడు
నేనెళ్లిపోతే బేరమాడతాడేమో
లేకపోతే ఎవరైనా చూసి వదిలేసిన
పగిలిన పుచ్చకాయను చౌకగా కొనుక్కుంటాడేమో...

ఇంతలో కార్లోనుంచి దిగారొకమ్మాయి, అబ్బాయి
పరస్పరం ఇంగ్లీష్‌లో మాట్లాడుకుంటూ దగ్గరకొచ్చారు
'పుచ్చకాయలు తియ్యగా ఉన్నాయా?
మూడో-నాలుగో మంచివి ఏరు!' అన్నారు
నిముషాల్లో కొనుక్కున్నారు మూడు పుచ్చకాయలు
పెద్దవి తాజావి
ఆ అమ్మాయి పర్సు తెరిచింది
ఐదు వందల నోట్ల మధ్య ఆమె వేళ్లు వెదకసాగాయి-
చిన్న నోటు
నిర్లక్ష్యంగా పడేసింది నూట పాతిక రూపాయలు
పుచ్చకాయలవాడు మోసుకెళ్లి పెట్టాడు కార్లో వెనక-
మూడు పెద్ద- పెద్ద పుచ్చకాయలు

రిక్షావాలా ఇంకా అక్కడే నిలబడున్నాడు నా వెనక
తూకం వేసుకుంటున్నాడు ఒక్కొక్క పుచ్చకాయను
తనను కూడా తాను తూకం వేసుకుంటున్నాడు
త్రాసులో ప్రతిసారీ పుచ్చకాయే బరువుగా తూగుతుంది!

హైకూలు

- రఘుశ్రీ

సాయంత్రానికి
పోలింగు ముగిసింది
కోమాలో ఓటు

నిలువుటద్దం
పకపకా నవ్వింది
నా నవ్వు చూసి

కవలలకి
అడ్డుగోడై నిల్చింది
నిలువుటద్దం

పొగత్రాగటం
చట్టరీత్యా నేరమే
పొగపెట్టకు

నగరం రోడ్లు
కుబుసం విడిచిన
సరీసృపాలు

ఇన్‌కంటాక్స్
కట్టినా కట్టకున్నా
మీకదే 'ఫైన్'

అక్షరాలకి
తీపి తెలుగు నద్దా
భాష అమృతం

నాటక రంగాన్ని పరిరక్షించుకోవాలి

తెలుగునాటక రంగంలో విశేష కృషి చేసిన తంగిరాల వెంకటశివరామ కృష్ణప్రసాద్ పేరిట ప్రతి యేటా ఇస్తున్న తంగిరాల స్మారక 11వ అవార్డ్‌ను ప్రముఖ ప్రజాకళాకారుడు, రచయిత కందిమళ్ల ప్రతాపరెడ్డికి తంగిరాల జయంతి అక్టోబర్ 2 న సాయంత్రం సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్రంలో జరిగిన కార్యక్రమంలో ప్రదానం చేసారు. సాహితీ స్రవంతి, తంగిరాల మెమోరియల్ ట్రస్ట్ సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో ఈ సభను నిర్వహించారు.

నాటక రంగమే జీవితంగా జీవించిన తంగిరాల పేరిట అవార్డు గత పదేళ్ళగా ప్రముఖులకు ప్రదానం చేయడం అభినందనీయమని... ప్రజానాట్యమండలి ద్వారా కళారూపాల ప్రదర్శనలు.. తెలంగాణా రైతాంగ సాయుధ పోరాటంలో బాలసంఘంలో పనిచేసిన కందిమళ్లను ప్రశంసిస్తూ తెలకపల్లి రవి అధ్యక్షోపన్యాసం చేసారు. వినిమయ మార్కెట్ సంస్కృతి, ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో కళాకారులంతా ఐక్యమై ప్రపంచీకరణ పీడనను వ్యతిరేకించాలని, రష్యన్ నాటకకర్త స్టానిస్లవ్‌స్కీ సూత్రీకరణలు చేసినట్లుగా కళాకారుడు ప్రజలతో సన్నిహిత సంబంధం ఏర్పరచుకొని వారి నుంచి ఆవేశం, ఆలోచన పొందాలనే సత్యాన్ని మనవాళ్ళు గ్రహించాలని ఆయన అన్నారు. జనచైతన్యానికి గురజాడ "కన్యాశుల్కం" రాశారని, ఆ వారసత్వం కొనసాగించే కళాకారుడు కందిమళ్ల ప్రతాపరెడ్డి గారికి అవార్డు ఇవ్వడం సముచితం అన్నారు. సభా ప్రారంభంకులు డాక్టర్ పోతుకూచి సాంబశివరావు మాట్లాడుతూ బెంగాల్ నాటకరంగాన్ని దగ్గరగా అధ్యయనం చేసానని, ఉత్పల్‌దత్ ప్రదర్శించిన "లెనిన్" నాటకం తనకు ఉత్తేజం కలిగించిందని అన్నారు. అవార్డు స్వీకర్త, ప్రధాన ప్రసంగం చేసిన కందిమళ్ళ ప్రతాపరెడ్డి మాట్లాడుతూ కళ కళకోసం కాదు కళ ప్రజల కోసం అనే నినాదం ఆ రోజుల్లో ధ్వనించిందన్నారు. కృష్ణాజిల్లా కపిలేశ్వరపురంలో ఆదర్శ కమ్యూనిస్టులు.. కళాకారులు పుట్టారని, తాతినేని ప్రకాశరావు, చలపతిరావులాంటి వారు ప్రజానాట్యమండలితో మమేకమైన తీరు... ఆ గ్రామ వాసి 'తంగిరాల' కావడం వారి అవార్డు తనకు ఇవ్వడం చాలా ఆనందంగా వుందని అన్నారు. తెలంగాణా ఉద్యమంలో ప్రజాకళారూపాలు.. నాటకాలు.. ప్రదర్శనలు.. తన అనుభవాల దొంతరలు.. ఇప్టా (ఇండియన్ పీపుల్స్ థియేటర్స్) ప్రజా పోరాటాలకు బాసటగా ప్రజానాట్యమండలిలో కృషి లిఖిత రూపంలో రాసి జనరంజకంగా కందిమళ్ల ప్రసంగించారు. కళాకారులకు విలువలుండాలని ఆశయాలు.. అంకితభావం అవసరం అని రిటైర్డ్ జాయింట్ లేబరు కమీషనర్ ఎస్. ప్రసాదరావు అన్నారు. ఏటేట రంగస్థల పురస్కారం తండ్రి పేరుతో ఇచ్చే తంగిరాల ట్రస్టు వ్యవస్థాపకులు తంగిరాల చక్రవర్తిని అభినందించారు. అనంతరం సాహితీ స్రవంతి నగర అధ్యక్షులు కవి, హిమజ్వాల ప్రసంగిస్తూ "విలువల కోసం" తంగిరాల కృషి చేశారన్నారు.

స్వాగతోపన్యాసంలో తంగిరాల చక్రవర్తి మాట్లాడుతూ పద్మభూషణ్ డా॥ బోయిభీమన్న, డా॥ బాలాంత్రపు రజనీకాంతరావు, డా॥ చాట్ల శ్రీరాములు, కళా ప్రపూర్ణ డా॥ మిక్కిలినేని రాధాకృష్ణమూర్తి, డా॥ పోతుకూచి సాంబశివరావు, జానపద కళాబ్రహ్మ కర్నాటి లక్ష్మినర్సయ్య, హంస అవార్డు గ్రహీత ఆచంట వెంకటరత్నం నాయుడు, బుర్రా సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి, గండవరం సుబ్బరామిరెడ్డి, టి.ఆర్, అడబాల దుగ్గిరాల సోమేశ్వరరావు, బి. భానుప్రకాష్, జి. జైరాజ్, కవిపురపు కామేశ్వరరావు లాంటి పెద్దలకు తంగిరాల స్మారక పురస్కారాలు ప్రదానం చేసామన్నారు. శ్రీ కృష్ణ దేవరాయాంధ్ర భాషా నిలయంలో "తంగిరాల ఛాయచిత్రం" పెట్టించామని, పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం గ్రాంట్‌తో "తంగిరాల జీవిత చరిత్ర" గ్రంథాన్ని ప్రచురించామని తెలిపారు. సాహితీ స్రవంతి రాష్ట్ర కార్యదర్శి వొరప్రసాద్ వందన సమర్పణతో అవార్డు సభ ముగిసింది.

సభకు ముందు తర్వాత, వూసల రజనీగంగాధర్ నిర్వహణలో కవి సమ్మేళనం జరిగింది. ఈ కవి సమ్మేళనంలో ఆచార్యనరేంద్ర ఆలువాల సురేష్, భాస్కర్‌దేవ్, దుర్గాప్రసన్న, లలిత, ఆళహరి హనుమంతరావు, కె. రాధాకృష్ణ, సైదులు, గజవెల్లి దశరథరామయ్య, సాయికుమార్, పొత్తూరి సుబ్బారావు తదితరులు పాల్గొన్నారు. సాహితీ స్రవంతి రాష్ట్ర కమిటీ సభ్యులు జి. యాదగిరి రావు, అరసం రాష్ట్ర నాయకులు ఎస్.వి. సత్యనారాయణ, ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్ సహసంపాదకులు జి. విజయరావు, హైకోర్టు ప్రఖ్యాత న్యాయవాది భాస్కర్‌దేవ్ పలువురు సాహితీ స్రవంతీ సభ్యులు, ప్రజానాట్య మండలి గాయకులు, కవులు, "తంగిరాల" కుటుంబ సభ్యులు పాల్గొన్నారు. సభా ప్రారంభంలో తంగిరాల కుమార్తె వాణి, కోడలు ప్రసన్నలు పూలమాలవేసి 'తంగిరాల' చిత్రపటానికి నివాళులర్పించారు.

■

నివేదిక

సాహిత్య 'మెరుగు'

విజయనగరంలోని గురజాడ వారి స్వగృహంలో సాహితీ ప్రవంతి ఆధ్వర్యంలో సెప్టెంబర్ 16, అక్టోబర్ 1, అక్టోబర్ 15 తేదీలలో మెరుగు సమావేశాలు జరిగాయి.

సాహితీప్రవంతి కన్వీనర్ చీకటి దివాకర్ సెప్టెంబర్ 16 నాటి సమావేశంలో మాట్లాడుతూ మెరుగు కార్యక్రమంలో అందరూ పాల్గొనాలని, వారి అభిరుచి మేరకు వివిధ సాహిత్య ప్రక్రియలను స్పృశించవచ్చునని తెలిపారు.డాక్టర్ రామసూరి మాట్లాడుతూ గత సమావేశపు కవితలను విశ్లేషించారు. సూక్ష్మ వాక్య నిర్మాణం చేయాలని సూచించారు. కవి వక్త అని వినేవాడు శ్రోత అని, ఆ శ్రోతలను కవే సమకూర్చుకోవాలన్నారు. పాయల మురళీకృష్ణ "వెనుదిరిగిన పాట" అనే కవితలో మన రూట్స్‌ని ప్రతిబింబించాడని మెచ్చుకొన్నారు. స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తరువాత సమాజం ఎట్లా ఉందో, బాల్యం ఎట్లా మసకబారుతుందో బాలకృష్ణ కవితలో చక్కగా తెలియజేసారన్నారు. బాల సుధాకర్ 'ఆకులు' కవితలో యతి, ప్రాసలతో చక్కగా వ్రాసారన్నారు. చెళ్ళపిళ్ళ శ్యామల "ఎండమావి" అనే కవితలో వర్షపు జల్లులతో/ కరిగిన మట్టి వాసన కోసం/ నా ముక్కుపుటాలు ఎగిరెగిరి పడుతున్నాయ్/ నల్ల త్రాచు లాంటి తారురోడ్డు ఎదురొచ్చి నా ముక్కుకు కళ్ళెం వేసింది' అంటూ సాంస్కృతిక కాలుష్యం గురించి చక్కటి కవితను చదివారు. మొయిద శ్రీనివాస్ 'మట్టిపిడికిలి నాజాతి కంచంలో వెన్నెలపువ్వై విచ్చుకోవడానికి/ నువ్వు మట్టిలో చెమట చుక్కై... రాలతావు/ అన్నదాతవంటూ నీ వెన్ను విరిచేసినా/ నాగలి ఆసరాతో వానపాములా సాగుతావు' అంటూ రైతు యొక్క శ్రమని, సర్కారు యొక్క మోసాన్ని తెలియజేసి, "మట్టిపిడికిలి"తో మట్టుపెట్టాలన్నారు. మైలు కొక్కరాయి అనే కవితలో బులుసు సరోజాదేవి 'మైలుకొక్కరాయిగా వసంతాన్ని లెక్కిస్తే/ పట్టు పోగులి కూర్పుతో మెత్తనైన అమ్మబడి' అంటూ ఆశావాహ దృక్పథాన్ని వెలువరించాయి. రెడ్డి రామకృష్ణగారు తన చీలపాటలు కవితలో "చీల" యొక్క ఉపయోగాలు శక్తివంతంగా కవిత్వీకరించారు. సింహాచలం, శ్రీను, హైమవతి, శ్రేయ, చంద్రిక పాటలతో సభికులలో ఉత్తేజం తీసుకువచ్చారు. మానాపురం, సుజాత, నాగార్జున, హృషీవేదం, మౌళి మొదలైనవారు తమ కవితలను చదివి వినిపించారు. బాలసుధాకర్ మౌళి, చేగువేరా పై ప్రసంగించారు.

అక్టోబర్ 15 సమావేశంలో ఎప్పటిలానే మెరుగు తన సాహితీ సంస్పర్శ చేసుకొంది. సాహితీ ప్రవంతి జిల్లా కన్వీనర్ చీకటి దివాకర్ మెరుగుదలకి కావలసిన 'వస్తువు'ని ఎంపిక చేసుకోవడానికి గల విస్తృత అవకాశాన్ని సభాసదులకు సూచించారు. చాగంటి తులసిగారు మెడికో శ్యాంకథల పుస్తకాన్ని పరిచయం చేసి, స్వీయకవితను చదివారు. ప్రముఖ వయోలిన్ విద్వాంసులు ద్వారం దుర్గాప్రసాద్ గారు చిలీ గని కార్మికుల పరిస్థితిని అద్దం పట్టేట్టుగా వుండే పాబ్లో నెరుడా పద్యపాదాలు పేర్కొన్నారు. యు.ఎ.నరసింహమూర్తిగారు మాట్లాడుతూ కవితలన్ని చదివినపుడు బాగుంటున్నాయనీ తరువాత మరచిపోతున్నామనీ కవిత్వం మళ్ళీమళ్ళీ గుర్తుకురావాలనీ, వెంటాడేదిగా ఉండాలనీ కవిత్వమంటే ఉన్నతీకరింపబడిన సంగీతం అన్నారు. దుర్గాప్రసాద్‌గారు పాటతనం కవిత్వాన్ని మరుగుపరుస్తుందేమో పరిశీలించవలసి ఉందని అన్నారు. కృష్ణారావుగారు పత్రికల్లో వచ్చిన తెలుగు రుబాయీలను చదివి వినిపించారు. 'పినలగర్ర' కవి రెడ్డి రామకృష్ణ 'పల్లె పిలిచింది' అనే గేయాన్ని ఆలపించారు. ప్రముఖనటుడు ఈపు విజయ్‌కుమార్ నాటకంలోని ఇతివృత్తాన్ని వివరిస్తూ, సభాసదుల కోరిక మేరకు అభినయించారు. పౌరాణిక పాత్రధారి హృషీనేశయంగారు పద్యాన్ని ఆలపించారు. మొయిద శ్రీనివాసరావు "నేలరాలిన నాణెం" అనే కవితలో ఆ అమ్మాయిని చూస్తే / పగుళ్ళిచ్చిన గోడలోంచి పొడుచుకొస్తున్న మొక్క గుర్తుకొస్తుంది / మొక్కకు భూసారం / ఈమెకు జీవనసారం ఒకలా అందుతాయోమో అంటూ తన కవితను వినిపించారు. మానాపురం రాజాచంద్రశేఖర్ పాట చేసే ప్రయాణం అనే కవితలో 'బతుకు ఊపిరి తడారిపోతుంటే / పల్లె నీడలోంచి / జానపదుల గుండెచప్పుళ్ళ సాక్షిగా / పాటతో వలస వచ్చిన వాణ్ని' అనే కవితను వినిపించారు. తన దాకా వస్తే నాటికను చెళ్ళపిళ్ళ శ్యామల స్వీయరచన చేసి, విభిన్న పాత్రల స్వరాభినయం చేసారు. 'గతం కళ్ళముందు నిలిచినపుడు / స్మృతులు చిత్రించిన దృశ్యాలు / లేలేత చిగుళ్ళ తళతళల్లా / తీయని తలపులై / జోకొట్టిన ఆలాపన బాల్యం' అంటూ 'చెరిగిపోని చిరునవ్వు' కవితను బులుసు సరోజినిదేవి గారు వినిపించారు. శిధిల స్వప్నం అనే కవితలో లక్ష్మణరావుగారు 'బతుకు మీద ఆశ / అంతరిక్ష యానం చేసి / నగరం నడిబొడ్డులో' అంటూ ఈనాటి పరిస్థితులను తెలియజేసారు. చాగంటి ఆనంద్ 'నేను ఆశాజీవిని' అనే కవితను వినిపించారు. తూట బాబాజీ లోకాన చీకట్లు అనే పద్యాన్ని గానం చేసారు. పి.ఎల్. నరసింహం 'అమ్మ ఆత్మ లేఖ' అనే కవితను చదివి వినిపించారు. పి.ఎస్.ఎస్. లక్ష్మి 'నీవే నేను' 'ఆనంద క్షణం' అనే కవితలను, శ్రీనివాసరావు గారు 'రోడ్డు' అనే కవితను, శ్రీపాద శ్రీణివాసరావు 'వందనం' అనేపాటను, బేబి శ్రీయ సాకిరేవుకాడ అనే జానపద గీతాన్ని, చంద్రిక ఈ భూమి నిలవాలి తన కాళ్ళపై అనే పాటను ప్రజానాట్యమండలి షణ్ముఖరావు అమ్మ కొడుకు లందరూ అన్నదమ్ములే అనే పాటను అలాగే పలువురు కవులు, గాయకులు తమ కవితలను, గానాన్ని వినిపించారు. ఎన్.జి.ఓ నాయకులు రాజగోపాల్‌గారు ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నారు. ■

డైరీ

వర్గ సంఘర్షణను ముందే విశ్లేషించిన 'ఉక్కుపాదం'

భవిష్యత్‌లో ధనవంతుల దొరతనానికీ, ప్రజాస్వామ్యానికీ జరగనున్న వర్గ ఘర్షణను ముందుగానే విశ్లేషించిన దార్శనికుడు, రచయిత జాక్ లండన్ సృష్టి 'ఉక్కుపాదం' నవల. 1907లో వెలుగు చూపిన ఈ నవల రెండు కార్మిక వర్గ తిరుగుబాట్లు ఎంతటి రక్తసిక్తమయ్యాయో కథా వస్తువుగా చేసుకొందని, కార్మికవర్గాన్ని కాలరాయటానికి 'ఉక్కుపాదం' ఎలా కాలుదువ్వుతుందో వివరించిందని ఆంధ్రప్రదేశ్ మెడికల్‌సేల్స్ రిప్రజెంటేటివ్స్ యూనియన్ రాష్ట్ర నాయకుడు మైనంపాటి సుబ్రహ్మణ్యం అన్నారు. 103 సంవత్సరాల కిందట అమెరికన్ రచయిత జాక్ లండన్ రాసిన పుస్తకాన్ని తెలుగులో సహవాసి అనువదించారు. ఈ ఇటీవల పుస్తక పరిచయ కార్యక్రమం గవర్నరుపేటలో శ్రీశ్రీ సభా మందిరంలో జరిగింది. ఈ కార్యక్రమానికి సాహితీ స్రవంతి జిల్లా అధ్యక్షుడు కె. సత్యరంజన్ అధ్యక్షత వహించారు. ఈ సందర్భంగా సుబ్రహ్మణ్యం ఉక్కుపాదం గురించి మాట్లాడుతూ ఎప్పుడో 1907లో రాసిన ఈ పుస్తకం 2010లో కూడ చర్చనీయాంశంగా ఉండటం గొప్ప విషయమన్నారు. అందులోని విషయాలు సమకాలీన పరిస్థితుల్ని ప్రతిబింబిస్తున్నాయంటే రచయిత ఎంతటి దార్శనికుడో అర్థం అవుతోందన్నారు. సామాజిక, రాజకీయ, ఆర్థిక అంశాలతో పాటు కథ శిల్పం, నేటి పరిస్థితులకు కూడ సరిపోవటం విశేషమన్నారు. భావాల ఐక్యతను ఉన్నత ప్రమాణాలతో వ్యక్తీకరించిన తీరు పాఠకుడ్ని కట్టి పడేస్తుందన్నారు. మహాకవి శ్రీశ్రీ గురించి ఎందరో ఎన్నో విషయాలు చెప్పారు కానీ ఆయన సాహిత్య రంగ ప్రవేశం ఎర్ర జెండాతోనే జరిగిందనే విషయాన్ని విస్మరించారని ప్రముఖ సాహితీ విమర్శకులు కడియాల రామ్మోహన్‌రాయ్ అన్నారు. శ్రీశ్రీపై ముఖాముఖి పుస్తక పరిచయ కార్యక్రమంలో మాట్లాడుతూ శ్రీశ్రీ గురించి అనేక విషయాలను సృజించిన కవి రమణారెడ్డి, ఆరుద్ర లాంటి వారు కూడా ఎర్రజెండా ఔన్నత్యాన్ని చెప్పటంతోనే సాహిత్య ప్రవేశం జరిగిందనే విషయం విస్మరించారన్నారు. తొలుత ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్ మేనేజర్ మారుతీ శ్రీనివాసరావు స్వాగతించగా సాహితీ స్రవంతి నగర కార్యదర్శి రావెళ్ల శ్రీనివాస్ నిర్వహించారు.

మనిషిలాగా జీవించడమే మానవీయత

సాహితీ స్రవంతి జహీరాబాద్ కమిటి ఆధ్వర్యంలో జాషువా జీవితం – సాహిత్యం – మానవ విలువలు అనే అంశంపై అక్టోబర్ 2న సదస్సు జరిగింది. ఈ కార్యక్రమంలో జహీరాబాద్ సాహితీ స్రవంతి అధ్యక్షులు డా.ఎ. విజయలక్ష్మి మాట్లాడుతూ జాషువా జీవితంలో ఎన్నో ఒడిదుడుకులు ఎదుర్కొన్నాడని, చిన్నతనంలోనే వివక్షతకు గురైనాడని, బాధపడ్డ కవి హృదయంతో సామాజిక స్పృహతో ఎన్నో శక్తివంతమైన రచనలు చేశాడని పేర్కొన్నారు. ముఖ్య అతిథి ప్రొఫెసర్. బాల శ్రీనివాసమూర్తి మాట్లాడుతూ మనిషి మనిషిలాగ జీవించడమే మానవీయత అన్నారు. జాషువా జీవితం, ఆయన వ్యక్తిత్వం చాలా గొప్పవని అన్నారు. కులం, మతం, ప్రాంతం సంకుచిత భావాలు లేని విశ్వమానవుడిగా పేర్కొన్నారు. సమసమాజం కోసం కలలు కన్నారని ఆయన అన్నారు. సదస్సులో పాల్గొన్న రచయిత మరియు టీచర్ రాంచందర్ భీంవంశీ మాట్లాడుతూ జాషువా రచనలలోని అభ్యుదయ వాక్యాలను ఉటంకించారు. జహీరాబాద్ సాహితీ స్రవంతి ప్రధాన కార్యదర్శి, లెక్చరర్ కె. విఠల్ మాట్లాడుతూ కవి అంటే కష్టజీవికి ఆవల, ఈవల ఉన్నవాడే కవి, బాపూజీ బుద్ధుడు నడిచిన వజ్రమార్గంలో నేనొక అజ్ఞాత ప్రవాసిని, నా గురువులు ఇద్దరు, ఒక్కటి పేదరికం.. రెండోది కులమత భేదం.. ఒకటి నాలో సహనాన్ని నేర్పితే రెండోది నాలో ఎదిరించి నిలిచే శక్తినిచ్చింది, కానీ నన్నెవడు బానిసగా ఉంచలేదు. అన్న జాషువా మాటలను గుర్తుచేశారు. ఈ కార్యక్రమంలో సాహితీ స్రవంతి సభ్యులు రాములు, కృష్ణ, నర్సిములు, విద్యార్థులు పాల్గొన్నారు. ఈ కార్యక్రమంలో ప్రభుత్వ డిగ్రీ కాలేజీ, ఆచార్య డిగ్రీ కాలేజీలలో జాషువా 115వ జయంతి సందర్భంగా నిర్వహించిన వ్యాస రచనల పోటీల విజేతలకు బహుమతులు అందజేశారు.

డైరీ

జాషువా సాహిత్యాన్ని అధ్యయనం చేయాలి

జాతీయోద్యమం మనకు ప్రసాదించిన అద్భుతమైన అపురూపమైనకవి జాషువా అని ప్రముఖకవి హిమజ్వాల పేర్కొన్నారు. సాహితీ స్రవంతి జిల్లా ఉపాధ్యక్షులు ఎం.కె. కూర్మన్న అధ్యక్షతన జాషువా సాహిత్యం – సామాజిక చైతన్యం' అనే అంశంపై మహబూబ్‌నగర్ జిల్లా వనపర్తిలో సెప్టెంబర్ 26న సాయంత్రం మండల పరిషత్ కార్యాలయంలో జరిగిన జాషువా జయంతి సభలో ఆయన మాట్లాడారు. ప్రగతిశీల తెలుగు సాహిత్యానికి జాషువా, శ్రీశ్రీలు రెండు కళ్ళలాంటి వాళ్ళని, వారి కాలంకంటే మనం జీవిస్తున్న కాలం చాలా క్లిష్టమైందని, ఈ కాలాన్ని జయించాలంటే జాషువా సాహిత్యాన్ని క్షుణ్ణంగా అధ్యయనం చేసి జీర్ణం చేసుకోవాలన్నారు. ప్రజాస్వామ్య లౌకిక మానవతావాద సాహితీ ప్రస్థానంలో మనకు జాషువా సాహిత్యం కరదీపికలాంటిదని అన్నారు. ఇదే సందర్భంగా "దళిత ఉద్యమం నేటి సవాళ్ళు" అనే అంశంపై సి. కిరణ్‌కుమార్ అధ్యక్షతన కుల వివక్ష వ్యతిరేక పోరాట సంఘం రాష్ట్ర ప్రధాన కార్యదర్శి జాన్‌వెస్లీ ప్రసంగిస్తూ దళితులు ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలన్నీ సవాళ్ళేనని, ప్రస్తుత సామాజిక, ఆర్థిక, రాజ్యాధికార, రాజకీయ పార్టీల సమస్యలను ఎదుర్కొంటున్నారని అన్నారు. దళిత సమస్య కేవలం దళిత సమస్యే కాదని మానవుల సమస్య అని, ఈ సమస్యలకి పరిష్కారం కేవలం దళిత ఉద్యమాల ద్వారా లభించదని, ప్రజలందరూ కలిసి చేసే ఉద్యమాల ద్వారానే శాశ్వత పరిష్కారం లభిస్తుందన్నారు. ఈ కార్యక్రమంలో, డాక్టర్ కె. వీరయ్య, వనగంటి ఈశ్వర్, జే.ఏ.సి. కన్వీనర్ వేణుగోపాల్, టి.డి.పి జిల్లా అధికార ప్రతినిధి, జి. రాములయాదవ్ శరణప్ప. సి. చిన్న స్వామి, ఎస్.శాంతన్న. గిరిరాజాచారి, రాజారాం ప్రకాశ్, బి. శ్రీనివాసులు పాల్గొనగా రేలా రేలారే గాయని సంతోషమ్మ పాడిన పాటలు సభికుల్లో ఉద్యమ స్ఫూర్తిని నింపాయి.

సాహితీ స్రవంతి నూతన కార్యవర్గం

సెప్టెంబర్ 26న సాహితీ స్రవంతి జిల్లా ప్రధాన కార్యదర్శి నవీన్ అధ్యక్షతన సాహితీ స్రవంతి వనపర్తిశాఖ నూతన కార్యవర్గాన్ని ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది.

కార్యవర్గం

గౌరవాధ్యక్షులు: ఎమ్.కె. కూర్మన్న; అధ్యక్షులు: డి. కృష్ణయ్య; ఉపాధ్యక్షులు: శ్రీమతి లలితమ్మ, నరేందర్; ప్రధాన కార్యదర్శి: ధనుంజయ్; కార్యదర్శులు: జి. యోగానంద్, బైరోజు చంద్రశేఖర్, రవికుమార్; కోశాధికారి: బోరెల్లి వెంకటేశ్; కార్యవర్గ సభ్యులు: రవిప్రసాద్, సంజీవ్, డానియేల్, సత్యనారాయణ, మహ్మద్ కవి, రాములు, సత్తార్.

కల్వకుర్తి డివిజన్ కమిటి

గౌ॥ అధ్యక్షులు : శ్రీ. భుజంగరావు; అధ్యక్షులు: వై. రుక్మాంగదరెడ్డి; ఉపాధ్యక్షులు: ముత్యాల కృష్ణయ్య; ప్రధాన కార్యదర్శి: శ్రీ. సి. నారాయణగౌడ్; సహాయ కార్యదర్శి: ఎ. లక్ష్మణమూర్తి, కార్యదర్శులు: ఎన్. జైపాల్; కోశాధికారి:శ్రీ.ఎ. రాజేందర్ రెడ్డి; ప్రచార కార్యదర్శి:ఎమ్. చెన్నకేశవులు; కార్యవర్గసభ్యులు : ఎ. చిన్నయ్య, ఎల్. జంగయ్య గారు, ఎమ్. రవిచంద్ర, బాల్ రాజు, కె. గోపాల్ జీ, కె. రఘురాములు గౌడ్, కె. భీమలింగం గౌడ్, జి. బొందయ్య, ప్రశ్న కృష్ణయ్య, గోవర్ధన్.

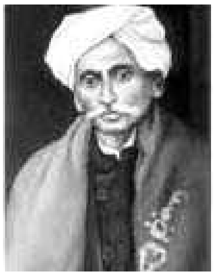

ఘనంగా గురజాడ జయంతి

"దేశమంటే మట్టి కాదోయ్! దేశమంటే మనుషులోయ్!! అన్న మహాకవి, యుగకర్త గురజాడ అప్పారావు జయంతిని భద్రాచలంలో సాహితీ స్రవంతి సెప్టెంబర్ 21న స్థానిక లిటిల్ ఫ్లవర్స్ విద్యా సంస్థల ప్రాంగణంలో నిర్వహించింది. ఈ సభకు మాల్యశ్రీ అధ్యక్షత వహించగా, ముఖ్య అతిథిగా మాగంటి సూర్యం విచ్చేసారు. కథా రచయిత శిరంశెట్టి కాంతారావు ప్రధాన ప్రసంగం చేస్తూ గురజాడ వెంకట అప్పారావు కవి, ద్రష్ట, క్రాంతిదర్శి అని పేర్కొన్నారు. తెలుగు సాహిత్యంలో ఆయన స్థానం మహత్తరమైందని, అందుకే ఆయన తెలుగు సాహిత్యంలో యుగకర్తగా నిలిచిపోయాడన్నారు. ఆయన దేశభక్తి గేయం, పూర్ణమ్మ కథ, కన్యాశుల్కం నాటకం, దిద్దుబాటుకథ, సాటిలేని మేటి రచనలంటూ అందుకే గురజాడ అడుగుజాడది, ఆది భావికి బాట అని అందరూ కొనియాడదగని వివరించారు. తాతోలు దుర్గాచారి అతిథులను స్వాగతించి గురజాడ దేశభక్తి గీతాన్ని ఆలపించారు. ఈసభలో శ్రీధిరాల వెంకటాచారి, కె.ఎల్.ఎన్. మూర్తి, పి. విష్ణుమూర్తి, జి. రామరాజు, అమ్మిరాజు, రాహుల్, జి. తులసీదాసు, భానుప్రకాష్, వెంకటేశ్వర్లు, తదితరులు గురజాడ సాహిత్యం గురించి మాట్లాడారు.చివరగా పి. విష్ణుమూర్తి వందన సమర్పణతో సదస్సు ముగిసింది.

సాహిత్యాన్ని మరుగున పరుస్తున్న సంగీతం

తెలుగు సాహిత్యంలో అపూర్వ ప్రతిభ గల పాటల రచయితలు నేడు సినీ సామ్రాజ్యాన్ని సుసంపన్నం చేశారని, నేడు వస్తున్న సంగీతపు హోరు ఇప్పటి సాహిత్యాన్ని మరుగున పరుస్తున్నదని పద్మభూషన్ డాక్టర్ సి. నారాయణ రెడ్డి ఆవేదన వ్యక్తం చేశారు. గోల్డెన్ స్టార్ ఆర్గనైజేషన్, మానస ఆర్ట్ థియేటర్స్, గానసభల సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో త్యాగరాయ గానసభలో జరిగిన కార్యక్రమానికి డా.సి.నా.రె. ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసి ప్రసంగించారు. ప్రతిభగల కళాకారులను ప్రోత్సహిస్తున్న కళాసంస్థలను ఆయన అభినందించారు. ముఖ్య అతిథి మాజీమంత్రి వర్యులు మండలి బుద్ధ ప్రసాద్ ప్రసంగిస్తూ భారతీయ సంస్కృతీ సంప్రదాయాలను ప్రోత్సహిస్తూ విశేషంగా కృషి చేస్తున్న కళాకారులు ధన్యజీవులని కొనియాడారు. పులివర్తి కృష్ణమూర్తి అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ కార్యక్రమంలో ప్రధానవక్త డా. నోరి రాజేశ్వర రావు సినీ పాట – నాడు – నేడు అంశంపై ప్రసంగించారు. కుమారి సాయిప్రియ, మాస్టర్ దత్తు చక్కటి నృత్యాలను ప్రదర్శించారు. అశోక్‌కుమార్ మిమిక్రితో సభను రంజింపజేశారు. కళాదీక్షితులు, ఎల్.వి. సుబ్రహ్మణ్యం, సుకన్య, వేణు తదితరులు అతిథి ప్రసంగాలు చేశారు. అనంతరం డా॥ నోరి రాజేశ్వరరావు, అశోక్ కుమార్, సాయిప్రియ, మాస్టర్ దత్తులకు ప్రతిభ పురస్కారాలను అతిథులు ప్రధానం చేసి ఘనంగా సత్కరించారు. బింగి నరేందర్ గౌడ్, మానస రఘుశ్రీ, సమన్వయకర్తలుగా వ్యవహరించారు.

మూలరచనలో లీనమైతేనే అనువాదం పండుతుంది

అనుభూతి పొందిన అనువాద రచనల పాఠకులను ఆకట్టుకుంటుందని శాసనమండలి ప్రతిపక్ష నేత దాడి వీర భద్రరావు అన్నారు. ఇటీవల ఆంధ్రప్రదేశ్ హిందీ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో ప్రముఖ రచయిత్రి ఎన్. అరుణ రచించిన తెలుగు కవితల హిందీ అనువాద గ్రంథం 'మౌన్‌భీ బోల్‌తా హై' ఆవిష్కరణ సభలో ఆయన ప్రసంగించారు. శ్రీమతి ఆర్.శాంతసుందరి చేసిన హిందీ అనువాదం స్వతంత్ర రచనలాగా ఉందని ఆయన ప్రశంసించారు. అరుణ మంచి కవయిత్రి అనీ దీనిలోని సూదినా జీవన సూత్రం, అమ్మ ఒక మనిషి, ఇదీ వలస్తే అన్న కవితలు స్త్రీల విశాలమైన మానవీయ భావనను ప్రతిబింబిస్తున్నాయని వివరించారు. అలాగే కొన్ని కవితలు శ్రీశ్రీ భావాలను తలపిస్తున్నాయని పేర్కొన్నారు.

ఈ సందర్భంగా దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచారసభ ఉన్నతవిద్య, అనుసంధాన సంస్థ అధ్యక్షుడు ప్రొఫెసర్ ఋషబ్‌దేవ్‌శర్మ చేసిన సమీక్షా ప్రసంగం అందరినీ ఆకట్టుకుంది. హిందీ అకాడమీ అధ్యక్షుడు ఆచార్య యార్లగడ్డ లక్ష్మిప్రసాద్ అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ కార్యక్రమంలో హిందీ అకాడమీ సంచాలకులు కె.వి.యల్, ఎన్.ఎస్.శర్మ, అనువాదకురాలు ఆర్. శాంతా సుందరి, కవయిత్రి ఎన్. అరుణ పాల్గొన్నారు.

నేషనల్ బుక్‌ట్రస్ట్ ప్రచురణల ఆవిష్కరణ

నేషనల్ బుక్‌ట్రస్ట్ ఇండియా, ఆకాశవాణి వారి సహకారంతో సెప్టెంబర్ 19న నల్లగొండలో సాహిత్య కార్యక్రమం నిర్వహించింది. ఇందులో భాగంగా నేషనల్ బుక్ ట్రస్ట్ ప్రచురించిన 12 అనువాద గ్రంథాల ఆవిష్కరణ, పదిమంది కథా రచయితలతో కథా పఠనోత్సవం జరిగింది. ఈ సందర్భంగా ఇతర భారతీయ భాషల్లోంచి తెలుగులోకి అనువదించబడిన 'గంగాతీరపు పక్షిరెక్కలు, నాగార్జునుడు ముల్క్‌రాజ్ ఆనంద్, కామరాజ్ ఒక అధ్యయనం, సామాజిక మార్పుకోసం విద్య, మామిడి పండు పక్షులు, నాకొక జిరాఫి కావాలి, స్నేహితుడు, హరితవనం స్నేహితులు, ఉషోదయం, బుసకొట్టు కాటేయకు' మొదలగు పుస్తకాల ఆవిష్కరణ జరిగింది. పూర్తిరోజు జరిగిన ఈ కార్యక్రమంలో

కథా పఠనం జరిగింది. 'డా. కాలువ మల్లయ్య, శ్రీ రమణ, సన్నపురెడ్డి వేంకట్రామిరెడ్డి, జాజుల గౌరి, నందిగం కృష్ణారావు, వి. ప్రతిమ, బా రహమతుల్లా, గుడిపాటి, ఎ.ఎన్.వి. జగన్నాథశర్మలు పాల్గొని కథలను చదివి వినిపించారు.

విమల శాంతి రజనీకాంత్ స్మారక కవితా పురస్కారం

సెప్టెంబర్ 19న కడపలోని హరిత భవనంలో, వివిధ జిల్లాల నుంచి వచ్చిన సాహిత్యవేత్తల నడుమ విమలాశాంతి సాహిత్య పురస్కారోత్సవ సభ జరిగింది. గ్లోబలైజేషన్ నేపథ్యంలో మనిషి పరాయీకరణ చెందటాన్ని శక్తివంతంగా తెలుగు కవిత్వం చిత్రీకరిస్తూవుందని కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు గ్రహీత కె. శివారెడ్డి అన్నారు. 2010 శాంతి రజనీకాంత్ స్మారక కవితా పురస్కారాన్ని దర్భశయనం శ్రీనివాసాచార్యకు ఆయన ప్రదానం చేసారు. యోగివేమన విశ్వవిద్యాలయం వైస్ ఛాన్సలర్ ఆచార్య అర్జుల రామచంద్రారెడ్డి, ఎం.ఎల్.సిలు, షేక్ హుస్సేన్ (సత్యాగ్ని) సుబ్బారెడ్డి, ప్రముఖ విమర్శకులు, రాచపాళెం చంద్రశేఖరరెడ్డి పురస్కార ప్రధాతలు శ్రీమతి విమల డాక్టర్ శాంతి నారాయణలు పాల్గొన్న ఈ సభకు శశిశ్రీ అధ్యక్షత వహించారు. అతిథులకు మల్లెల నరసింహమూర్తి స్వాగతం పలకగా రాజేంద్రప్రసాద్ అతిథులను పరిచయం చేశారు. సభలో సాహిత్యవేత్తలు డా॥ మల్లెమాల వేణుగోపాలరెడ్డి, కట్టా నరసింహులు, డాక్టర్ పిచ్చయ్య చౌదరి, డాక్టర్ రామచంద్రయ్యలతో పాటు, ఇతర ప్రాంతాల నుండి వచ్చిన రచయితలు జి. వెంకటకృష్ణ, జి.ఆర్. మహర్షి, కంబదూరి షేక్‌నబిరసూల్, సుంకోజి దేవేంద్రాచారి, ఎస్వీ ప్రసాద్ తదితరులు పాల్గొన్నారు. ప్రతియేటా విమలాశాంతి సాహిత్య సేవాట్రస్టు ఇచ్చే శాంతి రజనీకాంత్ స్మారక సాహిత్య పురస్కారాన్ని ఈ యేడు 'నేల గంధం' కవితా సంపుటి రచయిత దర్భశయనం శ్రీనివాసాచార్యకు అందజేశారు. పురస్కారంతో పాటు 10,000/–ల నగదును బహూకరించి దుశ్శాలువతో సత్కరించారు. తమది అనంతపురం అయినప్పటికీ వివిధ జిల్లాలలోని రచయితలను పురస్కార సభలో భాగస్వాములను చేసి ఉత్తేజ పరచడం కోసం సభలను నిర్వహించే క్రమంలో ఈసారి కడపలో సభను ఏర్పాటుచేసినట్లు ట్రస్టు చైర్మన్, ప్రముఖ రచయిత డాక్టర్ శాంతి నారాయణ పేర్కొన్నారు. సాహిత్యంలో తనకు కొంత గుర్తింపునిచ్చిన సాహిత్యానికి ఉడుతాభక్తిగా సేవచేయడం తన బాధ్యత అని, అందుకే ఈ పురస్కారాలను అందజేస్తున్నామని ఆయన తెలిపారు. ఆచార్య అర్జుల రామచంద్రారెడ్డి మాట్లాడుతూ ఇలాంటి పురస్కారాల వల్ల తెలుగు సాహిత్యం మరింత వికసిస్తుందని, రచయితలకు మంచి ప్రేరణ కలుగుతుందని అన్నారు. దర్భశయనం గారికి ఈ పరిస్థితుల్లో ఈ పురస్కారం అందజేయడం గొప్ప విషయమని, రచయితలు విస్తృతంగా చదివి మంచి రచనలు చేయాలన్నారు. ఆచార్య రాచపాళెం గారు మిత్రవాక్యాలు పలుకుతూ వ్యవసాయ కూలి కుటుంబం నుంచి వచ్చిన శాంతి నారాయణ రచయితగా ఎదిగాడు, దానితో తృప్తి చెందక తాను ప్రేమించే సాహిత్య ప్రక్రియలకు పెద్ద ఎత్తున పురస్కారాలను అందజేయడం గొప్ప విషయం అన్నారు. పురస్కార గ్రహీత శ్రీనివాసాచార్య స్పందిస్తూ, తనను, తన గ్రామీణ జీవితమే కవిగా మార్చిందని, గ్రామీణ జీవిత నేపథ్యం నుంచి శ్రమశక్తినే నమ్ముకొని పైకి వచ్చిన శాంతి నారాయణ దంపతులు నుండి పురస్కారం అందుకోవడం గర్వంగా వుందని, ఇదొక మరిచిపోలేని అనుభూతిగా మిగిలిపోతుందని అన్నారు.

సృజన సాహిత్య – సాంస్కృతిక వేదిక ఆధ్వర్యంలో అక్టోబర్ 3న నెల్లూరులో ఇండియన్ మెడికల్ అసోసియేషన్ హాల్‌లో కె. మురళీ మోహన్ రాజు రచించిన "వెన్నెల్లో సూర్యుడు" తృతీయ కవితా సంపుటి ఆవిష్కరణ దృశ్యం

పొట్టిశ్రీరాములు నెల్లూరు జిల్లాలోని కోటలో అక్టోబర్ 3న డాక్టర్ రాధేయ పురస్కారాన్ని 'నీటిశిల్పం' కవితా సంపుటి రచయిత అంకె శ్రీనివాస్ కు అందజేస్తున్న దృశ్యం. చిత్రంలో కొప్పర్తి, డాక్టర్ రాధేయ, సుందరరామయ్య, పెళ్ళూరు సునీల్, గోపాల్, సిద్ధార్థ

'నా ఊరు' పుస్తకావిష్కరణ

జాషువా జయంతిని పురస్కరించుకొని మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయం తెలుగుశాఖ, "జనని" సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో తెలుగుశాఖ ఉపన్యాసకులు డాక్టర్ విస్తాలిశంకరరావు రచించిన "నాఊరు" పుస్తకావిష్కరణ సెప్టెంబర్ 28న మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయం, మెరినా క్యాంపస్‌లోని ప్లాటినం జూబ్లీ ఆడిటోరియంలో జరిగింది. ఈ కార్యక్రమానికి జనని అధ్యక్షులు డాక్టర్ నిర్మలా పళనియన్ సభకు అధ్యక్షత వహించారు. ఆమె తన ప్రసంగంలో ప్రసిద్ధ తెలుగు కవులు వేడుకలను విశ్వవిద్యాలయం వేదికగా నిర్వహించడం స్ఫూర్తివంతంగా వుందన్నారు. ముఖ్య అతిధి జె.కె.రెడ్డి పుస్తకాన్ని ఆవిష్కరించి తొలిప్రతిని "జనని" ప్రధాన కార్యదర్శికి అందచేశారు. ఆయన తన ప్రసంగంలో చెన్నై నగరంలో ప్రతినెలా ఓ తెలుగు పుస్తకం ఆవిష్కరించాలన్నారు. "నాఊరు" అన్న ఈ దీర్ఘకవిత గతాన్ని, వర్తమానాన్ని భవిష్యత్తును తరచి చూచిందన్నారు. నా ఊరు పాడైపోయిందే అని పాత పాట పాడకుండా రచయిత తన వూరును చక్కదిద్దుకుంటానని హామీ ఇవ్వడం ఇక్కడ చక్కని సమస్యా పరిష్కారంగా గుర్తించాలన్నారు. అనంతరం మద్రాసు విశ్వ విద్యాలయం తెలుగు శాఖాధ్యక్షులు డాక్టర్ మాడభూషి సంపత్ కుమార్ ప్రకాశం జిల్లా అద్దంకికి చెందిన జానపద చారిత్రక పరిశోధకులు విద్యాన్ జ్యోతి చంద్రిక కాళీ రచయితకు తమ శుభాశీస్సులు అందచేశారు. గుంటూరు ఉన్నత విద్య ప్రాంతీయ సంయుక్త నిర్దేశకులు విశ్రాంత డాక్టర్ యు. దేవపాలన పుస్తక సమీక్ష చేస్తూ "గుర్రం జాషువా గబ్బిలంతో శివుని వద్దకు సందేశం పంపుతూ, రచయిత గబ్బిలంతో శ్రామిక జనానికి స్వాగతం పలికించడం చక్కగా వుందన్నారు. కవి మరింత సమాజ పరిశీలనాదృష్టి అలవర్చు కోవాలన్నారు. ఈ కార్యక్రమంలో జి.వి.ఎస్.ఆర్ కృష్ణమూర్తి ఎల్.బి. శంకరరావు, కాసల నాగభూషణం, ఎస్. దశరధరామిరెడ్డి, కాకాని వీరయ్య, లయన్ డి. నాగరాజు, పూజాలు రామయ్య కేశవులు, తమ్మునేని బాబు, చలన చిత్రగేయ రచయిత వెన్నెలకంటి, నగరములోని అనేక కళాశాలల అధ్యాపకులు, విద్యార్థులు పాల్గొన్నారు.

•

"కాలంతో కలం" గ్రంథావిష్కరణ

వ్యంగ్యం, సామాజిక బాధ్యత, కవితాత్మకతతో పాటు కాలంతో నడుస్తున్న కవి వల్సిపైడి అని కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు గ్రహీత ఆచార్య ఎన్. గోపి అన్నారు. వల్సి పైడి కలం నుండి జాలువారిన 'కాలంతో కలం' నానీల సంపుటిని ఆయన అక్టోబర్ 3వ తేదీన ఆవిష్కరించారు. ఈ సందర్భంగా కేయూ తెలుగు విభాగంలో ప్రొఫెసర్ బన్న అయిలయ్య అధ్యక్షతన జరిగిన సదస్సులో గోపి మాట్లాడుతూ వల్సపైడి నానీల నిండా సమకాలీన సమాజ వస్తువులే కనిపిస్తున్నాయన్నారు. 'అన్నం పెట్టిన /ఆజం జాహిని /అంతం చేశారు /నాయకులూ హంతుకులే' అంటూ కవికి ఉండవలసిన ధైర్యాన్ని పైడి ప్రదర్శించారన్నారు. 'నరికేది/చెట్టుననుకుంటున్నావా?/ మూర్ఖుడా/ భావితరాల ఆయుస్సును' అంటూ తనకు గల పర్యావరణ స్పృహను తెలియజేశారన్నారు. వరంగల్ నుండి నానీల ప్రక్రియలో వచ్చిన ద్వితీయ సంపుటియైనా, పరిపక్వతతో ఎంతో అద్వితీయంగా ఉందన్నారు. చరిత్రలో సాహిత్యాన్ని, కళలను పోషించిన రాజులే చిరస్మరణీయులుగా మిగిలిపోయారని చెబుతూ అకోవలో అందరికంటే ముందు శ్రీకృష్ణదేవరాయలే ఉంటారన్నారు. సాహిత్య జిజ్ఞాసతో ఈ 'కాలంతో కలం'ను వెలుగులోకి తెచ్చిన కృతి స్వీకర్తలు బి. విద్యాసాగర్, శ్రీమతి బి. జయలను ఆయన అభినందించారు. సభాధ్యక్షులు ప్రొఫెసర్ బన్న అయిలయ్య మాట్లాడుతూ అనేక ప్రక్రియలు తెలంగాణ గడ్డపై జీవం పోసుకున్నాయని, నానీ ప్రక్రియ కూడా ఇక్కడే పుట్టడం ఈ ప్రాంత సాహిత్య చైతన్యానికి ప్రతీక అన్నారు. గౌరవ అతిథిగా పాల్గొన్న జిల్లా పౌర సంబంధాల అధికారి కె. వెంకట రమణ మాట్లాడుతూ 'కాలంతో కలం'లోని నానీలు అనేక ముఖ్య సంఘటనలను స్ఫురణకు తెస్తున్నా యన్నారు. ఆంధ్రోపన్యాసకులు డాక్టర్ ఎం.వి. రమణ పుస్తక సమీక్ష చేస్తూ అన్ని వర్గాల వారిని ఆలోచింపచేసేలా నానీలున్నాయన్నారు. 'కాలంతో కలం' కావ్యాన్ని బూర విద్యాసాగర్ దంపతులకు పైడి, సునీతలు అంకితం చేశారు. మద్దేర్ల రమేష్ స్వాగతం పలికిన ఈ సదస్సులో ప్రముఖ కవులు రామా చంద్రమౌళి, గిరిజా మనోహరబాబు, వి.ఆర్. విద్యార్థి, తిరువరంగం ప్రభాకర, డాక్టర్ కె. ఎల్వీ. ప్రసాద్, వరిగొండ కాంతారావు, డాక్టర్ వి. వీరాచారి, కందాళ్ శోభారాణి, నల్లెల రాజయ్య తదితరులు పాల్గొన్నారు.

•

డైరీ

నేటికీ శ్రీశ్రీ స్ఫూర్తి

రాజమండ్రిలో ఆదిత్య డిగ్రీ కళాశాల ప్రాంగణంలో అక్షర సాహితీ సాంస్కృతిక సేవాపీఠం ఆధ్వర్యంలో ఆగస్టు 29 సాయంత్రం తెలుగు భాషా దినోత్సవం సందర్భంగా 'మహాకవి' శ్రీశ్రీ శతజయంతి ఉత్సవ సభ జరిగింది. ప్రముఖ కవి, సాహితీ విమర్శకులు డాక్టర్ అద్దేపల్లి రామమోహనరావు ఈ సభలో మాట్లాడుతూ శ్రీశ్రీ తొలుత భావ కవిత్వం పట్ల ఆకర్షితుడయ్యాడని, సంస్కృతంలో కూడా చక్కని ప్రతిభ కలవాడని, భావ కవిత్వంతో తృప్తి పడకుండా శ్రీశ్రీ సమకాలీన సమస్యలపై స్పందించి అవగాహన చేసుకుని తన రచనల ద్వారా తన భావాలను ప్రచారం చేసాడని అన్నారు. తాను జీవించిన కాలం నాటి పరిస్థితుల ప్రభావం శ్రీశ్రీ రచనలపై పడిందని అన్నారు. 'మహాప్రస్థానం' గీతాల ద్వారా ఒక వినూత్నమైనటువంటి ఒరవడిని, భాషా సాంప్రదాయాలను సృష్టించగలిగాడు కాబట్టే ఈనాటికీ సాహితీ లోకంలో 'మహాకవి'గా కీర్తించబడుతున్నాడని ఆయన అన్నారు. ఈ సభకు అధ్యక్షత వహించిన ప్రముఖ కవి పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వ విద్యాలయం, బొమ్మూరు ప్రాంగణం 'డీన్' ఆచార్య ఎండ్లూరి సుధాకర్ ఉపన్యసిస్తూ నేటి సమాజంలో ప్రతిఒక్కరూ కూడా 'మహాప్రస్థానం' లాంటి గ్రంథాలను తమ గృహాలలో పదిలపరుచుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉందని అన్నారు. అక్షరాన్ని అధిష్టాన దేవతగా భావించి ఉపాసించబట్టే శ్రీశ్రీ సాహిత్యం అజరామరస్థానం పెంపొందిందని ఆయన తెలిపారు. నేటి జాతి యొక్క స్తబ్దతను పెకలించాలంటే 'శ్రీశ్రీ' లాంటి మరో మహాకవి ఉద్భవించవలసినటువంటి అవసరం ఎంతైనా ఉందని తెలిపారు. విశిష్ట అతిథిగా విచ్చేసిన ఆదికవి నన్నయ్య విశ్వవిద్యాలయం రిజిస్ట్రార్ ఆచార్య యన్. భార్గవ రామమోహనరావు తన ఆత్మీయ ప్రసంగంలో శ్రీశ్రీ కవితలలో, పదాలలో సరళత్వం, కాఠిన్యం కూడా ఉన్నాయని అన్నారు. శ్రీశ్రీ కేవలం తెలుగుకవే కాకుండా 'జాతీయ కవి' కూడా అని అన్నారు. తొలుత అక్షర వ్యవస్థాపక కార్యదర్శి డాక్టర్ పేరిశెట్టి శ్రీనివాసరావు మాట్లాడుతూ సమకాలీన సాహిత్యంపై కూడా "శ్రీశ్రీ" ప్రభావం ఉన్నదని నేటి యువరచయితలకు, కవులకు ఆయన మార్గదర్శకుడని అభిప్రాయపడ్డారు. నూరు వసంతాలు గడిచినటువంటి రచయితల యొక్క రచనలను ఈనాటి సామాజిక పరిస్థితులకు అన్వయించి అధ్యయనం చేయవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. కాబట్టి ఈ సభను ఏర్పాటు చేయడమైనదన్నారు. అతిథులను అక్షర, ఆదిత్య ప్రతినిధులు సత్కరించారు. విద్యార్థినీ విద్యార్థులు శ్రీశ్రీ గీతాలను మధురంగా ఆలపించారు. యస్.పి. గంగిరెడ్డి స్వాగతవచనాలతో ప్రారంభమైన ఈ సభలో డాక్టర్ చేబోలు శేషగిరిగారు, డాక్టర్ హెచ్.ఎస్.ఎమ్. కామేశ్వరరావు, చాగంటి శరత్‌బాబు, కె. శ్రీరామ మూర్తి, డా. పి.వి.బి సంజీవరావు, యమ్.యస్.యన్. కె.వి.వి సత్య నారాయణ మరియు హిందీ, తెలుగు ప్రచారకులు పెద్ద సంఖ్యలో విద్యార్థులు, ఆదిత్య కళాశాల ప్రిన్సిపాల్, అధ్యాపక, అధ్యాపకేతర సిబ్బంది పాల్గొన్నారు.

•

సెప్టెంబర్ 19వ తేదీన అనకాపల్లి ఇండియన్ హైకూ క్లబ్ ఆధ్వర్యంలో జరిగిన రాష్ట్రస్థాయి నానీల సదస్సులో 2008 నానీల అవార్డు అందుకుంటున్న కోపూరి పుష్పాదేవి. చిత్రంలో తోట విజయలక్ష్మి, బైసదేవదాస్

సెప్టెంబర్ 28 గుర్రం జాషువా జయంతి సందర్భంగా నెల్లూరు జిల్లా మార్కాపురంలో నెలనెలా వెన్నెల కార్యక్రమంలో మల్లవరపు రాజేశ్వరరావు సత్కారసభ. చిత్రంలో మద్దెల సుబ్బారావు, ప్రత్తిపాటి పర్వతాచారి, కె.వి. రమణారెడ్డి, గోపాలుని వెంకటేశ్వర్లు, సిహెచ్.పి. వెంకటరెడ్డి, ఒరుగంటి మల్లిక్, జి.ఎల్. రమేష్‌బాబు, తోటశ్రీనివాసరావు, కె. మధుసూధన శాస్త్రి, తిన్నవెల్లి బాలయ్య

Printed, Published and owned by **V. Krishnaiah** 1-1-298/4, Street No-1, Ashoknagar, Hyderabad-20,
Printed at Prajashakti Daily Printing Press, 1-1-60/2, M.B. Bhavan, Musheerabad, Hyderabad,
Published at **Shaitya Prasthanam** 1-1-60/2, M.B. Bhavan, Musheerabad, Hyderabad-20. **Editor. T. Ravi**

'నా తెలంగాణ కోటి రతనాల వీణ' అంటూ నినదించిన కవి దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు . నిజాం నవాబుకు వ్యతిరేకంగా ప్రత్యక్షంగా ఉద్యమాలలో పాల్గొని జైలుకెళ్ళారు. ప్రసిద్ధ గేయం 'ఆ చల్లని సముద్ర గర్భంలో/దాచిన బడబానలమెంతో/ ఆ నల్లని ఆకాశంలో కానరాని భాస్కరులెందరో/భూలోకం పుట్టుక కోసం/రాలిన సురగోళాలెన్నో' రాసింది దాశరథే. అగ్నివీణ, అగ్నిధార తదితర రచనలు సుప్రసిద్ధాలు.

ఫోటో: జిన్. భూషణ్

దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు

(22-7-1925 - 05-11-1987)

ఉపాధ్యాయులు, తల్లిదండ్రులు చదువవలసిన పుస్తకాల జాబితా

క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల
1.	పిల్లలు నేర్చుకోవడంలో ఎలా విఫలమవుతారు?	60.00	13.	పిల్లల్ని పెంచడం	25.00
2.	పిల్లలు ఎలా నేర్చుకుంటారు	60.00	14.	చదువు సంధ్యలు	25.00
3.	టీచర్	40.00	15.	మనోవిజ్ఞాన స్మృతులు	35.00
4.	విముక్తి-విద్య	40.00	16.	మనిషి కథ	40.00
5.	టీచర్లకు ఉత్తరం	40.00	17.	డార్విన్	25.00
6.	మాస్టారూ..!	10.00	18.	[illegible] రాష్ట్రంలో విద్యా వ్యవస్థ 1833-2003	15.00
7.	మా బడిలో	10.00	19.	దేవభూమి	10.00
8.	కథల తోరణం	25.00	20.	సమాజం-సైన్స్- సంప్రదాయం	15.00
9.	బోధన-శోధన	30.00	21.	సైన్సు చరిత్రలో సామాజికాంశాలు	10.00
10.	విద్య, విద్యా సంస్థలు	25.00	22.	పిల్లల అలవాట్లు	25.00
11.	భూమి-భూమి	20.00	23.	భారతదేశ చరిత్ర	25.00
12.	మీరు - మీ పిల్లలు	15.00	24	పిల్లల భాష - ఉపాధ్యాయుడు	25.00

పిల్లలు చదివే పుస్తకాల జాబితా

క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల
1.	[illegible]	30.00	34.	[illegible]	10.00	67.	[illegible]	10.00
2.	[illegible]	25.00	35.	[illegible]	15.00	68.	[illegible]	15.00
3.	[illegible]	15.00	36.	[illegible]	10.00	69.	[illegible]	15.00
4.	[illegible]	20.00	37.	[illegible]	10.00	70.	[illegible]	15.00
5.	[illegible]	15.00	38.	[illegible]	15.00	71.	[illegible]	10.00
6.	[illegible]	15.00	39.	[illegible]	40.00	72.	[illegible]	10.00
7.	[illegible]	15.00	40.	[illegible]	15.00	73.	[illegible]	15.00
8.	[illegible]	15.00	41.	[illegible]	20.00	74.	[illegible]	10.00
9.	[illegible]	15.00	42.	[illegible]	30.00	75.	[illegible]	15.00
10.	[illegible]	15.00	43.	[illegible]	30.00	76.	[illegible]	10.00
11.	[illegible]	15.00	44.	[illegible]	25.00	77.	[illegible]	10.00
12.	[illegible]	20.00	45.	[illegible]	45.00	78.	[illegible]	10.00
13.	[illegible]	15.00	46.	[illegible]	25.00	79.	[illegible]	15.00
14.	[illegible]	15.00	47.	[illegible]	10.00	80.	[illegible]	15.00
15.	[illegible]	25.00	48.	[illegible]	15.00	81.	[illegible]	15.00
16.	[illegible]	25.00	49.	[illegible]	30.00	82.	[illegible]	25.00
17.	[illegible]	15.00	50.	[illegible]	10.00	83.	[illegible]	25.00
18.	[illegible]	25.00	51.	[illegible]	15.00	84.	[illegible]	45.00
19.	[illegible]	30.00	52.	[illegible]	30.00	85.	[illegible]	25.00
20.	[illegible]	30.00	53.	[illegible]	15.00	86.	[illegible]	15.00
21.	[illegible]	40.00	54.	[illegible]	25.00	87.	[illegible]	15.00
22.	[illegible]	30.00	55.	[illegible]	20.00	88.	[illegible]	25.00
23.	[illegible]	20.00	56.	[illegible]	15.00	89.	[illegible]	15.00
24.	[illegible]	25.00	57.	[illegible]	30.00	90.	[illegible]	40.00
25.	[illegible]	30.00	58.	[illegible]	10.00	91.	[illegible]	10.00
26.	[illegible]	30.00	59.	[illegible]	20.00	92.	[illegible]	25.00
27.	[illegible]	10.00	60.	[illegible]	20.00	93.	[illegible]	25.00
28.	[illegible]	10.00	61.	[illegible]	20.00	94.	[illegible]	20.00
29.	[illegible]	15.00	62.	[illegible]	20.00	95.	[illegible]	15.00
30.	[illegible]	25.00	63.	[illegible]	10.00	96.	[illegible]	25.00
31.	[illegible]	20.00	64.	[illegible]	20.00	97.	[illegible]	25.00
32.	[illegible]	10.00	65.	[illegible]	10.00	98.	[illegible]	20.00
33.	[illegible]	10.00	66.	[illegible]	15.00	99.	[illegible]	15.00

ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్

1-1-187/1/2, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-20. ఫోన్ : 27660013

గమనిక : పై పుస్తకాలు స్కూలు గ్రాంటు నుండి కాని, టీచర్ గ్రాంటు నుండి కానీ మీ స్కూలుకు కొనుగోలు చేసుకోవచ్చును. ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్, హైదరాబాద్ పేరిట డి.డి./ఎం.ఓ. తీసి పంపవలెను.